

RP 181/2014 rd

Regeringens proposition med förslag till ändring av upphovsrättslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Propositionen innehåller vissa ändringsförslag som gäller sakinnehållet i separata helheter i upphovsrättslagen. Det föreslås att lagen görs tydligare genom att rubriker fogas till paragraferna i lagen.

Enligt propositionen fogas bestämmelserna om avtalslicens för nätlagringstjänster för televisionsprogram till upphovsrättslagen.

Det föreslås att det föreskrivs noggrannare än tidigare om bestämmelserna om jämkning av avtal om överlåtelse av upphovsrätt då den ursprungliga upphovsmannen överlåter sina rättigheter.

Det föreslås att till lagen fogas en bestämmelse om möjligheten för domstolen att genom ett föreläggande till mellanhanden ingripa i situationer där den som påstås ha gjort kränkningen är okänd och man därför inte kan föra talan mot denne. Ett föreläggande om avspärning kan enligt förslaget till exempel riktas mot sådana tjänster som erbjude

der olagligt material i Finland men finns utomlands och vars upprätthållare är okända.

Bestämmelserna om ersättning för de kostnader och skador som verkställigheten av föreläggandet till mellanhänder förorsakar ska enligt förslaget preciseras.

Därtill föreslås att regelverket som ligger till grund för systemet med avtalslicenser kompletteras så att en organisation som godkänts att kollektivt förvalta upphovsrättigheter i de fall som föreskrivs i lagen för det avtal som användningen gäller även anses företräda upphovsmän inom samma område som står utanför organisationen. I bestämmelserna föreslås dessutom vissa förbättringar som gäller ordvalet i syfte att förtydliga dem.

Skyddet för anslutningskriterierna för en producent av ljudupptagningar ska enligt förslaget kompletteras med dennes nationalitet.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2015.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	4
1 INLEDNING.....	4
1.1 Tjänster för nätlagring av tv-program	4
1.2 Skälighet i avtal vid överlåtelse av upphovsrätt.....	4
1.3 Åtgärder mot olovlig fildelning över nätet.....	6
1.4 Övriga förslag till ändringar av upphovsrättslagen	7
2 NULÄGE	7
2.1 Lagstiftning och praxis.....	7
Tjänster för nätlagring av tv-program	7
Skälighet i avtal vid överlåtelse av upphovsrätt	8
Åtgärder mot olovlig fildelning över nätet	9
Avtalslicens	11
Anslutningskriterier för skydd av ljudupptagningar.....	12
2.2 Utvecklingen internationellt samt utländsk lagstiftning och EU-lagstiftning	13
Tjänster för nätlagring av tv-program	13
Skälighet i avtal vid överlåtelse av upphovsrätt	14
Åtgärder mot olovlig fildelning över nätet.....	15
Anslutningskriterier för skydd av ljudupptagningar.....	19
2.3 Bedömning av nuläget	20
Tjänster för nätlagring av tv-program	20
Skälighet i avtal vid överlåtelse av upphovsrätt	20
Åtgärder mot olovlig fildelning över nätet.....	22
Avtalslicens	23
Anslutningskriterier för skydd av ljudupptagningar.....	24
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	24
3.1 Målsättning.....	24
Tjänster för nätlagring av tv-program	24
Skälighet i avtal vid överlåtelse av upphovsrätt	24
Åtgärder mot olovlig fildelning över nätet.....	25
Avtalslicens	25
Anslutningskriterier för skydd av ljudupptagningar.....	26
3.2 Alternativ	26
Tjänster för nätlagring av tv-program	26
Skälighet i avtal vid överlåtelse av upphovsrätt	29
Åtgärder mot olovlig fildelning över nätet.....	29
3.3 De viktigaste förslagen.....	31
Tjänster för nätlagring av tv-program	31
Skälighet i avtal vid överlåtelse av upphovsrätt	32
Åtgärder mot olovlig fildelning över nätet.....	32
Avtalslicens	39
Anslutningskriterier för skydd av ljudupptagningar.....	39
Andra ändringar.....	39
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	40
4.1 Ekonomiska konsekvenser	40

	Tjänster för nätlagring av tv-program	40
	Skälighet i avtal vid överlåtelse av upphovsrätt	40
	Åtgärder mot olovlig fildelning över nätet	41
	Anslutningskriterier för skydd av ljudupptagningar	41
4.2	Konsekvenser för myndigheterna	42
4.3	Samhälleliga konsekvenser	42
5	BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	43
5.1	Beredningsskeden och beredningsmaterial	44
	Tjänster för nätlagring av tv-program	44
	Skälighet i avtal vid överlåtelse av upphovsrätt	44
	Åtgärder mot olovlig fildelning över nätet	45
5.2	Remissyttranden och hur de har beaktats	46
	Tjänster för nätlagring av tv-program	46
	Skälighet i avtal vid överlåtelse av upphovsrätt	46
	Åtgärder mot olovlig fildelning över nätet	48
	Avtalslicens och anslutningskriterier för skyddet av ljudupptagningar	49
6	SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER	49
	DETALJMOTIVERING	50
1	LAGFÖRSLAGETS MOTIVERING	50
2	IKRAFTTRÄDANDE	62
3	FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN OCH LAGSTIFTNINGSORDNING	62
3.1	Inledning	63
3.2	Egendomsskydd	63
	Skälighet i avtal vid överlåtelse av upphovsrätt	63
	Åtgärder mot olovlig fildelning över nätet	63
	Avtalslicens	64
	Anslutningskriterier för skydd av ljudupptagningar	65
3.3	Näringsfrihet	65
	Skälighet i avtal vid överlåtelse av upphovsrätt	65
	Åtgärder mot olovlig fildelning över nätet	65
3.4	Konfidentialitet i kommunikation	66
	Åtgärder mot olovlig fildelning över nätet	66
3.5	Yttrandefrihet	66
	Skälighet i avtal vid överlåtelse av upphovsrätt	66
	Åtgärder mot olovlig fildelning över nätet	66
3.6	Bedömning av lagstiftningsordning	68
	LAGFÖRSLAG	69
	Lag om ändring av upphovsrättslagen	69
	BILAGA	83
	PARALLELLEXT	83
	Lag om ändring av upphovsrättslagen	83

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

1.1 Tjänster för nätlagring av tv-program

I upphovsrättslagen (404/1961) föreskrivs det om upphovsmannens ensamrätt till sitt verk. Upphovsrättslagen förutsätter tillstånd av upphovsmannen när exemplar av ett verk framställs eller ett verk görs tillgängligt till exempel genom överföring till allmänheten.

Under de senaste åren har de finländska konsumenterna fått tillgång till olika betaltjänster för lagring av tv-program på nätet. De här tjänsterna kallas också nätverksbaserade PVR-tjänster (network personal video recorder). En tjänst för lagring av linjära tv-sändningar gör det möjligt att se på tv-program efter det att de sänts utan att spela in dem hemma med en videobandspelare eller en digital inspelningsapparat.

De som erbjuder nätlagringstjänsterna är självständiga aktörer, till exempel telebolag eller företag som vidaresänder tv-program, såsom kabel-tv-bolag eller IPTV-bolag vars televisionsverksamhet är baserad på teknik som använder internetprotokollet (internet protocol), inte de företag som står för de ursprungliga sändningarna. En nätlagringstjänst fungerar ofta som en del av telebolagets eller det vidaresändande företags IPTV-tjänst.

För närvarande har finländarna tillgång till ett tjugotal nätlagringstjänster vars tekniska genomförande och funktionalitet är mycket varierande. I en del fall erbjuds nätlagringstjänsten som en del av en bredbandsuppkoppling, i andra fall erbjuds också funktioner som till exempel gör det möjligt att se på film som video on demand mot separat avgift. Kunderna kan också ha tillgång till betalkanaler eller tv-bolagens nättjänster.

Beroende på vilken tjänst det är fråga om kan det vara möjligt att välja att lagra ett enda program eller att fortgående lagra ett visst program, att lagra en vald kanal eller flera kanaler eller automatisk och fortlöpande lagra alla kanaler till exempel i en eller två veckor. Användningen av lagringstjänsterna

liknar ofta till stora delar användningen av en normal lagringsapparat i hemmet.

Lagringstjänsterna är uppbyggda så att sändningen tas emot med tjänsteleverantörens mottagare och programmet sparas på ett lagringsmedium som tjänsteleverantören förfogar över. I samtliga tjänster kan man lagra alla eller en del av de tv-kanaler som kan tas emot fritt (free-to-air). En del tjänster erbjuder också möjligheter att i viss utsträckning lagra betalkanaler. De lagrade programmen kan spelas upp i en tv-apparat via en digitalmottagare eller på en dator eller pekdator via en nätuppkoppling.

Tjänsterna ger kunden en lagringskapacitet på till och med 3 000 timmar. De program som spelats in sparas till exempel i en vecka, tre månader eller så länge kunden betalar för tjänsten.

Vissa tjänster ger även kunden möjlighet att ladda ner program på sin egen terminal. De flesta tjänsterna kan användas bara i Finland, men en del är tillgängliga också i utlandet.

Tjänster för nätlagring av tv-program fungerar för närvarande utan rättsinnehavarnas samtycke. I januari 2014 tillställdes undervisnings- och kulturministeriet ett förslag som uppnått genom samförstånd mellan de centrala leverantörerna för nätlagringstjänster, tv-bolagen och de kollektiva förvaltningsorganisationerna. Ministeriet har berett nödvändiga lagändringar utgående från detta förslag.

1.2 Skälighet i avtal vid överlåtelse av upphovsrätt

I 29 § i gällande lag hänvisas till den allmänna bestämmelsen om jämkning i 36 § i lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (228/1929), nedan *rättshandlingslagen*.

Behovet att ändra bestämmelsen om jämkning i 29 § och noggrannare upphovsmannens rätt till skälig ersättning togs upp i upphovsrättskommissionens (2008—2009) betänkande, där behovet av att revidera 3 kap. i upphovsrättslagen utreddes (Undervisnings-

ministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2010:9).

Kommissionen var enhällig om att oskäliga avtalsvillkor i upphovsrättsliga avtal bör kunna jämkas. Däremot fanns det olika åsikter om huruvida den nuvarande regleringen var tillräcklig eller om det i upphovsrättsliga avtalsförhållanden jämfört med andra fanns sådana särskilda egenskaper eller villkor som man inte kunde bedöma på basis av rätts-handlingslagens 36 §.

Upphovsmännens representanter i kommissionen ansåg att den nuvarande regleringen inte tillräckligt stöder jämkningen av oskäliga avtalsvillkor och att jämningsbestämmelsen i 29 § i upphovsrättslagen borde ändras så att upphovsmännen i praktiken skulle ha bättre möjligheter än nu att åberopa att ett avtalsvillkor är oskäligt. Användarföretagen ansåg å sin sida att en hänvisning till rätts-handlingslagen räcker och att det är möjligt att jämka avtal inklusive villkoren till alla delar på basis av den. Avtalen borde kunna jämkas även till förmån för den som mottar överlåtelsen. Kommissionen nådde inte enighet om ändringsförslagen.

Under 2010-talet har det framförts krav på att det i upphovsrättslagen uttryckligen ska föreskrivas att avtal om överlåtelse av upphovsrätten måste vara skäliga. I de diskussioner som förts har de organisationer som företräder ursprungliga upphovsmän och övande konstnärer krävt särskilda bestämmelser om skälighet, medan de organisationer som företräder innehavare av överlåtna rättigheter och dem som använder rättigheter har motsatt sig.

Kraven på att lagstiftaren ska föreskriva om skäligheten i upphovsrättsliga överlåtelseavtal ansluter sig till den kraftiga strukturomvandling som framför allt kommunikationerna och kulturen, men också många andra branscher genomgick under början av 2000-talet. Den digitala formen och digitaltekniken har medfört nya sätt att konsumera, marknadsföra och använda material som skyddas av upphovsrätt. Genom internet har konkurrensläget skärpts i och med att utländska tjänsteleverantörer har tagit sig in på den finländska marknaden. Den traditionella verksamheten med publicering av upptagningar och verk på papper har samtidigt minskat i

och med att digitala distributionskanaler har erövrat marknaden.

Förändringarna på marknaden har även påverkat värdet och värdebildningen när det gäller produkter som skyddas av upphovsrätt. De distributionskanaler som tidigare har fungerat som huvudsakliga inkomstkällor har krympt och nya former av affärsverksamhet har uppstått. Kännetecknande för denna omvandling är att de företag som utnyttjar upphovsrättigheter uppvisar sämre resultat och att vinsterna i synnerhet på medieområdet har minskat betydligt. Till följd av detta har den avtalspraxis som följs vid förvärv av upphovsrättigheter ändrats, och i många branscher har det gjorts betydande omorganiseringar när det gäller avtalen.

Inom många branscher har man lösgjort sig från gamla kollektivavtal. Även de ramavtal där man fastställt allmänna randvillkor för avtal i branschen och eventuellt också bestämt villkor för skäliga avtal har blivit ovanligare. I många branscher arbetar upphovsmännen numera som oberoende upphovsmän, och bara en del har arbetsavtal med förvärvaren av upphovsrätten. Allt fler upphovsmän har blivit tvungna att bli företagare och ta på sig den företagarrisk som det medför då de måste stå för de utgifter och det ansvar som företagare har.

I regeringsprogrammet för statsminister Jyrki Katainens regering som inledde sitt arbete 2011 ingår en skrivning enligt vilken "det genom upphovsrättslagen föreskrivs noggrannare än hittills om skäliga villkor och skälig ersättning som förutsättning för överföring av upphovsrätten". I den nuvarande lagen ingår endast en hänvisning till den allmänna jämningsbestämmelsen i rätts-handlingslagen.

Tekijäfoorumi (Forumet för upphovsmän) som består av upphovsmannaorganisationer som är verksamma i Finland har i fråga och med slutet av 2012 till undervisnings- och kulturministeriet framfört att det finns behov av att i enlighet med skrivelsen i regeringsprogrammet införa noggrannare bestämmelser om skäliga villkor och skälig ersättning. Också vid undervisnings- och kulturministeriets Upphovsrättsforum 2012, där beredningen av riktlinjerna för upphovsrättspoliti-

ken behandlades, ansåg man att skäligen avtalsvillkor borde garanteras.

I medborgarinitiativet ”En förnuftigare upphovsrättslag” som publicerades 2012 ingick ett förslag om att 29 § i upphovsrättslagen ska ändras så att den motsvarar de jämningsbestämmelser som tillämpas i Tyskland. Medborgarinitiativet har behandlats i riksdagens kulturutskott, åtskilt från den lagberedning som skett i undervisnings- och kulturministeriet, vilken baserar sig på det uppdrag som utfärdades i oktober 2013 och i vilken också ingick en ändring av 29 §.

1.3 Åtgärder mot olovlig fildelning över nätet

Sådan nätdistribution utan upphovsmannens tillstånd som sker till exempel i icke-hierarkiska nät (peer-to-peer, P2P-nät) brukar ofta kallas nätpiratism.

Att överföra ett verk till allmänheten i ett datanät och att ladda ner det från nätet och spara det till exempel på en dators hårddisk omfattas av upphovsmannens exklusiva rätt. Att bara ladda ner ett verk från nätet och spara det för eget personligt bruk är inte straffbart. Inom rättspraxis har detta faktum haft en central betydelse. De som använder icke-hierarkiska nät laddar oftast inte bara ner material för eget bruk, utan P2P-tekniken förutsätter att materialet som laddas ner eller delar av det distribueras vidare till andra användare i nätverket.

De som upprätthåller tjänster som bygger på direktuppspelning kan anses bryta mot upphovsrättslagen om de utan upphovsmannens tillstånd via sina webbsidor erbjuder länkar till material som skyddas av upphovsrätten och som gjorts tillgängligt för allmänheten. Att bara se på en film via en sådan tjänst är dock inte en betydande handling ur upphovsrättslig synvinkel.

I Finland har man aktivt försökt minska den olovliga fildelningen sedan genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället (nedan *infosoc-direktivet*). De ändringar i upphovsrättslagen som direktivet förutsatte trädde i kraft 2006.

Under behandlingen av lagförslaget (RP 28/2004 rd) i riksdagen fogades nya bestämmelser till 60 a—60 c § i lagen på grundval av lagutskottets utlåtande. Dessa bestämmelser gäller upphovsrättshavarens möjlighet att genom föreläggande av en domstol få uppgifter om innehavaren av teleabonnemang som använts för en given kränkning av upphovsrätten, om förbudsdom mot den som kränker upphovsrätten samt om föreläggande om avbrytande, där ett telebolag åläggs avbryta distributionen av olovligt material till allmänheten.

År 2010 avlät regeringen en proposition till riksdagen om att införa ett så kallat anmälningsförfarande eller brevförfarande. Enligt förslaget ska telebolaget förmedla ett meddelande av bestämd form från rättsinnehavarna till operatörens kund om det observerade intrånget i upphovsrätten. Målet var att komplettera föreläggande om avbrytande i gällande lag med ett mjukare sätt att förmå kunden att upphöra med den olagliga verksamheten. Propositionen förföll dock på grund av riksdagsvalet.

Den gällande 60 c § tillämpades första gången 2011, när upphovsmännen begärde att domstolen skulle meddela ett föreläggande som ålade Finlands tre största telebolag att förhindra tillgången till tjänsten The Pirate Bay. Vid samma tid visade det sig att det fanns ett behov att också tillämpa bestämmelserna på sådana tjänster riktade till finländare som upprätthålls i utlandet och vars upprätthållare inte kan ställas till svars för verksamheten, eftersom det inte går att få reda på upprätthållarnas kontaktuppgifter.

Även i regeringsprogrammet riktas uppmärksamhet mot problemen med olovlig fildelning: ”Olovlig användning av skapade alster ska rensas ut med informationens hjälp och genom att man utvecklar lagstiftningen och effektiverar genomförandet av den.”

Utbudet av lagliga tjänster har under de två senaste åren ökat betydligt inom musiken, filmen och litteraturen. I Finland finns det för närvarande ett tjugotal lagliga musik tjänster och många filmtjänster. Dessa tjänsters stora och stadigt växande popularitet visar att de lagliga tjänsterna har utvecklats så att de motsvarar konsumenternas önskemål.

Enligt Upphovsrättsbarometern som mest 20 procent av de som undersökts under åren 2008—2013 har gjort sig skyldig till olaglig användning av material som skyddas av upphovsrätten, dvs. närmast olaglig nedladdning. Barometern var beställd av sammanslutningen LYHTY (Luovan työn tekijät ja yrittäjät), som på bred bas representerar konstnärerna, upphovsmännen och innehållsproduktionsbranschen i Finland. Betydligt vanligare än i genomsnitt har användningen varit i gruppen 15—24-åringar, där den som mest uppgått till 47 procent.

Ännu högre siffror kom fram i en undersökning utförd av Rättspolitiska forskningsinstitutet. Enligt denna hade 71 % av 15—16-åringarna laddat ner musik, program eller spel olagligt på nätet (Rättspolitiska forskningsinstitutets forskningsmeddelanden 113, Venla Salmi, Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset, Helsingfors 2012).

I avsnitt 3.2 av den allmänna motiveringen redogörs för hur förslagen som syftar till att minska den olovliga fildelningen har beretts vid undervisnings- och kulturministeriet. Där beskrivs också beredningens faser.

Undervisnings- och kulturministeriet ska senare också utreda möjligheten att främja användningen av medling enligt lagen om medling vid brott och i vissa tvister (1015/2005) särskilt vid intrång i upphovsrätten som har begåtts av unga personer. Ministeriet ska också bedöma skäligheten i de straff som utdöms för intrång i upphovsrätten i ljuset av den rättspraxis som hittills har uppstått.

1.4 Övriga förslag till ändringar av upphovsrättslagen

Föregående gång ändrades upphovsrättslagen hösten 2013. Då infördes i lagen de ändringar som förutsattes av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/77/EU om ändring av direktiv 2006/116/EG om skyddstiden för upphovsrätt och vissa närstående rättigheter och Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/28/EU om viss tillåten användning av anonyma verk.

I samma lagberedningspaket ingick också förslag om preciseringar av den grundläggande bestämmelsen om avtalslicenssystemet

och om komplettering av vissa anknytningskriterier för skydd av fonogram. Dessa ändringsförslag lämnades ändå till följande regeringsproposition.

Därtill skall det senare i höst till riksdagen föreläggas en regeringsproposition där det föreslås att man i upphovsrättslagen återinför rätten till ersättning för vidareändring av sådana verk och levande framföranden av utövande konstnärer samt av ljudupptagningar som ingår i program som omfattas av telebolagets distributionsskyldighet.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Tjänster för nätlagring av tv-program

De viktigaste bestämmelserna i upphovsrättslagen med hänsyn till upphovsrättsliga frågor som anknyter till tjänster för nätlagring av tv-program är 2 § om upphovsmannens ekonomiska rättigheter, 45, 46 och 46 a § om utövande konstnärer, fonogramproducenter och producenter av bildupptagningar och 47 och 47 a § om användning av ljudupptagningar och av musikupptagningar med visuella element och om ersättning för denna användning. Bestämmelser som skyddar radio- och televisionsföretag finns i 48 §.

Viktigast bland de rättigheter som upphovsmannen till ett verk har är i detta sammanhang rätten att bestämma om framställningen av exemplar av verket. Motsvarande rätt att bestämma om framställning, kopiering eller upptagning av exemplar har enligt lagen alla innehavare av närstående rättigheter, televisionsföretagen inbegripna. Beroende på hur lagringstjänsten genomförs tekniskt kan även rätten att överföra program till allmänheten bli en betydande synpunkt när frågan behandlas.

De exklusiva rättigheter som tillkommer upphovsmän och innehavare av närstående rättigheter begränsas i 12 § i upphovsrättslagen när det gäller framställning av enstaka exemplar för enskilt bruk. Enligt 3 mom. gäller möjligheten att låta en utomstående framställa ett exemplar av ett verk inte musikaliska verk och inte heller filmverk.

De företag som tillhandahåller lagrings-tjänster, televisionsföretagen och de organisationer för kollektiv förvaltning av upphovsrätten som representerar programproducenter och andra rättsinnehavare har varit oense om hur tjänsterna ska bedömas ur upphovsrättslig synpunkt.

I upphovsrättsrådets utlåtande 2007:16, som gällde IPTV-verksamhet, gällde en del-fråga om det är möjligt att se ett exemplar som tillverkas av en kund till en nätlagrings-tjänst som framställning av enstaka exemplar för enskilt bruk enligt 12 § i upphovsrättsla-gen.

I sitt utlåtande ansåg upphovsrättsrådet att det är fråga om privat kopiering enligt 12 § i upphovsrättslagen, om en privatperson själv lagrar material på servern och senare lagrar den i sin dator eller digitalmottagare för användning. Om materialet används också av andra, är det inte fråga om privat bruk eller privat kopiering, och rättsinnehavarnas godkännande krävs.

Om kunden inte framställer exemplaret själv utan det är fråga om en kopieringsservice som erbjuds av ett utomstående bolag, till-lämpas bestämmelsen i 12 § 2 mom. som i 3 mom. har dock begränsats så att den inte till-låter att utomstående anlitas för att framställa exemplar av musikaliska verk eller filmverk.

Skälighet i avtal vid överlåtelse av upphovs-rätt

Enligt 27 § i upphovsrättslagen kan upp-hovsrätten, med begränsningar som gäller upphovsmannens så kallade ideella rätt, över-låtas helt eller delvis. Skäligheten av upp-hovsrättsliga överlåtelser definieras inte i la-gen.

Huruvida villkoren i ett avtal om överlåtel-se av upphovsrätten är skäligen avgörs enligt 29 § i lagen genom tillämpning av rättshand-lingenslagen. Bestämmelserna om jämkning av oskäligen avtalsvillkor finns i lagens 36 §.

Hänvisningen till rättshandlingslagen in-fördes 1982 och den ersatte den 1961 före-skrivna 29 § som löd som följer: ”Skulle till-lämpning av villkor, som upptagits i avtal om överlåtelse av upphovsrätten, uppenbart vara stridande mot god sed på upphovsrättens om-

råde eller eljest otillbörlig, må villkoret jäm-kas eller lämnas utan avseende.”

I förarbetena till nämnda 29 § (Kommitté-betänkande nr 5, 1953) framhölls att syftet med de bestämmelser i rättshandlingslagen som gäller avtals ogiltighet är att i ett avtals-förhållande skydda den svagare avtalsparten mot påtryckning och annat missbruk från den starkare partens sida och att de kan tillämpas också på avtal om överlåtelse av upphovsrätt. Grunderna för ogiltighet bör ha existerat eller åtminstone kunnat förutses då avtalet ingicks.

Det ansågs nödvändigt att ha en särskild bestämmelse om jämkning i upphovsrättsla-gen, eftersom i synnerhet den tekniska ut-vecklingen och de ökande användningsmöj-ligheterna senare leder till att det ursprungli-ga avtalet blir oskäligt från någondera avtals-partens, vanligen upphovsmannens, syn-punkt. Vid den här tiden ingick ännu ingen jämkningsbestämmelse i rättshandlingslagen.

I rättslitteraturen har T. M. Kivimäki (Uu-det tekijänoikeus- ja valokuvauslait, 1966) ansett att upphovsmännen ofta har mindre er-farenhet än sina avtalsparter, exempelvis för-läggarna, av att uppskatta värdet på det verk de överlåter. Kivimäki framhåller ändå att båda parter kan ha orsak att hänvisa till jämkningsparagrafen i avtalen.

I allmänhet är den ursprungliga upphovs-mannen i en svagare ställning i förhållande till mottagaren av överlåtelser. Så är dock inte fallet i alla situationer, på alla områden eller i fråga om alla verk eller typer av verk.

I vissa situationer kan ett verk vara så vär-defullt att upphovsmannen på grund av ver-kets värde har en starkare förhandlingsposi-tion och kan diktera villkoren i avtalet. I andra situationer är igen föremålet för upp-hovsrätten, verket, sådant att också någon annan skulle kunna skapa ett motsvarande verk för samma användningsändamål och upphovsmanen har trots den ensamrätt upp-hovsrätten ger inga faktiska möjligheter att förhandla om villkoren för överlåtelser.

Enligt 36 § i rättshandlingslagen ska ett villkor i en rättshandling som är oskäligt eller vars tillämpning skulle leda till oskälighet antingen jämkas eller lämnas utan avseende. Om det på grund av jämkningen av villkoret inte är skäligen att avtalet förblir i kraft, kan

avtalet jämkas även på andra punkter eller så kan det hävas.

Den aktuella bestämmelsen i rättshandlingslagen har när det gäller dess verkningar ansetts vara både omfattande och principiell, och den gäller alla avtalsvillkor och därför även de ersättningar som betalas på basis av avtalet.

Andra särskilda bestämmelser om jämkning är till exempel bestämmelsen i 10 kap. 2 § i arbetsavtalslagen (55/2001) om jämkning av ett villkor i arbetsavtal som strider mot god sed eller som annars anses oskälig och bestämmelsen om jämkning av avtal till fördel för konsumenten i 4 kap. 1 § i konsumentskyddslagen. Sådana bestämmelser om jämkning som är specifika för en viss typ av avtal finns till exempel i 6 § i lagen om hyra av bostadslägenhet (481/1995) och i 7 § i lagen om hyra av affärslokal (482/1995). Bestämmelser om skälig ersättning finns till exempel i lagen om uppfinningar vid högskolor (369/2006), där det enligt 9 § ska utbetalas en skälig ersättning till uppfinnaren.

Arbetsavtalslagens bestämmelser som ska tillämpas i ett anställningsförhållande tillämpas ofta inte i praktiken på överlåtelse av upphovsrätt eftersom vid anställning och särskilt i situationer då enskilda rättigheter överläts i regel avtalas skilt om överlåtelsen av upphovsrätten och inte genom de villkor som ingår i det ifrågavarande arbetsavtalet.

Vid en skälighetsprövning enligt rättshandlingslagens 36 § beaktas hela innehållet i rättshandlingen, parternas ställning, de förhållanden som rådde när handlingen upprättades och senare förhållanden. Oskäligheten kan innebära en ursprunglig oskälighet eller en efterföljande oskälighet i ett avtalsvillkor.

I en ursprunglig oskälighet accentueras parternas ställning och deras eventuella beroendeförhållande när avtalet ingicks. Den andra parten har utnyttjat sin ställning i fråga om kunskap, kunnande eller ekonomi för att förmå avtalsparten att ingå ett avtal som leder till oskälighet.

Efterföljande oskälighet igen beror på förändringar i förhållanden som ingendera avtalsparten har kunnat förutse och som leder till att avtalsvillkoren blir oskäliga.

När en ursprunglig oskälighet bedöms undersöker man för det första eventuella bero-

endeförhållanden, det vill säga vilka följderna för den svagare parten skulle ha blivit om avtalet inte hade ingåtts. Det att man fritt kan bestämma över alla villkor eller låta bli att ingå ett avtal kan också kallas faktisk avtalsfrihet.

Vidare betraktar man kunskapen om praxis och villkor i branschen och hur den allmänna sakkunskapen fördelar sig mellan parterna samt vilka konsekvenser detta har.

Dessutom kan man väga in parternas avsikter. Vid överföring av upphovsrätt är frågan då om en avtalspart har haft för avsikt att dra nytta av det faktum att den andra partens avtalsfrihet i praktiken är begränsad eller av att denne annars har en svagare ställning. Principen bör vara att även den mottagande parten vid överföring av upphovsrätten får skäligt utbyte av överföringen. En prövning som grundar sig på avsikten och en jämkning enligt denna måste därför basera sig på att mottagaren har eftersträvat oskälig fördel.

Nuläget utvärderas närmare i avsnitt 2.3. i de allmänna motiveringarna.

Åtgärder mot olovlig fildelning över nätet

Bestämmelser om effektivisering av verkställigheten av upphovsrättslagen när det gäller datanät finns i 60 a—60 c § i upphovsrättslagen. Enligt 56 g §, som ska tillämpas på alla kränkningar av upphovsrätten, får domstolen förbjuda den som kränker upphovsrätten att fortsätta eller upprepa handlingen.

Enligt 60 a § i upphovsrättslagen har rättsinnehavaren på föreläggande av domstolen rätt att av telebolaget få uppgifter om vem som vid en given tidpunkt har använt sig av en given IP-adress på nätet. Enligt 60 b § i upphovsrättslagen har upphovsmannen rätt att föra talan mot den som gör material som påstås kränka upphovsrätten tillgängligt för allmänheten.

I 60 c § föreskrivs det om domstolens rätt att förordna att en tjänstelevererande mellanhand ska avbryta åtgärderna som gör material som påstås kränka upphovsrätten tillgängligt för allmänheten. De tjänsteleverantörer som avses i bestämmelsen är i allmänhet de telebolag som tillhandahåller nätuppkopplingen.

Ett föreläggande om avbrytande mot det telebolag som tillhandahåller nätuppkopplingen får meddelas efter ansökan av rättsinnehavaren. Ett villkor är att förordnandet inte kan anses oskäligt med beaktande av de rättigheter som tillkommer den person som gör materialet tillgängligt för allmänheten, det telebolag som fungerar som mellanhand eller upphovsmannen.

Om domstolen godkänner ansökan, måste telebolaget avbryta de åtgärder som gör material som påstås kränka upphovsrätten tillgängligt för allmänheten. I bestämmelsen specificeras inte den tekniska metod genom vilken föreläggandet ska verkställas, utan den får bestämmas av telebolaget.

Ett föreläggande om avbrytande får utfärdas bara om det material som påstås kränka upphovsrätten fortfarande är tillgängligt för allmänheten och kränkningen inte har avbrutits på frivillig väg.

Ett föreläggande om avbrytande får meddelas medan talan enligt 60 b § behandlas. Om de särskilda förutsättningar som avses i 60 c § 2 mom. är uppfyllda, det vill säga om det med andra ord är uppenbart att upphovsmannens rättigheter annars allvarligt äventyras, får föreläggandet meddelas redan innan talan har väckts. I praktiken kan man påvisa att rättigheterna allvarligt äventyras till exempel genom att visa att upphovsmannen orsakar betydande ekonomiska förluster om föreläggandet inte meddelas innan rättegången inleds.

Domstolen ska ge såväl telebolaget mot vilket föreläggandet begärs som den som gör material som påstås kränka upphovsrätten tillgängligt för allmänheten tillfälle att bli hörda.

Domstolen får på begäran meddela ett föreläggande om avbrytande interimistiskt utan att höra den som påstås ha kränkt upphovsrätten, om ärendets brådskande natur nödvändigt kräver det. Föreläggandet är i kraft tills något annat bestäms. Den som påstås ha kränkt upphovsrätten ska beredas tillfälle att bli hörd utan dröjsmål efter det att föreläggandet har meddelats. Efter hörandet ska domstolen utan dröjsmål besluta om föreläggandet ska förbli i kraft eller återkallas.

Ett föreläggande om avbrytande mot ett telebolag förblir dock i kraft trots att den på-

stådda förövaren inte har kunnat höras, om talan mot denne har väckts i domstol enligt 60 b §.

Ett föreläggande om avbrytande som meddelats med stöd av 60 c § i lagen får inte äventyra tredje mans rätt att sända och ta emot meddelanden. När paragrafen fogades till lagen betonade lagutskottet i sitt utlåtande (LaUB 6/2006 rd) vikten av att detta bedöms.

Ett föreläggande om avbrytande enligt 60 c § gäller bara telebolaget. Enligt 7 kap. 3 § i rättegångsbalken är det möjligt att kräva ett interimistiskt förbud riktat mot den som gör intrång i upphovsrätten för den tid som en rättegång pågår.

Bestämmelserna i 60 c § i gällande upphovsrättslag har tillämpats i domstol i tre fall, där förelägganden mot telebolagen (Elisa, TeliaSonera och DNA) söktes för att avbryta det olagliga tillgängliggörandet för allmänheten av material som skyddas av upphovsrätten som skedde genom tjänsten The Pirate Bay. Under de senaste åren har The Pirate Bay varit den överlägset mest använda BitTorrent-webbplatsen, och den hade i slutet av 2011 över 700 000 finska användare. Genom dessa tre domstolsbeslut förhindrades åtkomsten till webbplatsen The Pirate Bay från 80 procent av de nät som administreras av finska telebolag.

Som ombud för de finska musikproducenternas takorganisation Musiikkituottajat – IFPI Finland ry ansökte Upphovsrättens informations- och övervakningscentral rf (TTVK) i maj 2011 om ett föreläggande om avbrytande. I sin ansökan begärde TTVK att domstolen skulle ålägga Elisa Abp att förhindra att bolagets kunder har åtkomst till tjänsten The Pirate Bay, vars grundare genom lagakraftvunna domar i Sverige hade dömts till fängelsestraff och ersättningar, vilket dock inte hade lett till att tjänsten stängts.

Helsingfors tingsrätt ålade i slutet av oktober 2011 Elisa att förhindra åtkomsten genom ett föreläggande om avbrytande enligt 60 c § i upphovsrättslagen. Föreläggandet förenades med ett vite på 100 000 euro.

Ett villkor för beslutet var att upphovsrättsinnehavarna inom en månad efter avbrytandet inleder talan enligt 60 b § för att få kränkningarna av upphovsrätten att upphöra. Huvudtalan väcktes inom utsatt tid i Helsingfors

tingsrätt. Samtidigt lämnades ansökningar om förelägganden om avbrytande som gällde TeliaSonera Finland Abp och DNA Ab.

Elisa uppfyllde kraven i föreläggandet om avbrytande i början av januari 2012, men överklagade samtidigt beslutet till hovrätten. Som huvudsaklig grund för sitt överklagande hävdade Elisa att beslutet om att förhindra att material som förmedlas via en olaglig tjänst görs tillgängligt (föreläggande om avbrytande) är för allmänt och därför mycket svårt för ett telebolag att efterleva.

Helsingfors tingsrätt ansåg i sitt beslut att inget av de föreslagna sätten att uppfylla föreläggandet i princip kunde anses vara så verkningsslöst att detta skulle utgöra ett hinder för föreläggandet.

I mitten av juni 2012 avslog Helsingfors hovrätt Elisäs överklagande, och i oktober 2012 bestämde högsta domstolen att inte bevilja Elisa besväringsrätt.

Helsingfors tingsrätt meddelade i juni 2012 beslut där den ålade TeliaSonera och DNA att hindra sina kunder från att komma åt The Pirate Bay. Bolagen uppfyllde kravet i slutet av juli 2012. Hovrätten beslöt i februari 2013 att tingsrättens beslut ska förbli i kraft och ansåg att föreläggandena om avbrytande åtminstone i den form de genomförts är förenliga med EU-rätten (Helsingfors hovrätt, 15.6.2012, Nr 1687, S 11/3097).

Åtkomst till tjänsten The Pirate Bay har förhindrats även i många andra länder, såsom Storbritannien, Danmark, Italien och Holland.

Avtalslicens

Användning av ett verk som skyddas av upphovsrätten på andra sätt än de som är tillåtna enligt inskränkingsbestämmelserna förutsätter tillstånd. Tillståndet beviljas av upphovsmannen själv eller för upphovsmannens räkning av den som upphovsmannen har gett rätt att bevilja tillstånd att använda verk eller den som upphovsmannen har överlåtit sina rättigheter till för att förvaltas utslutande av denne.

Rätten att använda ett verk kan beviljas för upphovsmannens räkning till exempel av en organisation för kollektiv förvaltning av upphovsrätten som upphovsmannen har gett i

uppdrag att förvalta rättigheterna genom en fullmakt eller ett annat bemyndigande.

När det gäller de olika sätten att använda vissa verk har det i 2 kap. i upphovsrättslagen föreskrivits att ett avtal om användningen av ett verk, som en av undervisnings- och kulturministeriet godkänd organisation som företräder ett flertal upphovsmän till verk inom ett visst område vilka används i Finland har ingått för de upphovsmän som organisationen företräder ska gälla även andra upphovsmän på samma område och deras verk. Denna utvidgade verkan av avtalet och dess villkor kallas avtalslicens.

De grundläggande bestämmelserna om avtalslicenser finns i 26 §. De sätt att använda ett verk för vilka en avtalslicens är möjlig anges i separata paragrafer. På grundval av dessa fastställs omfattningen av användningen och användningsvillkoren i ett avtal mellan organisationen och användaren.

Ministeriet godkänner på ansökan en organisation för en bestämd tid som får vara högst fem år. Organisationen eller, i den händelse upphovsmännens representativitet bara kan uppnås genom att flera organisationer godkänns, organisationerna ska företräda en betydande del av de upphovsmän till verk inom olika områden vars verk används med stöd av en avtalslicensbestämmelse. När flera organisationer godkänns att bevilja tillstånd för en viss användning av verk ska det i beslutet om godkännande vid behov säkerställas att tillstånden beviljas samtidigt och på villkor som är sinsemellan förenliga.

Om en organisation har antagit föreskrifter om fördelningen av den ersättning som upphovsmännen som företräds av organisationen ska få för framställning av exemplar av ett verk eller för överföring eller utsändning av verk, tillämpas dessa föreskrifter också på upphovsmän som organisationen inte företräder. Det samma gäller föreskrifter om användning av sådan ersättning för ändamål som är gemensamma för upphovsmännen. Om föreskrifterna inte ger de upphovsmän som organisationen företräder rätt till individuell ersättning, har upphovsmän som inte företräds av organisationen likväl rätt att kräva sådan ersättning.

Att en organisation företräder en upphovsman innebär här en situation där upphovs-

mannen eller någon annan rättsinnehavare har avtalat om att organisationen ska förvalta rättigheterna. Avtalet kan till exempel vara en fullmakt till organisationen, ett avtal om överföring av rättigheter till organisationen eller ett annat avtal med organisationen om förvaltningen av de rättigheter som anges i upphovsrättslagen.

Bestämmelserna om avtalslicenser har införts för sådana sätt att använda verk som har karaktär av massanvändning och där antalet användningstillfällen är stort, såsom vid sändning i radio eller television. Användningen gäller ett stort antal verk. Det är ofta fråga om liten och sporadisk användning och den gäller bara en del av en stor mängd verk, såsom vid fotokopiering. I fall med massanvändning kan det i praktiken vara omöjligt att skaffa separata tillstånd till exempel i situationer där det är nödvändigt att kontakta ett stort antal upphovsrättsinnehavare för att få alla användningstillstånd.

Enligt upphovsrättslagen får avtalslicenser användas för följande ändamål: fotokopiering, intern information, användning av verk inom undervisningsverksamhet och vetenskaplig forskning, användning av verk på arkiv, bibliotek och museer, användning av ett konstverk som ingår i en samling eller som ska bjudas ut till försäljning, sändning av verk i radio eller television, utsändningsteknisk upptagning, återanvändning av arkiverade program, tidningar och tidskrifter och vidare sändning av radio- och televisionsut-sändningar.

Anslutningskriterier för skydd av ljudupptagningar

Enligt 64 § 2 mom. i upphovsrättslagen ska bestämmelserna i 46 § om de rättigheter som producenter av ljudupptagningar har tillämpas på en anordning vars ljud har tagits upp på anordningen i Finland.

När Finland anslöt sig till den internationella konventionen om skydd för utövande konstnärer, framställande av fonogram samt radioföretag, nedan *Romkonventionen* (FördrS 56/1983), lämnades en sådan notifikation som avses i artikel 17 om att Finland när det gäller den nationella behandlingen av producenter av ljudupptagningar enligt artikel 5

tillämpar endast upptagningskriteriet och för ändamål som anges i artikel 16 stycke 1 punkt a underpunkterna iii och iv (ersättning för användning av ett fonogram) upptagningskriteriet i stället för nationalitetskriteriet.

Enligt artikel 4 punkt b i Romkonventionen är de rättigheter som utövande konstnärer har när det gäller fonogram i kraft för de fonogram som fonogramproducenterna får skydd för. En bestämmelse som överensstämmer med detta finns i 64 § 1 mom. 2 punkten i upphovsrättslagen.

Vid anslutningen till WIPO:s fördrag om framföranden och fonogram, nedan WPPT (FördrS 19/2010), begagnade sig Finland på motsvarande sätt av den möjlighet att lämna en notifikation enligt artikel 17 i Romkonventionen gällande tillämpningen av WPPT som anges artikel 3.3 i WPPT.

Enligt upphovsrättslagen skyddas fonogram och framföranden på fonogram som har tagits upp i Finland eller i ett annat land som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, nedan *ett EES-land*, oberoende av producentens nationalitet, driftställe eller bostadsort.

Om ett fonogram har tagits upp i ett land utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som har anslutit sig till Romkonventionen, WIPO:s fördrag om framföranden och fonogram eller avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter, nedan *TRIPS-fördraget* (WTO:s grundfördrag, bilaga 1 C, FördrS 5/1995), tillerkänns fonogrammet skydd i Finland enligt fördragen i överensstämmelse med bestämmelserna om nationell behandling i fördragen och de reservationer till bestämmelserna som gjorts i enlighet med dem.

Enligt artikel 5 i Romfördraget ska en fördragsslutande stat till exempel tillerkänna nationell behandling för en medborgare i en annan fördragsslutande stat (nationalitetskriteriet), ett fonogram som upptagits i en annan fördragsslutande stat (upptagningskriteriet) och ett fonogram som först publicerats i en annan fördragsslutande stat (utgivningskriteriet). Den fördragsslutande staten får dock meddela att den inte tillämpar ettdera utgivnings- eller upptagningskriteriet.

Enligt Romkonventionen är det också möjligt att begränsa en ersättning enligt artikel 12 i fördraget för en radioutsändning eller ett offentligt framförande till den nivå på skyddet som ges i en annan fördragsslutande stat.

Ett fonogram som har tagits upp i en stat som inte är fördragsslutande stat i de internationella fördrag som nämns ovan skyddas inte i Finland.

Ett fonogram som har upptagits i Finland av en finsk fonogramproducent skyddas i andra EES-länder enligt det förbud mot diskriminering på grund av nationalitet som tillämpas i Europeiska unionen. Även fonogram som framställts i andra EES-länder och vars rättigheter innehålls av finländare får motsvarande skydd i Europeiska ekonomiska området på grund av nationalitetskriteriet.

Ett fonogram som har upptagits i Finland av en finländsk fonogramproducent skyddas enligt bestämmelserna om nationell behandling även i andra stater som anslutit sig till Romkonventionen, WPPT och TRIPS-fördraget. Skyddet för ett fonogram som har tagits upp av en finsk fonogramproducent i ett land som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet i detta land bestäms utifrån en nationell behandling enligt landets lagstiftning. Det upptagningskriterium som tillämpas i Finland inverkar inte på skyddet.

I länder som står utanför de internationella fördragen bestäms skyddet för fonogram enligt dessa länders lagstiftning, och det finns inga fördragsgrundade skyldigheter i fråga om behandlingen.

Skyldigheterna i fråga om behandlingen enligt internationella fördrag tillämpas i Finland med stöd av de lagar och förordningar med vilka fördragen har satts i kraft. Vad gäller de länder som inte har anslutit sig till fördragen skulle en ömsesidig behandling förutsätta att bemyndigandet i 65 § ändras så att det överensstämmer med gällande grundlag. Behoven att förtydliga och reformera tillämpningen av upphovsrättslagen ska bedömas närmare i samband med senare omarbetningar av lagstiftningen.

För närvarande skyddas fonogram som har tagits upp i länder som inte har anslutit sig till de internationella konventionerna inte i Finland. Därför skyddas till exempel fonogram

som har tagits upp i Förenta staterna inte i Finland enligt Romkonventionen.

När det gäller WPPT, där också Förenta staterna är avtalslutande part, begränsas de ersättningar enligt artikel 15.1 som betalas för radioutsändning eller överföring till allmänheten av fonogram som tagits upp i Förenta staterna enligt bestämmelsen om ömsesidig behandling i artikel 4.2 i fördraget till användning för vars del Förenta staterna inte har gjort ett förbehåll i enlighet med artikel 15.3 i fördraget.

2.2 Utvecklingen internationellt samt utländsk lagstiftning och EU-lagstiftning

Tjänster för nätlagring av tv-program

Utifrån information från Europeiska unionens medlemsstater kan man konstatera att diskussioner om tjänster där tv-program kan lagras på nätet och om hur de ordnas har förts eller förs i flera länder. Någon lagstiftning som uttryckligen gäller nätlagringstjänsterna finns det likväl inte i medlemsstaterna enligt de uppgifter som getts.

Bestämmelserna om den allmänna avtalslicensen i de svenska och danska upphovsrättslagarna kan eventuellt tillämpas också på avtal om nätlagringstjänster för tv-program.

Bestämmelser för sådana tjänster finns inte i irländsk, lettisk, polsk, tjeckisk eller österrikisk lagstiftning. Lettland konstaterar dessutom i sitt svar att bestämmelsen som begränsar kopiering för eget bruk inte kan tillämpas på en sådan tjänst.

Enligt det belgiska svaret finns det i Belgien ingen klar och enhetlig uppfattning om den rättsliga naturen hos nätlagringstjänster för tv-program, vilka kan genomföras på olika sätt.

Storbritannien konstaterar i sitt svar att landet i sin rättspraxis ännu inte har avgjort frågan huruvida nätbaserade lagringstjänster för tv-program kan anses falla under det undantag i upphovsrättslagen som gäller tidsförskjutning i de fall då användaren har en aktiv roll när lagringen görs.

Frågor som gäller kompensationsavgiften för privatkopiering har utretts av António Vitorino på begäran av Europeiska kommissionen.

nen. I sin rapport har Vitorino också tagit ställning till att en del aktörer på marknaden har försökt ge begreppet privatkopiering en vidare tolkning. Enligt Vitorino har syftet med undantaget för privatkopiering aldrig varit att göra det möjligt för tredje part att utföra ekonomiska handlingar utan överenskommelse med rättsinnehavarna. (Recommendations resulting from the mediation on private copying and reprography levies, 31.1.2013, s. 5.)

År 2009 slog kommissionen i ett brev till Italiens regering fast att tjänster där tv-program kan lagras på nätet inte kan ses som privatkopiering enligt upphovrättsdirektivet från 2001.

Kommissionen ansåg i sitt brev att tredje-partstjänsteleverantörer, såsom kabeltelevisionbolag, internetjänsteleverantörer eller teleoperatörer, som framställer exemplar av audiovisuella verk utan att äga originalverken, inte kan jämföras med konsumenter som framställer kopior av verk för privat bruk, särskilt som tjänsteleverantören får betalt för sin tjänst.

Enligt kommissionen är tjänsteleverantören uppenbarligen inte bara en teknisk mellanhand som framställer en privat kopia av verket. Tjänsteleverantören erbjuder en systematisk tjänst, i vilken ingår att ta emot, ta upp och tillgängliggöra sådana utsändningar som användarna inte har äganderätt till.

Skälighet i avtal vid överlåtelse av upphovsrätt

Norden. I de nordiska upphovsrättslagarna ingår inga särskilda bestämmelser om jämkning av oskäliga avtal och inte heller någon så kallad bestsellerbestämmelse av tysk modell.

Sverige. I den svenska upphovsrättslagen ingick fram till 1976 en jämkningsbestämmelse. Bestämmelsen slopades liksom i Finland som ett led i att särskilda jämkningsbestämmelser slopades och att bestämmelserna överfördes till den allmänna avtalslagen.

I samband med reformen av upphovsrättslagstiftningen har man i Sverige diskuterat om en jämkningsbestämmelse bör återinföras i upphovsrättslagen (SOU 2011:32 och SOU 2010: 24). Vad som är en skälig nivå på

ersättningar ska enligt förslagen i Sverige avgöras enligt seder och avtalspraxis i branschen.

I slutet av 2014 ska det i Sverige avgöras om utredningarna ska utmyнна i en lagändring.

Tyskland. I tysk lagstiftning föreskrivs om skälig ersättning i upphovsrättslagen (Urheberrechtsgesetz) där systemet för upphovsrätten i många avseenden avviker från den finska upphovsrätten. I Tyskland har upphovsmannen rätt till ersättning vid överlåtelse av upphovsrätten eller nyttjanderätten. Ersättningen måste vara skälig (11 §, 32 § samt 36 §, som handlar om en ersättningsstandard, i UrhG). Det här gäller till exempel situationer där ett verk i anknytning till arbetsuppgifter och det inte på förhand avtalats om ersättning.

Nivån på en skälig ersättning grundar sig på en standard som gemensamt bestäms av uphovsmännen och dem som utnyttjar uphovsrätterna. Ifall det inte finns någon standard, bestäms ersättningen på något annat sätt.

En annan ersättningsmodell som används i Tyskland är den så kallade bestsellerregeln (32 a § i UrhG). Om den ersättning som betalts för överlåtelse av upphovsrätten uppenbart inte står i proportion till den kommersiella avkastningen av verket, kan avtalet jämkas och uphovsmannen kan få en skälig ersättning som står i proportion till avkastningen.

Bestsellerregeln gäller särskilt uphovsmän och översättare. Kravet att ersättningen måste vara skälig begränsar sig likväl inte till det rättsliga förhållandet mellan uphovsmannen och förvärvaren av upphovsrätten, utan omfattar också dem som förvärvaren sluter avtal med, exempelvis angående en publicering av verket. Således kan uphovsmannen till ett verk ingripa när till exempel en bokförläggare sluter ett avtal med en utländsk licenstagare, även när licensieringen enligt förlagsavtalet helt och hållet faller inom förläggarens behörighet. Konsekvenserna av den här bestämmelsen accentueras i situationer där verket har flera uphovsmän, eftersom varje uphovsman har rätt att kräva att ersättningen ändras så att den blir skälig.

Upphovsmannen kan inte avstå från rätten till skäligen ersättning, till exempel genom att avtala om att något annat lands upphovsrättslag ska tillämpas på avtalet (UrhG 32 b §). Enligt 32 § i upphovsrättslagen har upphovsmannen rätt till en skäligen ersättning också när användningen av verket omfattas av ett avtal om överlåtelse av upphovsrätten, men användningssättet inte varit bekant när avtalet slöts.

Det har setts som ett problem i den tyska lagstiftningsmodellen att en skäligen nivå på ersättningen inte är fastställd i lag, utan bestäms enligt kutymen i branschen samt genom det korporativa förfarande som avses i 36 §. I praktiken har det största problemet i Tyskland konstaterats vara att en stor del av upphovsmännen, verken och användningssituationerna är av särskild natur, så att ersättningen alltid måste bestämmas specifikt från fall till fall.

Bestämmelsen tillämpas även på utländska aktörer, men det är inte känt hur man ställer sig till en dom om jämkning som utfärdats utanför EU. Det finns heller inte några utvärderingar av hur systemet förhåller sig till de grundläggande fri- och rättigheterna i EU.

I Tyskland är den rättspraxis som uppkommit gällande skäligen ersättning knapphändig. Det har träffats två betydande avgöranden, båda i Tysklands högsta domstol. Ett av dem har i den tyska författningsdomstolen uttryckligen konstaterats överensstämma med landets grundlag.

Båda avgöranden gällde översättarnas rätt till ersättning. Vid rättegångarna slogs det fast att en engångsersättning för en översättning inte är skäligen, och det bestämdes att översättaren ska betalas en procentuell andel (20 %) av den ersättning som verkets ursprungliga upphovsman får. Till följd av dessa avgöranden har flera översättare fått mindre inkomster från sina översättningar än tidigare.

Europeiska unionen. Europaparlamentet publicerade i februari 2014 en utredning om skäligen ersättning (Contractual Arrangements Applicable to Creators: Law and Practice of Selected Member States (2014)). I utredningen granskades Belgien, Frankrike, Tyskland, Ungern, Polen, Spanien, Storbritannien och Sverige. Enligt utredningen tryggar nuvaran-

de avtalspraxis i dessa länder på grund av digitaliseringen och nya distributionskanaler inte tillräckligt väl upphovsmannens rätt till skäligen ersättning och skäligen avtalsvillkor. Det föreslås att det i upphovsrättslagstiftningen ska anges hurdana avtalsvillkor som är orättvisa och oskäligen.

Enligt Europaparlamentets utredning är upphovsmännens ställning i avtalsituationer i regel svagare än motpartens, och särskilt de avräkningar som gäller nya distributionskanaler är sällan tillräckligt genomskinliga. Enligt rekommendationerna i utredningen bör avtalen gälla vissa bestämda och inte samtliga rättigheter, och de som utnyttjar rättigheterna bör ha skyldighet att rapportera hur rättigheterna har utnyttjats. Avtalen bör dessutom ha en begränsad giltighetstid, så att de kan justeras när det har uppkommit nya sätt att utnyttja rättigheterna eller när marknadsläget har förändrats på något annat sätt. Upphovsmännen ska dessutom ha rätt att säga upp ett avtal, till exempel om rättigheterna inte har utnyttjats. Till de lösningar som föreslås i utredningen hör att skapa modellavtal och ett kollektivt avtalsförfarande.

I Europaparlamentets utredning har situationen i Finland inte bedömts. I utredningen har det likväl för Sveriges och Tysklands del lagts fram anmärkningar om avtalens skälighet. Den svenska upphovsrättslagstiftningen påminner i stor utsträckning om den finländska, och i den tyska lagstiftningen finns detaljerade bestämmelser om skäligheten för ersättningar för överlåtelse av upphovsrättigheter. Utredningen ger en god redogörelse för hur skäligen avtalsvillkor och frågor om skäligen ersättning har beaktats i de europeiska upphovsrättslagstiftningarna.

Arbetet med att reda ut skäligen ersättningar och skäligen avtalsvillkor fortsätter i EU, och för tillfället finns inga tecken på att det snart skulle föreslås en bindande reglering på unionsnivå.

Åtgärder mot olovlig fildelning över nätet

Norge. I Norge trädde en ändring i upphovsrättslagen i kraft den 1 juli 2013. Enligt denna ändring kan domstolen ålägga ett telebolag att förhindra eller försvåra tillgången till en sådan nätsida som innehåller material

som skyddas av upphovsrätten och som gjorts tillgängligt för allmänheten utan upphovsmannens samtycke. Domstolen har i lagen bemyndigats att ge förelägganden särskilt för allvarliga fall av intrång.

I Norge började man år 2010 bereda en lagstiftning som skulle minska olovlig fildelning på nätet. Beredningen omfattade dels en utredning av förutsättningarna för att ta i bruk ett brevförfarande, dels en bestämmelse som skulle stoppa olagliga webbplatser. År 2011 beslutade det norska kulturdepartementet dock att inte lägga fram något förslag om att införa ett brevförfarande i Norge.

Lagändringen 2013 har motiverats med att intrången i upphovsrätten på nätet är svåra att sätta stopp för genom att rikta åtgärder enbart mot dem som står för de egentliga intrången, då dessa oftast inte kan identifieras eller inte frivilligt vill upphöra med den olagliga verksamheten. De norska telebolagen är däremot identifierbara, och de har teknisk beredskap att försvåra åtkomsten till tjänsterna i fråga.

Enligt regeringens proposition om lagändringen (Prop. 65 L (2012—2013), Forslag til lov om endringer i åndsverksloven (tiltak mot krenkelser av opphavsretten m.m. på Internett)), får domstolen ålägga ett telebolag att genomföra nödvändiga åtgärder när dess tjänster används på ett sätt som innebär intrång i upphovsrätten. Telebolagen som tillhandahåller internetanslutningar för sina kunder anses då förmedla olagligt material till sina kunder.

Enligt motiveringen ska tillgången till webbplatser kunna förhindras eller försvåras bara om stränga villkor är uppfyllda. Det måste vara fråga om webbplatser som i stor utsträckning innehåller material som uppenbart medför intrång i upphovsrätten. Domstolen måste dessutom företa en bred intresseavvägning. Ett föreläggande kan ges om de hänsyn som talar för föreläggandet väger tyngre än de olägenheter som det medför. Domstolen ska då i synnerhet ta hänsyn till informations- och yttrandefriheten.

Telebolaget och den som upprätthåller webbplatsen ska beredas möjlighet att yttra sig innan beslutet fattas.

Danmark. Ett utskott tillsatt av kulturministern för att behandla upphovsrätten på webben (Udvalget om ophavsrettigheder på

internettet) publicerade våren 2011 en utredning, där bland annat ett brevförfarande övervägdes som en metod för att minska den olagliga distributionen på nätet. Hösten 2012 beslutade det danska kulturministeriet att brevförfandet inte ska föreslås i detta skede. I stället föreslog ministeriet ett paket med åtta initiativ (Ophavsretspakken) som ska stärka utvecklingen och spridningen av lagliga tjänster som grundar sig på kreativt innehåll och samtidigt minska den olagliga distributionen på nätet.

I initiativen ingick bland annat grundandet av ett innovationsforum, en effektiviserad gemensam upplysningsinsats (till exempel informationskampanjen *Share with care* som riktar sig till unga) samt en dialog med användarna. För telebolagens del ingick ett initiativ om att de i samband med faktureringen ska upplysa kunderna bland annat om vikten av säkra internetanslutningar.

Enligt dansk lagstiftning kan ett telebolag åläggas att förhindra tillgången till en olaglig nättjänst. Förbudsförelägganden mot telebolag grundar sig på ett krav om en laglig källa i upphovsrättslagen, vilket även gäller de tillfälliga kopior i datanät som uppkommer när materialet överförs.

Ansvaret för att stoppa de olagliga webbplatserna bärs enligt det danska kulturministeriet av rättsinnehavarna och telebolagen. Parterna arbetar som bäst med att ta fram skriftliga anvisningar och ministeriet följer beredningen. När domstolen har konstaterat att en tjänst är olaglig och ålagt ett telebolag att förhindra tillgången till den, ska alla andra telebolag enligt en av anvisningarna frivilligt genomföra åtgärder som motsvarar domstolsbeslutet. Även om anvisningen ännu inte gemensamt godkänts av parterna, fungerar arrangemanget redan i praktiken.

Storbritannien. Storbritanniens parlament godkände den 8 april 2010 ett lagpaket kallat Digital Economy, som innehöll åtgärder för att minska den olovliga fildelningen på nätet av innehåll som skyddas av upphovsrätt.

Lagen innehöll bland annat ett system som grundar sig på gradvisa ingripanden (*brevförfarande*). Lagen innehöll också ett bemyndigande enligt vilket den behörige ministern får utfärda en bestämmelse som ålägger en domstol att förelägga ett telebolag att i enstaka

fall förhindra tillgången till en webbplats eller en adress som har använts eller sannolikt används för verksamhet som gör intrång på upphovsrätten. Ett sådant föreläggande kan gälla webbplatser eller adresser genom vilka olagligt material sprids eller tillhandahålls i betydande omfattning eller där länkar som underlättar tillgången till olagliga webbplatser eller olagligt material tillhandahålls. Brevförfarandet har ännu inte verkställts med stöd av nämnda lag. Däremot har myndigheterna iakttagit de åtgärder som Creative Content UK har gjort i syfte att sköta ärendet på frivillig väg.

Enligt 97 a § i den brittiska upphovsrätts-, patent- och mönsterrättslagen (Copyrights, Designs and Patents Act 1988), har en domstol redan kunnat förelägga ett telebolag att förhindra tillgången till webbsidor som gör allvarligt intrång i upphovsrätten.

Med stöd av paragrafen beslutade High Court år 2011 att British Telecommunications plc ska förhindra att företagets kunder har tillgång till webbplatsen "newzbin.com", som gör intrång på upphovsrätten. I det här fallet hade värdservern för webbplatsen flyttats utomlands, och vem som upprätthöll den var okänt. Därför var ett föreläggande om förbud det enda effektiva sättet att få intrånget på upphovsrätten att upphöra, eller åtminstone minska användningen av den olagliga tjänsten.

Enligt domen var de kostnader som mellanhanden orsakades av att webbplatsen spärrades obetydliga och rimliga. Däremot skulle rättsinnehavarna få betydande kostnader om de ålades att lokalisera varje adress som leder till en bestämd fil på den webbplats där intrånget sker.

Det fanns inget behov att begära ett förhandsavgörande om hur EU-rätten ska tolkas, eftersom tolkningen ansågs klar.

Nederländerna. I januari 2012 beslutade en nederländsk underrätt på ansökan av föreningen BREIN (Bescherming Rechten Entertainment Industrie Nederland), som motsätter sig piratism, att telebolagen Ziggo och XS4ALL skulle förhindra tillgången till tjänsten The Pirate Bay. Senare beslutades det att fyra andra operatörer skulle genomföra motsvarande spärrar.

I januari 2014 upphävde en appellationsdomstol besluten om avspärrning av tjänsten för två av företagen. Domstolen ansåg att de åtgärder som hade genomförts enligt de tidigare domstolsföreläggandena inte hade inverkat på den totala omfattningen av den olagliga nätdistributionen i Nederländerna.

Domstolen baserade till stor del sitt beslut på en undersökning om verkningarna av spärrningen av The Pirate Bay (Baywatch: Two approaches to measure the effects of blocking access to The Pirate Bay). Undersökningen var utförd av institutet för informationsrätt och System and Network Engineering vid universitetet i Amsterdam (The Institute for Information Law, iViR) i samarbete med CentERdata vid universitetet i Tilburg. BREIN, som representerar rättsinnehavarna, ålades att betala teleoperatörerna ca 330 000 euro i kostnadsersättning. Beslutet avviker från avgöranden i andra EU-länder, och det är möjligt att ärendet ännu förs vidare till Nederländernas högsta domstol.

Europeiska unionen. De särskilda dragen hos den olovliga fildelningen i datanät och de utmaningar som de innebär när man ska verkställa rättigheter har beaktats i direktiven om upphovsrätt och verkställande av rättigheter.

Till de bestämmelser som särskilt ska beaktas i detta sammanhang hör artikel 8.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället, nedan *infosoc-direktivet* och artikel 9.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter nedan det civilrättsliga sanktionsdirektivet.

Även i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG om vissa rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden nedan *direktivet om elektronisk handel* finns det bestämmelser som har central betydelse.

Enligt artikel 8.1 i infosoc-direktivet är medlemsstaterna skyldiga att se till att det finns lämpliga sanktioner och möjligheter att vidta rättsliga åtgärder i fråga om intrång i de rättigheter och skyldigheter som fastställs i

direktivet och att säkerställa att dessa sanktioner och möjligheter att vidta rättsliga åtgärder tillämpas. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.

Enligt stycke 3 i artikeln ska medlemsstaterna se till att rättsinnehavare har möjlighet att begära ett föreläggande gentemot mellanhanders tjänster utnyttjas av en tredje part för att göra intrång i en upphovsrätt eller närstående rättighet.

I skäl 59 i ingressen konstateras det att det i många fall är mellanhänderna som har de största möjligheterna att sätta stopp för överträdelser i datanät. Bland de tillgängliga sanktionerna bör det därför ingå en möjlighet att begära ett föreläggande mot en mellanhand som i ett nät förmedlar en tredje mans intrång i ett skyddat verk eller annat alster i ett nät, vars tjänster denna tredje man använder för att göra intrång i en immateriell rättighet.

Enligt ingressen ska medlemsstaterna kunna rikta åtgärder inte bara mot mellanhanders tjänster som har avtal med olagliga tjänster, utan även mot de teleoperatörer som bara förmedlar intrånget i nätet. Med detta avses teleoperatörer som bara sysslar med förmedling och som möjliggör tillgång till olagliga nätsidor genom att tillhandahålla anslutningen till datanätet och därigenom till den olagliga tjänsten.

Enligt direktivet bör medlemsstaterna själva bestämma om villkoren och bestämmelserna för förelägganden av detta slag i sin nationella lagstiftning. Detta ger medlemsstaterna prövningsrätt när det gäller genomförandet av föreläggandena.

Syftet med *det civilrättsliga sanktionsdirektivet* är att närma medlemsstaternas lagstiftningar till varandra när det gäller säkerställandet av skyddet för de immateriella rättigheterna samt de förfaranden som tillämpas nationellt vid intrång i rättigheterna.

Enligt inledningen av artikel 11 i direktivet, som gäller förelägganden om förbud, ska medlemsstaterna se till att de behöriga rättsliga myndigheterna, när de har fastställt att ett intrång har begåtts i en immateriell rättighet, får utfärda ett föreläggande mot den som gör intrånget med förbud att fortsätta intrånget.

Enligt senare delen av artikeln ska medlemsstaterna se till att rättsinnehavare har möjlighet att begära ett förbuds föreläggande även mot mellanhanders tjänster utnyttjas av tredje man för att göra intrång i en immateriell rättighet, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 8.3 i direktiv 2001/29/EG. Formuleringen i slutet av meningens anger att bestämmelsen i infosoc-direktivet har högre rang än det civilrättsliga sanktionsdirektivet.

När det gäller talan om förbuds föreläggande mot en mellanhand anges det inte i sanktionsdirektivet om domstolen innan föreläggandet meddelas måste fastställa om ett intrång i upphovsrätten har skett. I infosoc-direktivet finns det inte heller någon bestämmelse som avgör frågan.

Det som gör frågan problematisk är att det vid en rättegång mot en mellanhand inte finns någon svarande som är ansvarig för intrånget i upphovsrätten. Eftersom den som gjort intrånget ofta förblir anonym och därför inte kan ställas till svars är den enda möjligheten att intrånget fastställs objektivt på basis av sakbevis.

Direktiven kan inte anses kräva att ett förbuds föreläggande mot en mellanhand är möjligt först efter det att en dom gällande intrånget har avkunnats. Därför måste det anses att infosoc-direktivet och det civilrättsliga sanktionsdirektivet gör det möjligt att meddela en mellanhand ett förbuds föreläggande även i fall där den som gör intrånget är obekant och där det inte är möjligt att väcka talan om intrånget.

Direktiven ålägger medlemsstaterna att säkerställa att domstolarna får besluta att ett telebolag som fungerar som mellanhand för egen del måste förhindra att dess kunder har tillgång till webbsidor där innehåll som skyddas av upphovsrätten sprids till allmänheten i strid med upphovsrättslagen.

Bestämmelsernas *ratio legis* är att se till att det finns rättsmedel som gör det är möjligt ingripa effektivt i intrång i upphovsrätten som görs i datanät även i fall där den som begår intrånget medvetet försöker undvika rättsliga åtgärder genom att dölja sin identitet eller förlägga sin verksamhet till länder där det rättsliga skyddet eller genomförandet av rättigheterna är svagt.

Enligt artikel 5 i *direktivet om elektronisk handel* ska medlemsstaterna säkerställa att tjänsteleverantören tillser att det för tjänstemottagaren och de behöriga myndigheterna ska vara möjligt att enkelt, direkt och stadigvarande ha tillgång till vissa grundläggande uppgifter om tjänsteleverantören.

Vid olovlig fildelning över nätet verkar tjänsteleverantörerna avsiktligt anonymt och riktar sina tjänster till invånare i en bestämd stat men har verksamheten förlagd utanför denna stat. Enligt direktivet om elektronisk handel måste åtminstone de tjänsteleverantörer som har etableringsort i ett EU-land hålla bestämda uppgifter om sig själva tillgängliga för myndigheterna.

Direktivet innehåller också bestämmelser om ansvarsfrihet för mellanhänder. Ansvarsfriheten gäller rent teknisk vidarebefordran, cachning och värdtjänster.

Till grund för bestämmelserna om ansvarsfrihet ligger synen att förmedlare som bara fungerar som tekniska mellanhänder inte kan åläggas att bedöma om materialet som förmedlas är olagligt. I detta sammanhang är det på sin plats att konstatera att mellanhänderna ofta inte har kompetens eller intresse att bedöma innehållets laglighet.

I direktivet begränsas också sådana internettjänsteleverantörers ansvar vars tjänster används bland annat för intrång i immateriella rättigheter. En tjänsteleverantör som avsiktligt samarbetar med en mottagare av leverantörens tjänst för att begå olagliga handlingar kan inte åberopa de ansvarsbegränsningar som anges i direktivet. I sådana fall är telebolaget delaktigt i den handling som kränker upphovsrätten.

Enligt skäl 40 i ingressen bör direktivet utgöra en tillämplig grund vid utarbetande av snabba och tillförlitliga förfaranden som syftar till att avlägsna olaglig information och göra den oåtkomlig.

Enligt skäl 45 påverkar de begränsningar av tjänstelevererande mellanhänders ansvar som fastställs i direktivet inte möjligheten av olika förelägganden. Sådana förelägganden kan till exempel bestå av avgöranden från domstolar som kräver att alla överträdelser ska upphöra eller förhindras eller att olaglig information görs oåtkomlig.

Enligt skäl 47 får tjänsteleverantörerna inte åläggas en övervakningsskyldighet av allmän natur. Bestämmelser om detta ingår i artikel 15. Detta förbud gäller emellertid inte övervakningsskyldigheter i speciella fall, och det påverkar inte beslut från nationella myndigheter i enlighet med nationell lagstiftning.

Ett förbuds föreläggande får därför riktas mot en mellanhand också när mellanhanden är befriad från ansvar enligt direktivet om elektronisk handel och 4 kap. i den nationella lag som genomför direktivet, dvs. lagen om tillhandahållande av informations samhälls tjänster (458/2002). Genom förbuds föreläggandet åläggs mellanhanden en skyldighet som inte baserar sig på att denne gjort sig skyldig till en kränkning.

Anslutningskriterier för skydd av ljudupptagningar

Artikel 17 i Romkonventionen, som gör det möjligt att tillämpa enbart upptagningskriteriet, togs med för att tillmötesgå de nordiska länderna. Med undantag av Finland har länderna redan tidigare slutat tillämpa upptagningskriteriet och övergått till att tillämpa nationalitetskriteriet i fråga om fonogramproducenter.

Sverige. Enligt den svenska upphovsrättslagen gäller upphovsrätten närstående rättigheter alla fonogram vid framställning av exemplar av upptagningarna. När principen tillämpas måste kraven i Romkonventionen gällande den nationella behandlingen beaktas. När det gäller att göra fonogram tillgängliga för allmänheten skyddas de fonogram som framställts av en svensk medborgare eller svensk juridisk person eller en person som har sin vanliga vistelseort i Sverige.

Bestämmelserna om rätt till ersättning för offentligt framförande av ett fonogram och för annan än beställd överföring till allmänheten tillämpas på motsvarande ljudupptagningar.

Norge. Tillämpningskriterierna för framställningen av exemplar och tillgängliggörande för allmänheten av fonogram i den norska upphovsrättslagen stämmer överens med de svenska bestämmelserna.

Danmark. Anslutningskriterierna för framställning av exemplar och tillgängliggörande

för allmänheten av fonogram i den danska upphovsrättslagen motsvarar de svenska och de norska bestämmelserna med den skillnaden att den person eller det företag som skyddet gäller ska ha sin hemort respektive sitt huvudkontor i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. I bestämmelserna föreskrivs det hur lagen ska tillämpas på EU-nivå.

Övriga länder. Utom Finland är det bara Italien som i enlighet med artikel 17 i Romkonventionen har lämnat och hållit i kraft ett meddelande att landet för ändamål som nämns i artikel 5 kommer att tillämpa endast upptagningskriteriet och för ändamål som anges i artikel 16 stycke 1 punkt a underpunkterna iii och iv kommer att tillämpa upptagningskriteriet i stället för nationalitetskriteriet.

Italien har inte lämnat en motsvarande anmälan enligt artikel 3.3 i WPPT i enlighet med artikel 17 i Romkonventionen.

2.3 Bedömning av nuläget

Tjänster för nätlagring av tv-program

Gemensamt för de tjänster för nätlagring av tv-program som för närvarande är tillgängliga i Finland är att det saknas överenskomelser med tv-bolagen och med innehavarna av rättigheterna till programmen.

Även om användarna betalar för lagringstjänsterna, får rättsinnehavarna och tv-bolagen för närvarande ingen ersättning för att programmen sparas och används. Det här gäller framför allt de inhemska kanaler som är fritt mottagbara. I en del undantagsfall har leverantören av lagringstjänsten skaffat tillstånd att lagra en utländsk kanal direkt av det utländska sändningsföretaget.

Tjänsterna beräknas i dag ha sammanlagt 240 000—270 000 finländska hushåll som kunder. Uppskattningen grundar sig på Kommunikationsverkets uppgifter om IPTV-hushåll. Det ligger även i rättsinnehavarnas intresse att tjänsterna fortsättningsvis tillhandahålls och att deras rättsliga ställning klargörs. Rättsinnehavarna har inte önskat ett förbud mot tjänsterna utan en lösning som grundar sig på avtal.

I avsnitt 3.2 presenteras bedömningar av de upphovsrättsliga frågor som förknippas med nätbaserade tjänster för lagring av tv-program.

Utifrån dessa bedömningar har det i denna regeringsproposition ansetts att den hållbaraste lösningen såväl rättsligt som med hänsyn till alla parter ekonomi är en lösning som bygger på avtal.

Att ordna tjänster för lagring på nätet så att man avtalar separat och heltäckande direkt med rättsinnehavarna eller de organisationer för kollektiv förvaltning av upphovsrätten som representerar dem är i praktiken omöjligt inom ramen för gällande lagstiftning.

I dessa tjänster är det fråga om en stor mängd program och verk som ingår i tv-utsändningar och som lagras i stor skala. Antalet upphovsmän och andra rättsinnehavare som kontrollerar rättigheterna att lagra eller framställa exemplar av verk, är ännu större.

Utöver den stora mängden rättsinnehavare orsakas en särskild svårighet att sluta avtal av att det så sent blir klart vilka program som ska sändas och som eventuellt ska lagras att avtalsförhandlingar är svåra att ordna i praktiken. Det kan också vara problematiskt att få direkt kontakt med utländska rättsinnehavare.

I februari 2014 mottog riksdagen ett medborgarinitiativ om en ändring av upphovsrättslagen. I initiativet föreslogs det att 12 § om privatkopiering ska ändras så att nätlagringstjänsterna i lagen ska höra till denna kategori.

Skälighet i avtal vid överlåtelse av upphovsrätt

Det har varit svårt att göra bedömningar om hur bestämmelsen om jämkning i 36 § i rättshandlingslagen fungerar vid jämkning av oskäligen avtalsvillkor för överlåtelse av upphovsrätt eftersom bestämmelsen endast i några fall har tillämpats i domstolarna. Eftersom det saknas en mera omfattande rättspraxis kan man å andra sidan inte dra slutsatsen att det inte skulle ha funnits behov av jämkning.

Rättshandlingslagens 36 § har tillämpats på upphovsrättsliga överlåtelser i ett fall i tingsrätten och i två fall i marknadsdomstolen.

Överlåtelse av upphovsrätten avviker på många sätt från normala avtal som gäller va-

ror eller tjänster. Den rätt till ett verk som fastställs i upphovsrättslagen är en ensamrätt. Upphovsmannen kan genom ett avtal överlåta sina ekonomiska rättigheter till verket eller en del av dem till någon annan. Till upphovsmannens rättigheter hör även den ideella rätt som upphovsmannen inte kan överlåta. I lagen föreskrivs det också om oöverlåtbara rättigheter, såsom rätten till ersättning för utlåning av vissa verk vid allmänna bibliotek.

Den allmänna jämningsbestämmelsen i rättshandlingslagen har gjort att den lagstiftning som gäller jämkning från upphovsmannens perspektiv har blivit mera avlägsen. Före den nuvarande hänvisningen till tillämpningen av rättshandlingslagen fanns det i upphovsrättslagen en uttrycklig bestämmelse om jämkning i vilken det hänvisades också till iakttagande av god sed och skälighet vid överlåtelse av upphovsrätt.

Orsaken till att den nuvarande jämningsbestämmelsen tillämpats så litet är utom bestämmelsens allmänna natur också att upphovsmännen på upphovsrättens område i allmänhet har svårt att ingripa i oskälighet i enskilda avtalsvillkor. Detta har berott på att en upphovsman som ingriper i missförhållanden kan förlora kommande arbetstillfällen hos samma aktör eller hos aktörer inom samma bransch. På en liten marknad är upphovsmännen i regel beroende av alla arbetsmöjligheter som står till buds.

För att utreda nuläget och bedöma alternativen för att genomföra skrivelsen i regeringsprogrammet började undervisnings- och kulturministeriet våren 2013 utreda avtalspraxis när det gäller överlåtelse av upphovsrätt och ersättningar inom olika branscher. Samtidigt utreddes också på vilket sätt skrivelsen i regeringsprogrammet bäst kunde förverkligas. Utredningen omfattar vissa centrala branscher där avtal om upphovsrätt ingås och där de ursprungliga upphovsmännen förhandlar om sina rättigheter direkt med mottagaren av överlåtelsen.

I utredningen har ministeriet inte tagit ställning till om det i någon bransch tillämpas oskäligena villkor. I det följande beskrivs avtalspraxis inom de mest centrala branscherna.

Enligt utredningen i filmbranschen avtalar man i regel om skådespelarnas insatser i fil-

mer och tv-produktioner genom arbetsavtal. En del av dessa avtal grundar sig på kollektivavtal. På grundval av dessa avtal får skådespelarna en del av inkomsterna och ersättningar för eventuell distribution på webben.

I avtal som inte sluts i enlighet med kollektivavtal ger skådespelaren i typiska fall ifrån sig sina rättigheter. Den ersättning som fastställs fördelar sig på en dagslön och en ersättning för den överlåtna upphovsrätten.

I musikbranschen har bakgrundsmusikernas arbetsvillkor fastställts i ett kollektivavtal som också innehåller överenskommelser för utövande konstnärer som överlåter närstående rättigheter. Det finns också andra kollektivavtal i branschen.

Avtal som ingås med artister eller musikgrupper avviker från dem som nämnts ovan. Till följd av den stora marknadsförändringen i musikbranschen på 2000-talet är avtalen antingen så kallade masteravtal, där artisten levererar skivbolaget en färdig skiva, eller fonogramavtal (skivkontrakt), där skivbolaget förbinder sig att producera artistens skiva.

Avtalen är ofta förenade med andra villkor som till exempel rör turnéer, kringprodukter och riskdelning. I allmänhet sluts så kallade 360-avtal som innebär att skivbolaget deltar i artistens hela verksamhet. I avtalen fastställs i regel inte någon fast ersättning lön, utan artisten får en del av royaltyintäkterna. Om avdrag i dessa avtal utgår från hur mycket skivbolaget satsar på produktionen. Det handlar om att dela risken mellan artisten och skivbolaget. Fonogramavtalet omfattar i allmänhet också överlåtelse av rättigheter.

Inom litteraturbranschen har man i stor utsträckning övergett det allmännordiska normalavtalet som modell för förlagsavtal. Modellen används fortfarande som underlag i de övriga nordiska länderna. Till exempel i Sverige justeras kollektivt ingångna branschavtal var sjätte månad, och en avtalsmodell för e-böcker har förhandlats fram av aktörerna i branschen. I Finland har den upphovsrättsorganisation som representerar finlandssvenska författare och förlag förhandlat fram ett underlag till en ny modell. För den finska litteraturen finns det ingen motsvarighet.

I fråga om överlåtelse av facklitteraturförfattarnas upphovsrättigheter finns ingen gemensam avtalstradition. Största delen av de

aktörer som ger ut facklitteratur är knutna till intressegrupper och hör inte till organisationerna inom förlagsbranschen. Avtalen är enkla, och de ingås inte alltid skriftligt. De två största läromedelsförlagen har en sammanlagd marknadsandel på över 90 procent, och deras avtal är ungefär likadana.

Från den procentuella ersättning som upphovsmannen får kan olika avdrag, arvoden och kostnader dras av. Royaltyintäkterna för försäljning av skönlitterära pocketböcker samt för försäljning av skönlitteratur genom bokklubbar och som talböcker liksom för facklitteratur och läroböcker är mindre än för normal bokförsäljning.

Serietecknarna måste däremot ofta ge upp alla sina rättigheter, dit bland annat rättigheterna till biprodukter hör.

Översättarna är i allmänhet självsysselsättande frilansare som själva står för sina arbetsgivaravgifter. Vid boköversättning överlåter översättaren nästan utan undantag alla rättigheter till förläggaren. Ett villkor när en översättare anlitas kan också vara att översättaren får ett stipendium för översättningen. Särskilt på det audiovisuella området har under de senaste åren skett stora förändringar i avtalspraxisen som försvagat översättarnas ställning.

I samband med traditionell masskommunikation har diskussionen om skäliga avtal fokuserat i synnerhet på frilansredaktörernas ställning. Till denna grupp hör även fotografer, grafiker och andra upphovsmän inom traditionell masskommunikation.

För närvarande sysselsätter sig frilansredaktörerna som företagare, och i de avtal där de överlåter upphovsrättigheter fransäger de sig ofta alla rättigheter, inbegripet rätten att ändra det material som de överlåter. Materialet återanvänds också i olika massmedier utan att nya ersättningar betalas. I avtalen påtar sig upphovsmannen skadeståndsansvar. Upphovsmannen kan bli ansvarig om intervjuaterialet senare används till exempel i sammanhang som den intervjuade inte har gett sitt samtycke till. I en del avtal avtalas inte om överlåtelse av upphovsrättigheter, vilket innebär att tolkningen av villkoren för överlämnande av dem förblir öppet.

I utredningen kartlades också vilka synpunkter de som utnyttjar upphovsrätt har. En-

ligt användarnas åsikt är de tvungna att köpa upphovsrätter i stor omfattning för att de i sin affärsverksamhet snabbt och flexibelt ska kunna utnyttja ny teknologi och svara på den skärpta konkurrensen. Samtidigt ger ensamrätten dem möjlighet att försvara sig mot intrång på rättigheterna, som inte enbart användningsrätt räcker till för. Enligt dem som använder upphovsrättigheter kräver särskilt publicering i flera kanaler att upphovsmannen ger ifrån sig alla rättigheter. Publicering i flera kanaler anses inte utgöra en giltig grund för att justera ersättningsnivån, eftersom ett ökat antal distributionskanaler enligt användarna inte medför större inkomster.

Utgående från det material som samlades in för utredningen kan man dra den slutsatsen att villkoren för överlåtelse av upphovsrätt inom de branscher som granskats i praktiken i många fall är så gott som enhetliga. Såväl i konkurrenssituationer som när det gäller uppfyllandet av avtalsfriheten verkar det finnas brister i förhållandet mellan parterna. Också det faktum att det på den finländska marknaden finns så få upphovsmän och så få användare att branscherna är mycket små, begränsar konkurrensmöjligheterna.

Som helhet visar utredningen att det finns tecken på intressekonflikter mellan upphovsmännen och mottagarna av överlåtelse av upphovsrätt. Det förs en bred diskussion om att avtalen om överlåtelse av upphovsrätt eventuellt är oskäliga. Bestämmelsen i 36 § i gällande rättshandlingslag ger medel för att gripa in i oskäliga villkor om överlåtelse av avtalsrätt och dessa metoder fungerar i regel. Att det finns så litet rättspraxis på området måste dock anses visa på att rättsinnehavarna av en eller annan orsak inte har kunnat utnyttja jämkningsbestämmelsen ordentligt.

På grund av de förändringar som skett i branschernas avtalspraxis och inom upphovsrätten bedömer undervisnings- och kulturministeriet att en återinföring av jämkningsbestämmelserna från rättshandlingslagens 36 § i upphovsrättslagen skulle ha positiva inverkan på inom de olika upphovsrättsbranscherna. Detta skulle även vara förenligt med skrivelsen i regeringsprogrammet.

Åtgärder mot olovlig fildelning över nätet

I den första fasen i en civilprocess ska man enligt gällande lagstiftning försöka avlägsna material som olagligt tillhandahålls på nätet enligt 22 § i lagen om tillhandahållande av informations-samhällets tjänster (notice and takedown).

Om materialet inte kan göras otillgängligt eller om det är fråga om ett icke-hierarkiskt nät, får rättsinnehavaren eller någon som företräder denne enligt 60 a § av domstolen begära ett föreläggande om att telebolaget ska ge kontaktuppgifter om den teleanslutning som använts i olaglig verksamhet för en uppgörelse genom förlikning eller rättegång.

Enligt 60 c § i upphovsrättslagen får domstolen på yrkande av upphovsmannen eller dennes företrädare förordna att en mellanhand ska avbryta åtgärderna som gör material som påstås kränka upphovsrätten tillgängligt för allmänheten.

I finländska bedömningar och utlåtanden om upphovsrättslagstiftningen har det ansetts att upphovsrättslagen när det gäller förordnanden mot mellanhänder bara delvis står i överensstämmelse med infosoc-direktivet och genomförandedirektivet.

Den talan som avses i 60 b § i upphovsrättslagen ska föras mot den egentliga förövaren inom en månad, annars förfaller det föreläggande om avbrytande som meddelats innan talan väcktes. Upphovsrättsinnehavarna har ansett att kravet om att talan väcks är ett hinder för att föreläggandena ska kunna förbli i kraft och att det i detta avseende är nödvändigt att ändra lagen.

I infosoc-direktivet och genomförandedirektivet ställs det inga villkor i fråga om förelägganden mot sådana mellanhänder vars tjänster används vid intrång i upphovsrätten till exempel när det gäller möjligheten att vidta åtgärder mot den som är skyldig till det egentliga intrånget. Enligt direktiven måste åtgärder kunna riktas mot mellanhänder även när de inte bär ansvar för intrånget i rättigheterna.

I den nationella lagstiftningen är det möjligt att föreskriva om villkoren för detta förfarande, exempelvis om hurdana bevis för att intrånget i upphovsrätten som krävs, om de säkerheter som krävs för att förelägganden ska kunna meddelas, om föreläggandenas gil-

tighetstid och om fördelningen av kostnaderna.

Ministeriet har också kommit fram till att 60 a—60 c § i upphovsrättslagen bör preciseras eller ändras utgående från de olägenheter som har kommit fram när de tillämpats, särskilt i fråga om skarpa avgränsningar av skäligheten i förelägganden, hörande av dem som har del i saken, föreläggandets giltighetstid och ändring och hävning av förelägganden.

Avtalslicens

Det nordiska systemet med avtalslicenser blev känt och debatterat i Europa redan i samband med satellit- och kabeldirektivet av år 1993 som förebild och modell för ordnandet av den obligatoriska kollektiva förvaltningen av rättigheterna. I skäl 18 i ingressen till infosoc-direktivet från 2001 erkändes avtalslicensens ställning som ett nationellt system för förvaltning av rättigheter som direktivet inte påverkar.

När kommissionen senare gjorde en konsekvensbedömning som underlag för direktivet om anonyma verk, studerade den även om systemet med avtalslicenser är en lämplig lösning för Europa, men beslutade sig slutligen för att föreslå den lösning som anges i direktivet.

I artikel 1.5 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/28/EU om viss tillåten användning av anonyma verk står det så här: ”detta direktiv inverkar inte på några bestämmelser när det gäller förvaltningen av rättigheter på nationell nivå”. I skäl 24 ingår preciseringen att förvaltning på nationell nivå till exempel avser kollektiva avtalslicenser med utsträckt verkan (extended collective licences).

Det är nödvändigt att klargöra konstruktionen med avtalslicenser särskilt i en europeisk kontext för att reda ut vilken inverkan avtalslicensen har på aktörer utanför organisationen. Om förslaget godkänns stärker det grunden för systemet med avtalslicenser och dess ställning som nationellt system för förvaltning av rättigheter på den inre marknaden i Europeiska unionen.

Anslutningskriterier för skydd av ljudupptagningar

Utvecklingen av olika tekniker för ljudupptagning har lett till att de fonogram som innehåller musik eller delar av sådana fonogram, såsom enskilda ljudspår i musikstycken (t.ex. bas-, trum- eller sångspår), allt oftare görs i flera olika länder.

Med tanke på det upphovsrättsliga skyddet för en ljudupptagning och tillämpningen av detta skydd är varje ljudspår i ett musikstycke betydelsefullt. Detta medför problem till exempel när man ska avgöra i vilket land upptagningen av musikstycket ska anses vara gjord. De internationella avtalen lämnar frågan öppen.

I och med att den digitala distributionen och de elektroniska försäljningsställena har ökat, sker produktionen och distributionen av musik inte längre enbart i form av album, utan konsumenterna köper i allt större utsträckning enskilda musikstycken i digitala format. I den här situationen måste varje musikstycke och det skydd det ges betraktas skilt för sig.

De ovan beskrivna problemen vid tillämpningen av anslutningskriterierna för skyddet har förekommit redan under vinyl- och CD-skivornas tidevarv, men de accentueras genom övergången till handel med enskilda musikstycken i form av digitala filer.

Förvaltningen av rättigheterna kan fungera effektivt bara om det finns tillräckligt noggranna uppgifter om var upptagningen har skett. Landet där fonogrammet eller en del av fonogrammet har tagits upp anges emellertid i allmänhet inte i samband med fonogrammet, och det upprätthålls inte någon förteckning över var enskilda ljudspår har tagits upp som skulle kunna tas som grund för förvaltningen av rättigheterna.

Upptagningskriteriet, som i dag är det enda anslutningskriteriet som tillämpas i fråga om skyddet för fonogramproducenter, har gjort det omöjligt att upprätthålla ett internationellt skyddssystem.

När upptagningskriteriet tillämpas i Finland realiseras skyddet för ljudupptagningar slumpmässigt, eftersom en ljudupptagning sparas i flera länder. Situationen har konsekvenser för det skydd som både inhemska

och utländska fonogramproducenter och utövande konstnärer har i Finland.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Tjänster för nätlagring av tv-program

Syftet med den upphovsrättsliga lösning som föreslås är att undanröja den rättsliga osäkerheten i fråga om de tjänster som för närvarande tillhandahålls. Samtidigt gör lösningen det möjligt att tillhandahålla upphovsrättskyddat tv-innehåll för konsumenterna på ett sätt som är juridiskt och ekonomiskt hållbart.

Målet är en lösning där intressena hos leverantörerna av nätlagringsplatser, tv-bolagen och innehavarna av rättigheterna till programmen och de verk som de innehåller samt konsumenterna beaktas på ett balanserat och rättvist sätt.

För att den lösningsmodell som har förhandlats fram av tv-bolagen, leverantörerna av nätlagringstjänster och innehavarna av rättigheterna till tv-programmen och den jämvikt som uppnåtts mellan parterna ska bestå och för att förutsättningarna för att bestämmelsen om avtalslicenser ska kunna tillämpas ska uppfyllas, måste alla parter anstränga sig för att utföra sina uppgifter så väl som möjligt enligt lösningsmodellen. Det krävs avtal som säkerställer tjänsterna. Det här betyder också att en organisation för kollektiv förvaltning av upphovsrätten bör sträva efter att verka så att även de rättsinnehavare som står utanför organisationen men representeras av denna sluter upp bakom de avtal som organisationen ingår och de strategier som den antar.

Hur väl de föreslagna bestämmelserna fungerar, avtalen genomförs, och nätlagringstjänsterna fungerar samt erfarenheterna av ordnandet av tjänsterna och eventuella behov att justera lagstiftningen ska följas upp när bestämmelserna har trätt i kraft.

Skälighet i avtal vid överlåtelse av upphovsrätt

I propositionen föreslås att det i upphovsrättslagen noggrannare än i dag ska föreskrivas om jämkning av avtal i sådana fall då den ursprungliga upphovsmannen överlåter sin rätt. Det föreslås att det till upphovsrättslagen fogas bestämmelser i enlighet med rättshandlingslagens 36 § och en hänvisning till rådande god avtals sed inom upphovsrättsbranschen. Genom förslaget genomförs en punkt i regeringsprogrammet enligt vilken det ”i upphovsrättslagen noggrannare än i dag ska föreskrivas om skäliga villkor och skälig ersättning som förutsättning för överföring av upphovsrätten”.

Syftet med förslaget är att utöka kännedomen om möjligheterna till jämkning av avtal och framhäva vikten av god sed i avtal om överlåtelse av upphovsrätten. Genom en återinföring av bestämmelserna om jämkning i upphovsrättslagen förbättras de ursprungliga upphovsmännens och särskilt de självsysselsatta upphovsmännens ställning när de bedriver sin näring i sådana situationer där upphovsmännen själva överlåter rättigheterna till sina verk. När oskälighet i avtalsvillkoren prövas granskas det bland annat hurdan den rådande avtalspraxisen är i upphovsrättsbranschen i fråga och hur den verkliga avtalsfriheten förverkligas vid överlåtelsen av upphovsrätten.

Syftet med förslaget är ytterligare för sin del att effektivisera systemet för överlåtelse av upphovsrätt och utveckla förhandlingskulturen i när upphovsmännen och de som utnyttjar verk ingår avtal. Genom förslaget styrs aktörerna och rättsinnehavarna i branschen till en bredare diskussion med varandra om hurdan ett skäligt avtal om överlåtelse av rättigheter ska vara och vilka element det ska bestå av.

I förslaget tas inte ställning till nivån på eventuella ersättningar som fastställs i överlåtelser av rättigheter. Avsikten är inte heller att förslaget ska påverka den konkurrensrättsliga prövningen av avtal mellan näringsidkare. I förslaget konstateras uttryckligen att arbetsavtalslagen tillämpas vid jämkning av oskäliga villkor vid överenskommelse om överlåtelse av upphovsrätt i arbetsavtal.

Förslaget syftar däremot till att på ett föregripande sätt påverka skäligheten i avtal om överlåtelse av upphovsrätten så att ett sådant

avtal redan från början är skäligt för båda avtalsparterna och det därför inte uppstår behov att jämka avtalet. Förslaget stöds också av de rekommendationer som ingår i Europaparlamentets utredning.

Åtgärder mot olovlig fildelning över nätet

Syftet är att förbättra rättsinnehavarens möjligheter att ingripa mot olagliga tjänster även när den egentliga förövaren befinner sig i utlandet eller när kontaktuppgifter för tjänsten inte är tillgängliga.

En förutsättning för att föreläggandet ska kunna meddelas är att skälighetsprövningen utsträcks till att gälla även föreläggandets skälighet ur tjänstemottagarens synvinkel.

Avsikten är att göra bestämmelserna om förelägganden om avbrytande i 60 c § i gällande lag tydligare när det gäller hur förelägganden meddelas och hur länge de är i kraft.

När de föreslagna ändringarna har trätt i kraft kommer de förelägganden som riktas mot telebolag primärt att vara interimistiska eller ha en bestämd giltighetstid, men de ska kunna förlängas. Ett föreläggande ska också kunna ändras vid behov efter en ny ansökan. Dessutom ska det föreskrivas att ett föreläggande ska återkallas om det inte längre finns orsak att verkställa föreläggandet.

Avtalslicens

Genom det föreslagna tillägget i den grundläggande bestämmelsen om avtalslicenser stärks den rättsliga konstruktionen av avtalslicensen så, att den diskussion om systemet med avtalslicenser som förts i Europa under de två senaste decennierna beaktas.

Tillägget och de språkliga förbättringarna ska dessutom göra grundparagrafen om avtalslicenser klarare och begripligare även i europeiska sammanhang. Ändringarna är av semantisk natur. Det föreslås inte att användningsområdet för avtalslicensen ändras eller utvidgas.

Även om de föreslagna förbättringarna i avtalslicensparagrafen inte har något direkt samband med gränsöverskridande licensiering av verk, bedöms det att ändringarna kommer att inverka positivt på hur systemet med avtalslicenser tas emot och möjligheter-

na att det införs i de andra medlemsstater i Europeiska unionen där intresse för systemet finns.

Anslutningskriterier för skydd av ljudupptagningar

Genom uppdaterade anslutningskriterier ska tillämpningen av bestämmelserna om skydd för ljudupptagningar underlättas och effektiviseras i praktiken. Målet är att skyddet för ljudupptagningar ska genomföras säkrare än nu och att ljudupptagningarna inte i en del situationer ska lämnas utan skydd på grund av svårigheterna med att tillämpa upptagningskriteriet i praktiken.

3.2 Alternativ

Tjänster för nätlagring av tv-program

Presentationen av alternativen nedan baserar sig i huvudsak på de lösningsalternativ som presenterades i upphovsrättskommissionens betänkande "Lösningar till digitala tidens utmaningar" (Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2012:2). Kommissionen var inte enhällig om lösningen och gjorde därmed inget förslag i ärendet.

Enligt 2 § i upphovsrättslagen måste man få ett tillstånd av rättsinnehavaren för att kunna använda skyddat material, om inte någon inskränkingsbestämmelse i lagen kan tillämpas på situationen och användningen kan tillåtas med stöd av den.

Det finns fyra alternativa sätt att lösa nätlagringstjänsternas upphovsrättsliga ställning: 1) inskränkingsbestämmelse om privatkopiering kombinerad med en ersättning i form av kompensationsavgift, 2) direkt licensiering, 3) avtal genom att utnyttja rättigheternas kollektiva förvaltning, 4) lösningen med avtalslicens.

Ju längre bort man avancerar från direkt licensiering, dess mindre blir rättsinnehavarnas möjlighet att individuellt bestämma om användningen av sina verk. Å andra sidan är med tanke på tv-programmens natur utmaningarna för genomförandet av individuell licensiering mycket omfattande på grund av det stora antalet rättsinnehavare till programmen.

Kollektiv licensiering eller en lösning med avtalslicens minskar problemen när det gäller möjligheterna att nå rättsinnehavarna.

De olika lösningsalternativen har också verkningar av olika slag på marknaden för de ursprungliga rättigheterna samt ställningen för det sändarföretag som skaffat sändningstillståndet och dess ansvar i förhållande till bl.a. de rättsinnehavare som beviljat licensen.

Privatkopiering. I sitt betänkande behandlade upphovsrättskommissionen i detalj det alternativet att tv-programmens nätlagringstjänster kunde behandlas som verksamhet inom ramen för privatkopiering. I enlighet med kommissionen är det vid bedömningen av ifall nätlagringstjänster eventuellt är tillåtna med stöd av inskränkingsbestämmelsen om privatkopiering av central betydelse om det är frågan om en laglig källa, vem som framställer exemplaret och för vilket ändamål, vad som händer med exemplaret efter dess framställande samt om förvärvssyfte anknuter sig till verksamheten.

Enligt kommissionen förutsätter 11 § 5 mom. i upphovsrättslagen att privatkopiering görs från en laglig källa.

Därutöver förutsätter 12 § 1 mom. att kopian har framställts av en fysisk person. Den mest centrala frågan här är enligt kommissionen vem som framställer det upphovsrättsligt relevanta exemplaret.

I kommissionens betänkande konstateras ytterligare: I flera nätlagringstjänster liknar lagringsbegäran och dess resultat från kundens synvinkel privatkopiering med en hemdigitalbox. Ur teknisk synvinkel framställer kunden dock aldrig själv det digitala exemplaret, även om han eller hon gör en beställning om det till tjänsteleverantören.

Med beaktande av ovan nämnda omständigheter, har det inom kommissionen presenterats avvikande åsikter om huruvida det kan vara frågan om sådan privatkopiering som avses i 12 § 1 mom.

Å andra sidan kunde man anse att nätlagringstjänster liknar tjänster i vilka en extern part lagrar tv-program på en privatpersons vägnar. Om framställning av exemplar för uppdragsgivarens enskilda bruk föreskrivs i 12 § 2 mom. i upphovsrättslagen. Utan tjänsteleverantören skulle ett exemplar av verket inte framställas för kunden. Eftersom det

dock i 12 § 3 mom. i upphovsrättslagen konstateras att bestämmelserna i 2 mom. inte gäller framställning av exemplar av musikaliska verk och filmverk, kan bestämmelsen inte utan en lagändring tillämpas på nätlagringstjänster som i omfattande utsträckning använder dylika verk.

Ifall det föreslås att bestämmelsen i 12 § ändras, kan även bedömning av trestegstestet bli aktuell.” (Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2012:2, s. 87)

Representanter för upphovsmän, producenter och tv-bolag samt representanter för dem som tillhandahåller nätlagringstjänster presenterade också sina egna synpunkter om frågan.

Utöver de bedömningar som presenterats i kommissionens betänkande bör man även fästa uppmärksamhet vid att i en lagringstjänst som är utom räckhåll för tittarens direkta kontroll och som används via en nätförbindelse kan kunden få tillgång till det lagrade programmet på det ställe och vid den tidpunkt kunden väljer. Om lagringen av tjänsterna tekniskt har genomförts så att varje enskild kund inte har en egen upptagning utan programmet streamas till kunden, dvs. återges direkt från en gemensam upptagning, ansluter sig överföring till allmänheten på begäran (on demand) till tittandet av programmet. Lagringen av tv-program är inte framställning av exemplar för privat bruk, utan tjänsteleverantören har framställt exemplaren i sin affärsverksamhet.

Direkt licensiering. Genomförandet av nätlagringstjänsten förutsätter ett tillstånd av rättsinnehavarna till televisionsutsändningen och det program som ingår i den, ifall tjänsten inte kan anses höra till tillämpningsområdet för upphovsrättens inskränkingsbestämmelser. Rättigheterna kan anskaffas direkt från upphovsmän, producenter och andra rättsinnehavare.

Det är även möjligt att skaffa sändarföretagens rättigheter till televisionsutsändningens signal direkt från sändarföretagen.

När det gäller direkt licensiering är utmaningen att antalet rättsinnehavare till filmer och annat audiovisuellt material som ingår i televisionsutsändningarnas programflöde i praktiken blir rätt stort, även om rättigheterna

hade överlämnats till producenten. Det stora antalet utländska rättsinnehavare ställer sina egna begränsningar på direkt avtalande i situationer i vilka det är frågan om efteranvändningen av material som har sänts i televisionen i en nätlagringstjänst.

Resultatet skulle vara det att det i fråga om möjligheten till nätlagring nödvändigtvis skulle uppstå luckor i programflödet i sådana situationer där man inte har kunnat nå rättsinnehavarna och få ett tillstånd för lagringen.

I praktiken skulle avtalande i förväg vara omöjligt, eftersom tjänsteleverantören antagligen inte i tillräckligt god tid i förväg kunde få information om de program som sänds ut och deras rättsinnehavare.

Kollektiv förvaltning av rättigheterna. Förvaltningen av verk av flera slag och andra skyddade objekt sker genom organisationer för kollektiv förvaltning, som har fått fullmakt av rättsinnehavarna. Agerande på upphovsmannens eller annan rättsinnehavares vägnar och beviljandet av rätten att använda skyddat material baserar sig på fullmakt eller annat uttryckligt befullmäktigande, på basis av vilka organisationen för kollektiv förvaltning ingår avtal med materialets användare.

I Finland företräder Kopiosto rf rättigheterna för upphovsmän till filmer och annat audiovisuellt material, Teosto rf rättigheterna till musikverk, Gramex rf rättigheterna för utövande konstnärer och producenter av ljudupptagningar och Tuotos rf rättigheterna för audiovisuella producenter. Televisionsföretagen beviljar själva tillstånden till användningen av sin signal.

Kollektiv förvaltning av rättigheter betyder att användarna kan avtala med organisationen för kollektiv förvaltning om användning av alla rättsinnehavare och material som den företräder. Genom reciprocitetsavtal representerar dessa organisationer i regel även ett stort antal utländska rättsinnehavare i motsvarande bransch.

Genom direkt avtalande kombinerat med avtal med organisationer för kollektiv förvaltning av rättigheter är det möjligt att täcka en stor del av de rättigheter som behövs för nätlagring.

Avtalslicens. För att komplettera direkt och kollektiv licensiering finns en mekanism som baserar sig på avtalslicens. Ett avtal om an-

vändningen av verk av ett visst slag mellan en organisation för kollektiv förvaltning och användaren utvidgas genom en uttrycklig bestämmelse i lagen att gälla även rättsinnehavare utanför organisationen. Undervisnings- och kulturministeriet godkänner de organisationer vars avtal denna utvidgning gäller.

I vissa fall kan ställningen av en rättsinnehavare utanför organisationen i förhållande till de rättsinnehavare som organisationen direkt företräder kompletteras med förbuds rätt. Genom att använda denna rätt kan en rättsinnehavare utanför organisationen, om han eller hon så vill, själv licensiera användningen av sitt material. I sådana situationer där användningen av ett verk eller annat skyddat material förutsätter ett tillstånd av flera olika rättsinnehavare kan förbuds rätten kombinerad med avtalslicensbestämmelsen göra licensieringen omöjlig. Bestämmelser om förbuds rätten förutsätter alltid noggrant övervägande mellan å ena sidan verkens användningssätt och -syfte och å andra sidan upphovsmannens intressen i anknytning till en dylik användningssituation.

En avtalslicensbestämmelse har i lagstiftningen använts som lösning då antalet verk som ska användas och deras rättsinnehavare är stort och det bedöms att alla rättsinnehavare inte kan nås eller då man inte i förväg noga kan veta enskilda användningshändelser och de verk som kommer att användas. I dylika fall kan en kollektiv lösning som baserar sig på avtalslicens med tanke på alla parter vara en bättre fungerande lösning än individuell licensiering – ibland till och med den enda lösningen som möjliggör användningen av verken.

De nuvarande avtalslicensbestämmelserna i upphovsrättslagen täcker inte nätlagring av tv-program.

Upphovsrättskommissionen konstaterade följande om en lösning som baserar sig på avtalslicens: ”Man borde betrakta funktionen av en eventuell avtalslicensbestämmelse som lösningsalternativ från både en funktionell och en juridisk synvinkel: Vilka rättigheter täcker avtalslicensen, vilka är parterna i avtalet, ingår i villkoren för avtalslicensen rätt för upphovsmannen och andra rättsinnehavare att förbjuda användningen av sitt verk i verksamhet i enlighet med avtalslicensen och en-

ligt vilken modell skulle den avtalade verksamheten administreras.

I systemet med avtalslicens ingår användaren ett avtal med sändarföretaget och en upphovsrättsorganisation som företräder ett flertal upphovsmän. I detta fall avtalar sändarföretaget om sändarföretagets rättigheter samt om de rättigheter som det har förvärvat, vilka omfattas av skyddet av närstående rättigheter enligt 48 § i upphovsrättslagen. En organisation som företräder ett flertal upphovsmän avtalar om de upphovsrättigheter som upphovsmännen inte har överlämnat till sändarföretaget. Denna modell är i bruk i satellit- och kabeldirektivet.

En organisation som är part i ett avtal om avtalslicens måste företräda ett flertal upphovsmän i en viss bransch vilkas verk har använts i Finland.

Med tanke på nätlagringstjänster är sådana organisationer som har godkänts av undervisnings- och kulturministeriet och som företräder ett flertal upphovsmän till verk som har använts i Finland bl.a. Teosto rf, Kopios to rf, Gramex rf och Tuotos rf. Upphovsrättsorganisationerna företräder ett flertal upphovsmän och upphovsrättsinnehavare av vilkas verk det framställs exemplar i nätlagringstjänster och vilkas verk tjänsterna förmedlar till allmänheten. Organisationernas befogenheter att som rättsinnehavarnas företrädare avtala om användningen av ett verk genom avtalslicens baserar sig på fullmakter som har erhållits av upphovsmän och producenter eller på avtal om överlåtelse av rättigheter.

Det är också möjligt att anordna en avtalslicens så att till den knyts som förutsättning ett avtal mellan användaren och organisationer som företräder ett flertal upphovsmän som hör till olika rättsinnehavargrupper (upphovsmän, utövande konstnärer, producenter och sändarföretag). Då kan de olika rättsinnehavargrupperna behålla möjligheten att påverka licensieringens villkor.

Brister när det gäller företrädande av de rättsinnehavare som omfattas av ett avtal kunde även till nödvändiga delar kompletteras genom att i lagen införs en avtalslicensparagraf, som kompletteras att undervisnings- och kulturministeriet ger nödvändiga beslut om godkännande av organisationerna.

Med tanke på effektiviteten kunde förvaltningen av avtalslicensen även koncentreras till exempel till en eller några få organisationer.

Med stöd av bestämmelsen i lagen kan man inte tvinga organisationerna att ingå avtal. Därmed förutsätter ingåendet av egentliga avtal vid sidan av införandet av avtalslicensbestämmelsen att parterna är intresserade av att inleda avtalsförhandlingar. En avtalslicensbestämmelse kan därför inte som sådan automatiskt lösa frågan utan det förutsätts också att båda parterna vill avtala om frågan.” (Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2012:2, s. 93—94)

Denna modell, som baserar sig på avtalslicens, och som tagits upp i upphovsrättskommissionens betänkande, har använts som grund för diskussionerna mellan parterna och är det lösningsalternativ som föreslås i denna proposition.

Skälighet i avtal vid överlåtelse av upphovsrätt

I en utredning vid undervisnings- och kulturministeriet bedömdes som möjliga alternativ när det gäller lagstiftningen att nuläget bibehålls, att särskilda bestämmelser om skälighet införs eller att det införs en modell i vilken ingår en skälighetsstandard samt ett avgörandeförfarande för att avgöra skäligheten.

För bevarandet av nuläget talar de eventuella verkningar som den nya regleringen har på upphovsrätsbranscherna, vilka man inte kan förutse eller bedöma i förväg. Man kan dock anse att det finns utrymme för förbättringar i nuläget vad gäller utfallet av konkurrensen och avtalsfriheten på branscher som baserar sig på upphovsrätten. För att utveckla förhandlingskulturen och att främja fungerandet av regleringen om jämkning skulle det vara befogat att i upphovsrättslagen föreskriva noggrannare om jämkningen av villkoren i avtal om överlåtelse av upphovsrätten.

Med en modell som innehåller en skälighetsstandard och ett avgörandeförfarande kunde man lösa centrala frågor i anknytning till definitionen av skälighet och det faktum att en obalans vid ingående av avtal i prakti-

ken kan hindra rättegångar för jämkning av avtal. Modellen, som omfattar flera paragrafer, kan dock anses vara tung både för upphovsmännen och för mottagarna av överlåtelse av upphovsrätt.

Till denna modell ansluter sig även konkurrensrättsliga aspekter som bör beaktas, eftersom skälighetsnivån borde definieras med relativt bindande bestämmelser. För närvarande kan modellen med skälighetsstandard och avgörandeförfarande inte anses vara möjlig att genomföra, och den kunde även leda till problem som inte kan förutses för branscher som baserar sig på upphovsrätten.

Åtgärder mot olovlig fildelning över nätet

Förslagen gällande minskningen av olovlig fildelning baserar sig på utvärderingen av åtgärder för minskning av olovlig fildelning, som utarbetats vid undervisnings- och kulturministeriet (Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2013:13). I utredningen har bedömts alternativa eller kompletterade sätt att minska olovlig fildelning.

I utredningen bedöms fyra lagstiftningsmetoder 1) brevförfarande, 2) avspärning av tillgången, 3) sänkning av nättrafikens hastighet, 4) avstängning av domännamn.

Av dessa medel bedömdes som mest ändamålsenligt föreläggande om avbrytande, som baserar sig på avspärningen av tillgången, i enlighet med den gällande lagen samt som en lindrigare metod ett nytt föreläggande om sänkt hastighet. Dessutom ansågs att man borde kunna ansöka om föreläggande även i situationer i vilka den som kränkt upphovsrätten inte kan identifieras.

I bruktagandet av brevförfarandet skulle förutsätta att breven förvaras och att man med anledning av dem förelägger en påföljd, till exempel överlåtelse av kontaktuppgifterna om dem som olovligt delat material till rättinnehavarnas företrädare eller en tillsynsavgift för mottagaren av brevet. Enligt undervisnings- och kulturministeriets bedömning skulle kostnaderna för förfarandet dock bli för höga i förhållande till nyttan. Dessutom skulle förfarandet riktas till enskilda nätanvändare i stället för allvarligare och mer omfattande kränkningar av rättigheter.

Avstängningen av ett domännamn skulle förutsätta lagstiftning gällande detta i det land där den olagliga tjänsten finns samt internationellt samarbete och centralkriminalpolisens medverkan. Utan stöd av internationell lagstiftning i det land där källan till kränkningen finns är det endast sällan möjligt att avstänga en olaglig tjänst vid dess källa som resultat av internationellt samarbete. Därför skulle detta medel ensamt inte i tillräcklig grad påverka minskningen av olovlig fildelning i Finland.

Vid undervisnings- och kulturministeriet har även utretts och bedömts icke-lagstiftningsmässiga medel, till exempel frivilliga medel samt effekten av effektivare informationsspridning och utbildning. Vidare har man bedömt på vilket sätt stöd för utvecklande av nya lagliga tjänster skulle bidra till att piratismen minskar. Dessa medel ansågs i vilket fall som helst vara nyttiga vid sidan av lagstiftningsmedlen.

I propositionen föreslås att det separat ska föreskrivas om situationer i vilka man inte kan identifiera vem som gjort den egentliga kränkningen. Det föreslås att ändringen genomförs så att man genom den så litet som möjligt avviker från principen enligt vilken man alltid i första hand ska rikta åtgärderna gällande verkställandet av upphovsrätten till den part som har kränkt upphovsrätten.

Olagliga tjänster erbjuds ofta för finländarna från utlandet, och enligt den nuvarande regleringen kan man inte ingripa i dem på ett effektivt sätt. I praktiken skulle de föreslagna bestämmelserna innebära att föreläggandet i dylika situationer är en självständig åtgärd som är oberoende av talan i huvudsaken. Det är motiverat att väsentligt kunna minska effekterna av kränkningar av upphovsrätten på ett så omfattande sätt som möjligt i olika situationer.

Man borde kunna rikta åtgärder för effektivisering av upphovsrätten på ett så jämlikt sätt som möjligt till alla de aktörer som förmedlar kränkningar av upphovsrätten i nätet. I upphovsrättskommissionens betänkande ”Lösningar till digitala tidens utmaningar” (Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2012:2) ansågs att ministeriet borde utreda om det är möjligt att föreskriva så att ett föreläggande

som gäller ett telebolag kunde utvidgas att även gälla andra inhemska telebolag. Med tanke på såväl rättsinnehavarna som större telebolag skulle detta vara den mest jämlika och rättvisa lösningen, eftersom det i praktiken inte är förnuftigt att ha separata rättegångar mot alla telebolag.

Det ansågs att verkställandet av utvidgningen av domstolens förelägganden skulle ges till Kommunikationsverket på basis av en fullmakt som ingår i lagen. Lokala telebolag, sammanlagt 24, ansåg dock att man inte utan en separat rättegång borde utvidga domstolens föreläggande till ett telebolag att omfatta andra telebolag. Kommunikationsverket motsatte sig utvidgningen genom att vädja till den arbetsmängd som den förorsakar vid bl.a. bedömningen av de förhållanden som bildar förutsättningen för föreläggandet och med anledning av de höga kostnader som förelägganden eventuellt orsakar för telebolag. Även justitieministeriet var mot utvidgningen av domstolsbeslut till andra telebolag, eftersom ministeriet ansåg att Kommunikationsverket inte kunde ges sådan behörighet som tillhör en domstol.

Föreläggandet enligt den föreslagna 60 c § borde separat ansökas om för varje telebolags del. Vid behandlingen av ansökan kunde i mån av möjlighet utnyttjas bevisningen i tidigare ärenden gällande samma sak.

Enligt rättsinnehavarna har stämningen av flera telebolag på en gång hindrats av det att utmätningssmannen har ställt säkerheterna per företag. I enlighet med 11 kap. 1 § i den gällande utsökningsbalken har sökanden möjlighet att anföra besvär över utmätningssmannens beslut om säkerhet och få en sänkning i säkerheten.

Förslaget om en bestämmelse om sänkt hastighet ingick i utkastet till proposition som varit föremål för ett brett upplagt remissförfarande kring nyåret 2013-2014.

Med sänkt hastighet för nättrafiken avses i praktiken en sådan administrativ åtgärd i nättrafiken från telebolagens sida som sker på domstolsföreläggande och genom vilken man på teknisk väg påverkar nättrafiken så att den olagliga tjänsten fungerar långsammare än de tjänster där förmedlingen av verk sker med upphovsrättsinnehavarens samtycke. Genom att sänka hastigheten kan man enligt förslaget

ingripa mot olagliga webbtjänster utan att ändå ta till alltför stränga åtgärder mot användarnas ställning och mot lagligt material i tjänsten. Den föreslagna sänkningen av hastigheten kan till exempel genomföras så att den specifikt riktar sig mot endast de IP-adresser den olagliga tjänsten använder sig av, vilka angetts av den som ansökt om förfarandet.

Sänkt hastighet för nättrafiken har bedömts ha olika effekt på tjänster som erbjuder olika typer av innehåll. I fildelningstjänster som grundar sig på nerladdning av olagligt material, bedömdes den skada en sänkt hastighet medför komma fram i att länkarna till det olagliga materialet skulle var tillgängliga mycket långsammare än vanligt. För tjänster som erbjuder audio- eller videostreaming, skulle den sänkta hastigheten göra det besvärligare att använda tjänsten eftersom den skulle resultera i tillfälliga ljud- eller bildavbrott eller andra problem av motsvarande slag. Å andra sidan påpekade telebolagen att en sänkt hastighet inte alltid skulle påverka hur väl länken fungerar, eftersom det egentliga innehållet i många streamingtjänster kommer från en annan adress än den, från vilken tjänsten upprätthålls. Då skulle tjänsten bli långsammare på samma sätt som för stödsidor för peer-to-peer fildelningstjänster. Föreläggandet skulle inte heller hindra någon från att hitta enskilda länkar till torrentfiler, till exempel med hjälp av sökmaskiner.

Genom den föreslagna bestämmelsen om sänkt hastighet i nättrafiken kan man därmed endast slå till mot den stödsida som tjänsten använder sig av, och inte direkt mot utbytet av filer eller streaming mellan P2P-kunder. En bestämmelse som skulle ålägga telebolagen att sälla trafiken på internet till exempel med hjälp av DPI-teknik vore däremot förbunden med stora risker för integritetsskyddet, och kunde även medföra stora kostnader.

Eftersom det rör sig synnerligen små mängder data på stödsidor för fildelning, skulle det vara svårt att på förhand avgöra vad som vore en tillräcklig nivå på den sänkta hastigheten. Om man sänker hastigheten på trafiken i nätanslutningen för lite, påverkas den olagliga fildelningen inte. Om hastigheten däremot sänks för mycket, kan den i

praktiken komma att utgöra ett hinder för tillgången till lagligt material i tjänsten.

Telebolagens representanter har meddelat att de i princip har beredskap att genomföra en sänkning av hastigheten genom att till exempel använda sådan teknik som är avsedd för att styra bort skadlig trafik. Som sådana skulle dessa system dock inte lämpa för att sänka hastigheten på nättrafik. Att använda tekniken för ett nytt ändamål skulle dessutom åtminstone medföra planeringskostnader, till ett belopp telebolagen inte var i stånd att uppskatta.

När det gäller definitioner av verksamhet som avviker från det standardenliga, skulle genomförandet av sänkt hastighet också alltid inbegripa en risk för misstag och för konsekvenser som eventuellt återspeglar sig i den övriga trafiken. Kommunikationsverket ansåg att detta utgör en betydande risk vid förelägganden om sänkt hastighet. Marknadsdomstolen ansåg att den tekniska bedömning som krävs för ett föreläggande om sänkt hastighet vore en synnerligen svår uppgift för rätten. Därtill skulle ett föreläggande om sänkt hastighet vara en helt ny metod för att minska på den olagliga fildelningen. Så vitt det är känt, förekommer förelägganden om sänkt hastighet för trafiken på nätet inte någon annanstans i Europa.

Remissvaren i utkastet till propositionen förhåller sig i regel avvaktande till förslaget om sänkt hastighet. På grund av de osäkerhetsfaktorer som är förbundna med det tekniska genomförandet av sänkt hastighet och konsekvenserna av sänkningen på den olagliga fildelningen, har man kommit fram till att inte föreslå en sänkning av hastigheten på nättrafiken i denna proposition.

3.3 De viktigaste förslagen

Tjänster för nätlagring av tv-program

I propositionen föreslås en avtalslicensbestämmelse som stöder att avtal ingås om nätlagring av tv-program.

Framställningen av exemplar av tv-program och verk som ingår i dem kan inte anses vara framställning av enskilda exemplar av verk enligt 12 § i upphovsrättslagen. Därför kan inte heller framställningen av så-

dana exemplar via nätlagringstjänster anses falla under den kompensation som ska betalas för framställning av exemplar för enskilt bruk.

Propositionen grundar sig på den lösningsmodell som efter förhandlingar mellan centrala televisionsbolag, telebolag och kollektiva förvaltningsorganisationer för upphovsrättigheter framlades för undervisnings- och kulturministeriet i januari 2014. De tre centrala elementen i den föreslagna modellen är direkta avtal, avtal med organisationer som på bred front företräder upphovsmän till sådana upphovsrättigheter som förvaltas kollektivt samt avtalslicensverkan med stöd av lagen.

Enligt modellen ska nätlagringstjänsten avtala med leverantören om bruket av televisionsbolagets signal och om ersättning för användningen samt om det tekniska genomförandet av tjänsten. Organisationerna för kollektiv förvaltning av upphovsrättigheter ska tillsammans med nätlagringstjänsten avtala om användningen av de rättigheter de företräder och ersättningen för detta. Beviljandet av tillstånd ska enligt förslaget ordnas så att samtliga tillstånd beviljas samtidigt och på villkor som kan anpassas till varandra. Vidare föreslås att avtalen mellan respektive organisation och leverantör av en tjänst får avtalslicensverkan genom en bestämmelse som tas in i upphovsrättslagen.

Bestämmelsen ska dock inte omfatta rätt för en upphovsman som inte hör till organisationen att förbjuda lagringen av ett verk. Det har bedömts att det i praktiken skulle vara omöjligt för dem som tillhandahåller nätlagringstjänster att genomföra de åtgärder som eventuella förbud skulle förutsätta.

Till denna del motsvarar den föreslagna bestämmelsen avtalslicensbestämmelsen om vidareändring i 25 h §.

Avtalslicensbestämmelsens funktion ska enligt förslaget följas upp och vid behov utvärderas behovet att ändra regleringen.

Skälighet i avtal vid överlåtelse av upphovsrätt

I propositionen föreslås att det till 29 § i upphovsrättslagen fogas bestämmelser som motsvarar 36 § i rättshandlingslagen om

jämkning av oskäligen avtalsvillkor samt en hänvisning till god avtals sed inom upphovsrättsbranschen. De nya bestämmelserna skulle gälla sådana situationer då den ursprungliga upphovsmannen till ett verk överlåter sina rättigheter till verket.

På andra avtal om överlåtelse av upphovsrätt än avtal som ingåtts av den ursprungliga upphovsmannen skulle såsom nu rättshandlingslagens bestämmelser om jämkning av oskäligen villkor i avtal tillämpas.

Genom förslaget skulle inte nuläget förändras utan förutsättningarna att vid behov kunna jämka oskäligen avtalsvillkor skulle förbättras. Det är framförallt vara fråga om att öka informativiteten i lagstiftningen och om att parterna i avtal om överlåtelse av upphovsrätt ska bli mer medvetna om vad som är god avtals sed inom olika branscher och om möjligheten att jämka oskäligen villkor vid överlåtelse av upphovsrätt.

Förhoppningen är att förslaget kan påverka utvecklingen av god avtals sed inom olika branscher så att avtalen om överlåtelse av upphovsrätt redan från början är skäligen från vardera partens synpunkt.

Syftet med förslaget är att man vid bedömningen av oskälighet bättre ska beakta särdragen inom olika branscher när det gäller överlåtelse av upphovsrätt.

När man bedömer behovet att göra ett avtal skäligen borde man utöver god avtals sed i en viss bransch ytterligare betrakta i synnerhet, enligt kriterierna i rättshandlingslagens 36 §, det som har hänt efter ingåendet av avtalet: det har kunnat ske väsentliga förändringar i avtalsparternas ställning, den överlåtna rätten har inte utnyttjats inom skäligen tid eller den ersättning som upphovsmannen fått för överlåtelsen av rättigheterna står eventuellt i uppenbart missförhållande till den ekonomiska nyttan av upphovsrätten.

Åtgärder mot olovlig fildelning över nätet

Förtydligande och utvidgning av de nuvarande bestämmelserna. Enligt 60 c § i upphovsrättslagen kan en domstol, när den behandlar en förbudstalan mot den som kränker

upphovsrätten enligt 60 b § eller exceptionellt även innan talan har väckts förordna att ett telebolag ska avbryta åtgärderna som gör material som påstås kränka upphovsrätten tillgängligt till allmänheten. Föreläggandet om avbrytande liknar en sådan säkringsåtgärd som avses i 7 kap. i rättegångsbalken, som är beroende av slutresultaten på den kränkningstalan som behandlas som huvudsak.

I propositionen föreslås förtydligande och utvidgning av de nuvarande bestämmelserna. Efter de föreslagna ändringarna skulle lagen omfatta klart separat från varandra bestämmelser som liknar en säkringsåtgärd och ett nytt föreläggande om avspärning, som är separat från talan i huvudsaken, då den som påstås ha kränkt upphovsrätten är okänd. Den nuvarande 60 a § kompletteras med en hänvisning till domstolens möjlighet till föreläggande om ställande av säkerhet för kontaktuppgifterna med iakttagande av bestämmelserna i 7 kap. i rättegångsbalken.

I de fall som enligt den ikraftvarande lagen behandlas vid domstolen är det frågan om en exceptionell situation med tre berörda parter. I ärendet finns ingen svarande utan tre centrala berörda parter: sökanden, mellanhanden och den som påstås ha kränkt upphovsrätten. Det telebolag som fungerar som mellanhand är inte svarande i ärendet eller ansvarigt för kränkningen av upphovsrätten.

Rättspolitiskt har det dock ansetts vara skäligt att även telebolagen deltar i minskningen av den olovliga fildelningen. Detta får stöd av EU-direktiven samt avgöranden av Europeiska unionens domstol.

Telebolagens ställning framhävs i situationer i vilka den som påstås vara förövaren förblir okänd. Telebolagen har en central ställning som tekniska verkställare av förelägganden. Verkställandet av förelägganden orsakar kostnader för företagen. Det föreslås att de nuvarande bestämmelserna om ersätandet av kostnader och skada ska preciseras.

Det är också viktigt att märka att domstolen enligt förslaget ska ge föreläggandet till någon annan än den yrkandet gäller, dvs. till mellanhanden, i ett läge där man ännu inte säkert vet om det skett en kränkning. Därför är bevisbördan för att få ett föreläggande högre än vanligt. När talan mot den påstådda

förövaren har väckts, avgörs ärendet slutligen i en egentlig rättegång. Tröskeln för att domstolen ska ge ett förordnande mot en okänd förövare är ännu högre.

Förutsättningarna för föreläggande om avbrytande och avspärning. I syfte att få ett föreläggande ska den sökande enligt förslaget uppfylla de villkor som anges i paragraferna. Den sökande ska enligt förslaget inlämna tillräckliga bevis på vilka verk som enligt observationer används i tjänsten utan upphovsmannens samtycke. Den sökande ska vidare styrka att han eller hon är eller företräder rättinnehavaren till dessa verk. Den sökande ska därtill delge domstolen sin åsikt om att föreläggandet inte kan anses oskäligt för någon av dem som enligt bestämmelsen är part i ärendet.

Om den sökande ansöker om föreläggande om avspärning, ska han eller hon först uppe vad han eller hon gjort i syfte att identifiera den som påstås ha kränkt upphovsrätten.

Dessutom ska den sökande enligt förslaget delge domstolen uppgifter om det antal verk som finns i tjänsten och det uppskattade antalet besökare där. Endast sådana tjänster som har ett stort antal besökare och som kränker upphovsrätten är av signifikant betydelse med tanke på rättsinnehavarnas rättigheter. I fråga om så kallade topp-webbsidor har det också betydelse att tjänsten sprider ännu opublicerat material.

Domstolen bör kunna ge telebolaget ett tydligt utformat och verkställbart föreläggande i ärendet. Detta innebär att IP-adresserna från vilka tillgängliggörandet av material bör avbrytas eller avspärras enligt förslaget bör räknas upp redan i ansökan och inte först i verkställighetsskedet, vilket är möjligt enligt gällande lag.

Skälighetsbedömning. I enlighet med den gällande 60 c § kan ett föreläggande om avbrytande meddelas ifall det inte kan anses oskäligt med hänsyn till ”rättigheterna för den person som gör materialet tillgängligt för allmänheten eller med hänsyn till mellanhanders eller upphovsmannens rättigheter”. Skälighetsbedömningen baserar sig framför allt på en grundläggande juridisk bedömning av föreläggandets inverkan på parterna. Domstolen borde framför allt fästa uppmärksamhet vid parternas egendomsskydd, ytt-

randefrihet och näringsfrihet. Vid skälighetsbedömningen borde man även uppskatta de kostnader som verkställandet av föreläggandet orsakar parterna.

En dylik omfattande skälighetsbedömning skulle vara exceptionell i det finländska rättssystemet, men den är nödvändig för att man i tillräcklig grad ska kunna ta hänsyn till olika aspekter i anknytning till ärendet.

Det föreslås att till skälighetsbedömningen även ska läggas bedömningen av föreläggandet från den persons synvinkel som använder tjänsten, dvs. mottagaren av materialet. Bedömningen av situationen från användarens synvinkel är nödvändig framför allt för att kunna ta hänsyn till yttrandefriheten. Det föreslagna tillägget är till sin natur specificerande, eftersom domstolen redan enligt den gällande bestämmelsen ska se till att föreläggandet inte äventyrar tredje mans rätt att sända och ta emot meddelanden.

Med tanke på användaren av tjänsten borde man uppskatta om föreläggandet om avbrytande eller avspärning orsakar orimligt men för användaren av tjänsten i fråga om tillgången till sådant material som står utanför upphovsrätten eller som har gjorts tillgängligt för allmänheten med upphovsmannens tillstånd.

Som bevis på föreläggandets negativa inverknings på tjänstens användare skulle räckä till exempel det att en berörd part meddelat att en märkbar andel finländare eller rättsinnehavare inom EES-länder som bor i Finland använder tjänsten i fråga för att sprida sina verk. Ärendet skulle även påverkas av huruvida materialet av ifrågavarande finländska rättsinnehavare eller innehavare från EES-länder på ett omfattande sätt är tillgängligt genom befintliga tjänster som baserar sig på licens eller annat samtycke från rättsinnehavarna. I detta fall borde domstolen bedöma hur meddelandet av föreläggandet skulle påverka de inkomster som rättsinnehavarna till materialet får från den lagliga förmedlingen av verk och jämföra detta med den skada som användningen av tjänsten orsakar rättsinnehavarna som ansökt om föreläggandet. Av betydelse skulle även vara huruvida dessa rättsinnehavare utanför tjänsten erbjuder innehåll till allmänheten utan vederlag. Domstolen ska enligt förslaget även be sökanden

om en utredning över huruvida tjänsten särskilt marknadsförts för rättsinnehavarna som en kanal för förmedling av deras verk till allmänheten.

Domstolen bör av samhälleliga orsaker och med tanke på de grundläggande rättigheterna försöka försäkra sig om att det ansökta föreläggandet inte i oskälig grad ingriper i tredje mans rättigheter. De berörda parterna, dvs. sökanden och telebolaget, kunde inte på ett trovärdigt sätt förete bevisning om föreläggandets inverknings på en okänd, påstådd föröware eller tredje parter. Sökanden borde dock försäkra sig om att man verkligen kommer åt en olaglig tjänst från de IP-adresser som nämns i ansökan. Med tanke på domstolens skälighetsbedömning borde sökanden även informera domstolen om huruvida samma IP-adresser används av några andra tjänster.

Ifall sökanden har ansökt om föreläggande om avbrytande, bör domstolen bedöma om det med tanke på någon av parterna skulle vara oskäligt att tillgången till tjänsten spärmas av. Ifall domstolen bedömer att det i tjänsten med upphovsmannens samtycke finns gott om material som inte finns tillgängligt i andra tjänster, och tjänsten överlag används för spridning av lagligt med upphovsrätt skyddat material, bör domstolen förkasta ansökan eftersom avbrytandet oskäligt skulle hindra tjänstens användare från att använda tjänsten för att på ett lagligt sätt göra material tillgängligt till allmänheten eller från att få sådant lagligt material som erbjuds genom tjänsten.

I princip skulle domstolen göra bedömningen på basis av den information som den har fått av de berörda parterna. Vid behov borde domstolen höra experter och be utlåtanden om det material som ingår i tjänsten av en expert som är insatta i frågan som en del av den skälighetsbedömning som föreläggandet förutsätter.

Tillämpningen av personuppgiftslagen på ansökningar om föreläggande. Datasekretessnämnden har i sitt avgörande från 2006 (2/936/2005), som gällde bestämmelsen i 60 a § i upphovsrättslagen om överlämnandet av kontaktuppgifter, ansett att IP-adresser är sådana personuppgifter som avses i 3 § i personuppgiftslagen (523/1999). Uppgifter om

personer som Upphovsrättsliga informations- och övervakningscentralen, som fungerade som företrädare för upphovsmännen, hade misstänkt som skyldiga till upphovsrättsföreselser eller -brott samt om de IP-adresser som de hade använt ansågs vara känsliga personuppgifter som avses i 11 § i personuppgiftslagen.

Enligt avgörandet hade upphovsmannens företrädare rätt att behandla ifrågavarande uppgifter utan datasekretessnämndens tillstånd, eftersom behandlingen av uppgifterna enligt 12 § 1 mom. 4 punkten, som gäller förbudet mot behandling av känsliga uppgifter, var nödvändigt för att uppgöra, framställa, försvara eller avgöra rättsliga anspråk gällande kränkning av upphovsrätten.

Behandlingen av personuppgifter skulle på motsvarande sätt även vara nödvändigt när man ansöker om eller verkställer ett föreläggande om avbrytande enligt 60 c § eller ett föreläggande om avspärning enligt 60 e §. Även i dessa fall skulle behandlingen av känsliga uppgifter med stöd av det nämnda undantaget i personuppgiftslagen vara möjligt. I alla dessa fall, även då den som påstås ha kränkt upphovsrätten är okänd, ansluter sig ansökningen om föreläggandet till sådan övervakning och sådant försvarande som verkställandet av ensamrätten enligt upphovsrättslagen förutsätter. Ansökningen om ett föreläggande förutsätter å sin sida att sökanden kan bevisa de förhållanden som ansökan baserar sig på.

Upphovsmannen eller sökanden av föreläggandet som företräder honom eller henne borde vid behandlingen av IP-adresser iakttä personuppgiftslagen och dess krav på bland annat bevarandet av datasekretess och uppgifter samt gällande det att uppgifterna stämmer, är aktuella och nödvändiga.

Skyddande av kommunikationssekretess vid verkställandet av föreläggandet. Telebolagen ska enligt förslaget alltid verkställa domstolens förelägganden så att kommunikationens konfidentiella natur inte i något läge äventyras.

Verkställandet av förelägganden om avbrytande och avspärning per IP-adress så att man spärrar av tillgången till enskilda IP-adresser eller slopar ett domännamn som motsvarar en IP-adress från en DNS-server

(IP/DNS-avspärning), skulle inte påverka kommunikationens konfidentialitet.

Meddelande av föreläggande då den som påstås har kränkt upphovsrätten är okänd. Enligt den gällande lagen förfaller ett föreläggande om avbrytande som ges till en mellanhand, ifall en talan i enlighet med 60 b § inte har väckts i rätten mot den som påstås ha gjort kränkningen inom en månad från föreläggandet. Numera erbjuds dock största delen av de olagliga tjänsterna från utlandet eller av okända upprätthållare, vilket gör att talan inte kan väckas.

I propositionen föreslås att gällande lag ändras, så att den även beaktar situationer där den som har kränkt upphovsrätten eller upprätthåller en olaglig tjänst inte kan identifieras i syfte att väcka talan.

Väckandet av talan, dvs. dess anhängiggörande, förutsätter att åtminstone namnet på den som påstås ha kränkt upphovsrätten är känt. Uppgivande av hemorten bidrar till delgivningen av ansökan. Det är också möjligt att delge anhängiggörandet genom kungörelse, vilket innebär att detta inte är ett absolut krav för att väcka talan. För att talan ska kunna behandlas korrekt, är emellertid nödvändigt att den som påstås ha gjort kränkningen nås.

Den gällande lagen förutsätter att den som påstås ha kränkt upphovsrätten åtminstone kan identifieras. Med tanke på identifieringen av den påstådda förövaren är det möjligt att utreda uppgifter om IP-adressernas ägare och tjänsteleverantörer till exempel via offentliga register, till exempel WHOIS-tjänster som fungerar på Internet eller RIPE-tjänsten (Réseaux IP Européens). Enligt förslaget ska den sökande vid behov klarlägga om man kan få reda på det telebolag vars kund innehavaren av en viss IP-adress är, och om det är möjligt att förplikta ett utländskt telebolag att överlämna uppgifterna om IP-adressens innehavare. Ifall landet i fråga inte har lagstiftning som gör det möjligt att ta reda på dylik information, bör man anse att det inte är möjligt att identifiera den som påstås ha gjort kränkningen.

Domstolen föreslås kunna ge ett föreläggande om avspärning endast i de allra allvarligaste fallen av kränkning via informationsnätet. Därför skulle föreläggandet förut-

sätta att det har påståtts att upphovsrätten har kränkts i betydande grad och att det är uppenbart att upphovsmannens rättigheter i annat fall allvarligt äventyras.

Det skulle även vara möjligt att meddela ett föreläggande om avspärrning på viss tid mot en okänd förövare innan talan väcks, om detta nödvändigtvis föranleds av ärendets brådskande natur. Då skulle sökande ha på sig en längre tid att utreda innehavaren av en viss nätförbindelse. Det föreslås att den tid inom vilken talan ska väckas förlängs till två månader. Om sökanden dock har tillräckligt med bevis på att man inte med skäligen åtgärder kan identifiera den som påstås ha kränkt upphovsrätten för väckande av talan, kunde sökanden i enlighet med 60 e § hos domstolen ansöka om ett föreläggande som är oberoende av huvudsaken.

Föreskrivandet av ett självständigt rättsmedel mot mellanhanden i enlighet med ovan motiveras framför allt av det att olagliga tjänster hindrar användningen av rättsmedel i enlighet med den ikraftvarande lagstiftningen genom att hemlighålla uppgifterna om dess upprätthållare.

Till den här delen skulle upphovsrättslagen ändras så att den överensstämmer med EU-lagstiftningen. Enligt kommissionens rapport om genomförandedirektivet (KOM (2010) 779) kan ett telebolag som fungerar som mellanhand åläggas att ingripa i kränkningar av upphovsrätten oberoende av om telebolaget har gjort sig skyldigt till kränkningar eller inte. Direktivet tillåter också meddelandet av förelägganden i sådana situationer i vilka det inte går att väcka talan mot den som har påståtts ha gjort en kränkning av upphovsrätten.

Säkerheter som är förutsättningen för verkställandet av föreläggandet. I den gällande 60 c § förutsätts att sökanden ställer en säkerhet för verkställandet av föreläggandet. I allmänhet förutsätts säkerhet i lagen i situationer i vilka det finns behov att möjliggöra en viss åtgärd innan ärendet slutligen avgörs vid en rättegång. Enligt förslaget uppstår den sökandes skyldighet att ställa säkerheter med stöd av en hänvisning till 7 kap. i rättegångsbalken, som föreslås till 60 c §. Ställandet av en säkerhet är en väsentlig del av förfarandet med säkringsåtgärder. Enligt 7 kap. 3 § 3 mom. i rättegångsbalken förutsätter ikraftträ-

dandet av ett föreläggande att sökanden ansöker om verkställighet av säkringsåtgärden enligt 8 kap. i utsökningsbalken.

Utmätningssmannen ställer säkerheten efter domstolens beslut. Det är motiverat att det i form av säkerhet för sökanden ställs en tröskel för sökande av föreläggande i fall att påståendet om kränkningen av upphovsrätten senare visar sig vara ogrundat vid en rättegång som avses i 60 b § i upphovsrättslagen. Den påstådda förövaren är inte svarande i ett ansökningsärende som gäller föreläggandet, och domstolen behandlar inte den påstådda kränkningen vid behandlingen av ett ansökningsärende som substansärende utan objektivt.

Syftet med säkerheten är att täcka de kostnader som föranleds av föreläggandet samt den eventuella skadan för en mellanhand och en påstådd förövare, som senare visar sig vara oskyldig. Verkställigheten medför kostnader och eventuellt även skada för mellanhanden. Gällande de kostnader som uppstår för den som påstås ha kränkt upphovsrätten är det frågan om ersättning för kostnader som föranleds av eventuellt förlorad affärsverksamheten. Därför har de belopp säkerheterna uppgått till varit höga. Säkerheterna har även ställts per telebolag.

Sökanden kan få säkerheten sänkt genom att överklaga utmätningssmannens avgöranden. Om ansökan samtidigt gäller flera telebolag, bör man ta detta i beaktande i beloppet på säkerheterna. Enligt förslaget behöver separata säkerheter inte alltid till fullo täcka den påstådda förövarens uppskattade förluster, utan det räcker att säkerheterna sammanlagt i tillräcklig grad ersätter den eventuella skadan för den påstådda förövaren.

Beslut om frigörande av säkerheterna fattas i regel under huvudförhandlingen i målet.

De säkerheter som eventuellt har ställts ska frigöras när sökanden har ansökt om ett föreläggande om avspärrning enligt 60 e §, som är oavhängigt av förbudstalan, med anledning av att den som påstås ha gjort kränkningen är okänd. Föreläggandet skulle i ett dylikt fall oavsett huvudförhandlingens slutresultat vara självständigt i kraft, och inga säkerheter skulle behövas.

Syftet med säkerheterna är uttryckligen att säkerställa att det föreläggande som ansökts

och dess förutsättningar inte senare visar sig sakna grund. För att det ska vara möjligt att frigöra säkerheterna, föreslås att domstolen ska meddela ett föreläggande, krävs att den kärende företer mer bevisning för domstolen än för behandlingen av talan om kränkning av upphovsrätten för ett interimistiskt föreläggande. Enligt förslaget ska domstolen med hjälp av bevisen försäkra sig om att kränkningen har skett och alltjämt pågår och att det på ett sådant allvarligt sätt som avses i denna lag.

Ifall den som påstås ha gjort kränkningen längre fram nås, kan sökanden och mellanhanden separat kräva denne på skadeersättning för de kostnader de åsamkats.

Hörande. Förslaget innebär en ytterligare skärpning av domstolens skyldighet att höra berörda parter. Enligt förslaget ska domstolen också ifall en ansökan om ett föreläggande om avbrytande har inlämnats under behandlingen av förbudstalan.

I propositionen har man eftersträvat att klarlägga på vilket sätt den som påstås ha gjort kränkningen ska ges tillfälle att bli hörd och vad risken med att han eller hon inte utnyttjar denna möjlighet är. Man har eftersträvat en lösning som sammanjämkar rätten för den som påstås ha kränkt upphovsrätten att bli hörd med rättsinnehavarens starka ställning som sakägare i saken.

Ärenden som gäller förelägganden om avbrytande behandlas i rätten som ansökningsärenden genom att i tillämpliga delar iakttas bestämmelserna om utfärdande av säkringsåtgärder enligt 7 kap. i rättegångsbalken. Föreläggande om avspärning grundar sig likväl på en ansökan.

På anhängiggörande av en ansökan enligt 8 kap. i rättegångsbalken tillämpas i tillämpliga delar 5 kap. 2 §, enligt vilken det i stämningsansökan ska uppges domstolens namn, parternas namn och hemorter samt hur parternas lagliga företrädare eller ombud kan nås och den postadress samt en eventuell annan adress till vilken kallelser, uppmaningar och meddelanden som gäller målet kan sändas. Om kärenden inte känner till svarandens kontaktuppgifter, ska kärenden meddela vad han eller hon har gjort för att få reda på dem. Om någon av uppgifterna ändras senare, ska kärenden informera tingsrätten om detta utan

dröjsmål. I princip skickas stämningsansökan per post mot mottagningskvittering.

Om den som ska ta emot en delgivning vistas utomlands och hans eller hennes adress är känd, ska domstolen, om inte delgivningen har anförtrotts en part, enligt 11 kap. 8 § i rättegångsbalken se till att de handlingar som ska delges sänds till en utländsk myndighet på det sätt som föreskrivs särskilt eller som har avtalats med staten i fråga.

Om det inte är möjligt att klarlägga var mottagaren eller den som har befullmäktigats att ta emot delgivningen vistas, skall domstolen sköta delgivningen genom kungörelse. En delgivning ska ske genom att handlingen jämte bilagor hålls tillgängliga i domstolens kansli och genom att ett meddelande om handlingens huvudsakliga innehåll samt om den plats där den finns tillgänglig offentliggörs i det första numret för en månad av den officiella tidningen. Domstolen kan också offentliggöra meddelandet i en dagstidning. Meddelandet ska utan dröjsmål sättas upp på domstolens anslagstavla.

Genom kungörelse kan man i sista hand ge den som påstådda förövaren möjligheten att bli hörd. Ifall den som ska höras inte inom den utsatta tiden utnyttjar sin möjlighet att bli hörd, avgörs ärendet utan att höra honom eller henne.

Tidsbundenhet, ändring och återkallande av föreläggande. Förelägganden skulle i princip vara tidsbundna och behovet att hålla dem i kraft och deras omfattning skulle bedömas regelbundet.

Domstolens föreläggande om avspärning skulle vara interimistiskt, högst ett år varefter den kunde förlängas. Ett interimistiskt föreläggande kunde vara i kraft i högst två månader. Om den som påstås ha kränkt upphovsrätten är okänd, skulle det interimistiska föreläggandet enligt förslaget inte förfalla, om sökanden har ansökt om ett föreläggande om avspärning enligt 60 e § inom den tid som reserverats för väckande av förbudstalan. Grunden för föreläggandets tidsbundna karaktär är att man genom förelägganden ingriper i informationsnätverkens funktion i förhållanden i vilka det ständigt sker förändringar.

Det är mycket möjligt att den olagliga tjänsten efter meddelandet av föreläggandet

börjar använda en ny IP-adress, som inte omfattas av föreläggandet. Det är också möjligt att en IP-adress som omfattas av föreläggandet tas i annat bruk. Då är det nödvändigt att slopa denna adress från föreläggandet.

I lagen skulle konstateras att en enskild IP-adress kunde avlägsnas från föreläggandet eller hela föreläggandet återkallas, om rättsinnehavaren har gett tillstånd att göra material tillgängligt för allmänheten genom en tjänst som använder ifrågavarande IP-adress.

Eftersom IP-adressrymden är begränsad, är det med tanke på informationsnätets funktion viktigt att IP-adresser frigörs för användning, då det inte längre finns grunder för förelägganden avseende dem.

Slopandet av en IP-adress från ett föreläggande ska enligt förslaget genomföras av sökanden utan en separat ansökan till domstolen. Sökande föreslås meddela utmätningsmannen att en viss IP-adress ska avlägsnas från föreläggandets verkställighetsområde. Mellanhanden ska enligt förslaget vara skyldig att avlägsna IP-adressen efter att ha fått utmätningsmannens förordnande om verkställighet.

Även mellanhanden eller den som påstås ha kränkt upphovsrätten ska kunna ansöka om återkallande av föreläggandet av domstolen med anledning av förändrade omständigheter.

En ny IP-adress kunde läggas till föreläggandet bara genom en ny ansökan. Domstolen kunde bestämma att ett telebolag ska avbryta överföringen till allmänheten även från denna adress.

Ersättning för kostnader. Domstolen borde i varje enskilt fall separat bestämma om de kostnader som föranleds av verkställigheten av ett föreläggande.

I enlighet med de bestämmelser som föreslås i lagen skulle kostnaderna fördelas på olika sätt beroende på det om den som påstås ha kränkt upphovsrätten är känd eller okänd. Bestämmelserna om ersättning för skador och kostnader bildar en helhet i vilken man har försökt ta hänsyn till den jämlika behandlingen av berörda parter.

Innan rättegången som gäller den påstådda kränkningen av upphovsrätten blir anhängig eller ärendet avgörs skulle det i första hand vara telebolaget som ansvarar för kostnader-

na för meddelade förelägganden. Detta skulle avvika från den huvudregel som tillämpas i ärenden med säkringsåtgärder, enligt vilken sökanden ansvarar för de kostnader som verkställigheten av säkringsåtgärden orsakar. Rättspolitiskt är det dock motiverat att även telebolagen deltar i ersättningen av de kostnader som minskningen av den olagliga fil-delningen ger anledning till.

Den upphovsman som ansökt om föreläggandet eller dennes företrädare skulle i första hand ansvara för de kostnader som föranleds av ett föreläggande om avspärning mot en okänd förövare. Här skulle man framför allt ta i beaktande det att det finns ringa möjligheter att senare rikta de kostnader som föranleds av verkställandet av föreläggandet till den som har kränkt upphovsrätten. I detta fall är det motiverat att den upphovsman som ansökt om föreläggandet eller dennes företrädare och inte telebolaget ansvarar för kostnaderna.

Om domstolen med anledning av förändrade omständigheter återkallar ett tidigare föreläggande, skulle sökanden till den här delen inte vara skyldig att ersätta de kostnader som verkställigheten av det ursprungliga föreläggandet orsakar för mellanhanden. Kostnaderna skulle ersättas bara om det visar sig att ett interimistiskt föreläggande som har meddelats utan att höra den som påstås ha kränkt upphovsrätten senare visar sig vara omotiverat eller om föreläggandet återkallas för att förbudstalan mot den som påstås ha kränkt upphovsrätten inte har väckts inom den utsatta tidsfristen.

Till lagen föreslås även förtydligande bestämmelser om fördelningen av rättegångskostnader. Då det är frågan om en åtgärd för vars verkställande ett föreläggande av en domstol är nödvändigt, skulle bägge parterna ansvara för sina egna rättegångskostnader, ifall det inte finns särskilda skäl att ålägga den ena parten att ersätta den andra partens rättegångskostnader. Detta skulle även vara i linje med 21 kap. 2 § i rättegångsbalken.

Sökanden kunde bli skyldig att ansvara för telebolagets rättegångskostnader till exempel om sökanden har anhängiggjort en ansökan om föreläggande om avbrytande eller avspärning på uppenbart otillräckliga grunder och därmed orsakat skada för det telebolag

som är föremålet för föreläggandet. Även mellanhanden kunde undantagsvis bli tvungen att ansvara för sökandens kostnader.

Slutgiltigt skulle man besluta om ersättningen av de kostnader som föranleds av verkställigheten av ett föreläggande om avbrytande eller avspärning först under rättegången mot den påstådda förövaren. Då skulle såväl sökanden som mellanhanden kunna rikta till förövaren en separat ersättningsyrkan för de kostnader som har föranletts.

I beslut som gäller IP/DNS-avspärningar har europeiska domstolar i regel ansett att de kostnader som har föranletts av avspärningar från telebolagens synvinkel vanligen har varit ringa och skäligen. EU-domstolen har dock ansett att det inte med hänsyn till ett telebolags näringsfrihet har varit skäligt att genomföra en teknik som baserar sig på sållning, som är betydligt dyrare än IP/DNS-avspärningar, enbart på telebolagets bekostnad.

Detta talar för fördelningen av kostnaderna mellan sökanden och telebolaget på det sätt som föreslås i propositionen.

Avtalslicens

I propositionen föreslås specificeringar och förtydliganden i grundbestämmelsen om avtalslicens i 26 §. Den viktigaste specificeringen skulle fastställa avtalslicenssystemets rättsliga grund, då den godkända organisationen i fråga om det uttryckliga avtalet om användningen av materialet skulle anses ha rätten att företräda inte bara de rättsinnehavare som organisationen direkt företräder utan även andra rättsinnehavare inom samma område.

Detta skulle motsvara konstruktionen i artikel 9.2 i satellit- och kabeldirektivet 93/83/EEG ”när en rättsinnehavare inte har överfört handhavandet av sina rättigheter till en kollektiv organisation skall den kollektiva organisation som förvaltar rättigheter i samma kategori anses vara bemyndigad att förvalta hans rättigheter”.

På samma sätt som nu skulle specialställningen av de rättsinnehavare som står utanför organisationen vara bättre än medlemmarnas, som företräds av organisationen genom fullmakter eller avtal om överföringen av rättig-

heter. Externa rättsinnehavare borde i fråga om fördelningen av ersättningarna eller den kollektiva användningen av ersättningarna alljämt behandlas på samma villkor som de rättsinnehavare som organisationen företräder. Därutöver skulle en extern rättsinnehavare kunna kräva en individuell ersättning för användningen enligt avtalet även i det fall att organisationen i enlighet med sina beslut inte betalar ut individuella ersättningar till de rättsinnehavare som den företräder.

De övriga ändringar som föreslås i 26 § är till sin natur språkliga förtydliganden.

Syftet är inte att ändra grunderna för det nuvarande avtalslicenssystemet med de ändringar som föreslås i paragrafen. Ändringarna skulle inte heller påverka tillämpningen av avtalslicensbestämmelser per sektor.

Anslutningskriterier för skydd av ljudupptagningar

I propositionen föreslås att anslutningskriterierna för dem som producerat en ljudupptagning kompletteras så att man utöver upptagningskriterier även tillämpar nationalitetskriterier. Ändringen skulle i huvudsak motsvara de ändringar som redan tidigare genomförts i andra nordiska länder.

En ändring av anslutningskriterierna för skyddet av ljudupptagningar skulle förutsätta en motsvarande ändring i förordningen om tillämpning i vissa fall av upphovsrättslagen på skyddade objekt med ursprung i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (575/1995). Bestämmelserna i denna förordning fastställer skyddet av upphovsrättens närstående rättigheter inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Därutöver borde Finland göra en anmälan enligt artikel 5.3 i Romkonventionen om att det inte kommer att tillämpa publiceringskriteriet. Samtidigt borde man slopa ett förbehåll enligt artikel 17, enligt vilket man för de syften som nämns i artikel 5 enbart tillämpar upptagningskriteriet och för de syften som nämns i artikel 16.1.a (iv) upptagningskriteriet i stället för nationalitetskriteriet.

Andra ändringar

I propositionen föreslås ytterligare att de mellanrubriker som nu finns i lagen och som sedan 1961 har använts på samma sätt som paragrafrubriker, upphävs och att informativa paragrafrubriker läggs till varje enskild paragraf.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Tjänster för nätlagring av tv-program

Anordnandet av nätlagringstjänster på avtalsbasis och med stöd av avtalslicensbestämmelsen skulle göra det möjligt att avtala om fördelningen av tjänsteleverantörens inkomster till de upphovsmän och andra rättsinnehavare vars med upphovsrätten skyddade material tjänsterna utnyttjar.

Överföringen av tjänsterna till en juridiskt och ekonomiskt hållbar grund skulle gagna de som erbjuder lagringstjänsten, tv-bolag och rättsinnehavarna till tv-program.

För rättsinnehavarna till de innehåll som lagras i tjänsterna skulle propositionen ge möjligheten att avtala om rättigheter och de ersättningar som betalas för dem. Tv-bolag kunde å sin sida på basis av de rättigheter som anknyter sig till deras program avtala med tjänsteleverantörer om en förtjänstmodell som bäst lämpar sig till bolagens verksamhet. Ett tv-bolags förtjänst kunde till exempel basera sig på reklam i anslutning till lagringstjänsten.

Affärsverksamheten av tillhandahållare av nätlagringstjänster kunde fortsätta och utvecklas vidare. Ekonomiska konsekvenser skulle riktas till tjänsteleverantörer med anledning av betalningen av upphovsrättser-sättningar och genomförandet av tekniska ändringar i tjänster. På längre sikt skulle helhetslösningen dock erbjuda en stabil verksamhetsmiljö och möjliggöra utvecklingen av tjänster samt medföra nya kunder.

Det antas att nätlagringens popularitet kommet att ytterligare växa, och samtidigt kan den växande IPTV-distributionens infrastruktur utvidgas även till användningen av andra kommersiella distributionssätt. Detta skulle bidra till att andra nya konsument-tjänster blir vanligare.

Eventuell ökad reklam i lagringstjänsterna kan i vissa fall göra att kunderna hellre väljer lagrande digitalboxar. Nätlagringstjänstens lätthet och dess mobila användbarhet kan dock vara sådana fördelar som väger mera än reklam i konsumenternas val.

Från konsumenternas synvinkel kunde lösningen leda till höjningstryck i tjänsternas prissättning, i synnerhet då tjänsten enbart baserar sig på tillhandahållandet av nätlagringstjänster. Samtidigt skulle den dock möjliggöra fortsättningen och vidareutvecklingen av tjänsterna samt upprätthållandet av deras kvalitet på en hög nivå.

Ett arrangemang som baserar sig på avtalande och iakttagande av upphovsrätten kan i vissa fall bedömas leda till förändringar i tjänsternas tekniska anordnande och upptagningarnas brukstider. En stor del av lagringstjänsterna har dock redan nu genomförts så att upptagningarnas förvaringstid är begränsad.

Tjänsternas eventuella prishöjningar beror på deras nuvarande prisstruktur och storleken av upphovsrättsliga ersättningar. De viktigaste aktörernas gemensamma förslag till lösningsmodell, som har legat som grund för förslaget, baserar sig på viljan att göra innehåll tillgängligt för konsumenter på ett bestående sätt, lösningens rättvisa för alla parter, även konsumenterna, samt lösningens flexibilitet, möjligheterna att utveckla tjänsterna och iakttagandet av konsumenternas behov då tjänster utvecklas.

Skälighet i avtal vid överlåtelse av upphovsrätt

Avsikten med förslaget är inte att ändra rättsläget när det gäller jämkning av avtal om överlåtelse av upphovsrätt och detta förslag har således inga direkta ekonomiska konsekvenser.

Förslaget skulle förstärka i synnerhet positionen för upphovsmän inom kreativa branscher som sysselsätter sig själva genom att framhäva betydelsen av god avtalsdöd i samband med upphovsrättsliga överlåtelser.

Det är inte meningen att genom den föreslagna regleringen fastställa villkoren för avtal som ingås i olika branscher eller ersättningar. Det är inte heller meningen att ge-

nom förslaget ingripa i ersättningsnivån, utan bedömningen och definitionen av skälighet skulle lämnas till diskussionen om skälighet i de olika branscherna samt till eventuella rättegångar. Det är inte meningen att genom reglering ändra den konkurrensrättsliga bedömningen av avtal mellan näringsidkare eller den arbetsrättsliga bedömningen av anställningsavtal.

Ekonomiska konsekvenser för avtalsparterna uppstår i sådana fall då ett avtal om överlåtelse av upphovsrätt är klart oskäligt eller har blivit oskäligt efter att det ingåtts och domstolen på en avtalsparts yrkande jämkar avtalet eller villkoren i avtalet. Detta motsvarar rådande situation.

Åtgärder mot olovlig fildelning över nätet

I upphovsrättskommissionens betänkande (2012:2) antecknades att den ekonomiska börda som föranleds av verkställigheten av föreläggandet om avspärning ska utredas vidare under ärendets vidareberedning. Man har fäst uppmärksamhet vid fördelningen av kostnaderna även i ett avgörande av Europeiska unionens domstol (Scarlet/SABAM). Kostnaderna för IP/DNS -avspärning har varit kring 10 000 euro.

Bedömningen baserar sig på information som har erhållits av telebolag. Enligt den kostade genomförandet av ett enskilt förordnade om avbrytande i anknytning till fallet Pirate Bay i enlighet med nuvarande 60 c § i upphovsrättslagen, som telebolagen själva betalade, ca 12 500 euro.

I regeringens proposition har man fäst särskild uppmärksamhet vid kostnadsfördelningen. Enligt förslaget ska lagen innehålla klara bestämmelser om fördelningen av kostnader mellan den som ansöker om föreläggandet och telebolaget.

Enligt förslaget är det i första hand det telebolag till vilket föreläggandet riktas som ansvarar för de kostnader föreläggandet om avbrytande ger upphov till. De ekonomiska konsekvenser som uppstår för telebolaget tryggas av sökandens säkerheter.

Ersättning till telebolag och till den som påstås ha kränkt upphovsrätten för de kostnader som sökanden ansvarar för har knutits till att talan mot den som egentligen påstås ha

gjort sig skyldig till kränkningen förkastas eller lämnas obeaktad eller att behandlingen av ärendet har avbrutits för att kåranden har dragit tillbaka sin talan eller underlåtit att infinna sig i rätten. Sökanden ska även ersätta kostnaderna om föreläggandet om avbrytande återtas som ogrundat eller på grund av att förbudstalan inte har väckts inom den tidsfrist på två månader som lagen föreskriver. Till denna del föreslås inga ändringar i propositionen.

I fråga om ett föreläggande om avspärning som är oberoende av förbudstalan uppskattas de ekonomiska konsekvenserna för telebolagen vara små, eftersom propositionen omfattar en uttrycklig bestämmelse om att upphovsmannen eller dennes företrädare ansvarar för kostnaderna. Kostnaderna uppskattas ligga på samma nivå som kostnaderna med anledning till de förelägganden som meddelas på basis av nuvarande 60 c § eller vara lägre, eftersom den teknik som används i bägge fallen är den samma.

Anslutningskriterier för skydd av ljudupptagningar

Förslaget att komplettera det upptagningskriterium som för närvarande är anslutningskriteriet med nationalitetskriteriet gör det lättare att skydda ljudupptagningar och de föreställningar som har lagrats på dem samt dess administration. Om ändringen inte görs, kommer de praktiska problemen i anknytning till administrationen av rättigheterna ytterligare att öka.

Samtidigt som tillämpningen av skyddet underlättas, skulle kretsen av skyddade ljudupptagningar bara utvidgas en aning. Därför uppskattas utvidgningen av anslutningskriteriet inte i praktiken påverka de kostnader som betalas för användningen av ljudupptagningar.

För närvarande är alla ljudupptagningar i Romkonventionens och WPPT:s avtalsstater skyddade i Finland. Genom WPPT får till exempel ljudupptagningar som har gjorts i Kina och USA redan nu skydd enligt konventionen i Finland. Alla betydande producentländer av ljudupptagningar är avtalsstater till antingen ett av eller bägge avtalen.

Jämfört med nuläget skulle skyddet bara utvidgas till sådana ljudupptagningar i länder utanför Romkonventionen och WPPT vars producent är medborgare i något av avtalsländerna som är med i dessa avtal. Därmed kan tillägget av nationalitetskriteriet inte uppskattas till exempel öka överföringen av ljudupptagningsverksamheten från Finland till andra länder.

Ändringen av anslutningskriteriet träder i enlighet med Romkonventionen i kraft i förhållande till andra avtalsstater inom sex månader från lagringen av anmälan.

Med anledning av utvidgningen av anslutningskriteriet skulle skyddet i Finland, oberoende upptagningsplatsen, omfatta alla ljudupptagningar vars producent är en medborgare i en avtalsstat till Romkonventionen, WPPT- eller TRIPS-avtalet. Skyddets verkliga utvidgning skulle fastställas enligt avtalsstaternas förbehåll till varje enskilt avtal och avtalens reciprocitetsbestämmelser.

I fråga om tillämpningen av Romkonventionen skulle skyddet i Finland till exempel omfatta sådana ljudupptagningar av medborgare i Romfördragets avtalsstater som har upptagits i stater som inte hör till Romkonventionen.

Utvidgningen av anslutningskriteriet skulle endast i ringa grad påverka skyddet för finländska ljudupptagningsproducenter och utövande konstnärer i andra avtalsstater.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna

Enligt bedömningar har förslagen om avtalens skälighet inga betydande konsekvenser för myndigheterna. Det är inte sannolikt att en separat bestämmelse om skälighet i avtal i upphovsrättslagen skulle öka antalet rättegångar eller förutsätta åtgärder av myndigheter.

Konsekvenserna av förslagen till bestämmelser mot olovlig fildelning för myndigheter skulle begränsas till det i vilken mån de ändringar som föreslås påverkar antalet ansökningar om förelägganden om avbrytande. De föreslagna ändringarna skulle ha konsekvenser för verksamheten av marknadsdomstolen, som behandlar tviste- och ansökningsärenden som baserar sig på upphovs-

rättslagen. Genom ändringssökande kunde marknadsdomstolens avgörande i ett ansökningsärende även gå vidare till högsta domstolen, om högsta domstolen ger besvärstillstånd i ärendet.

Enligt uppskattningar kommer det att finnas några ansökningar om förelägganden om avbrytande eller avspärrning per år vid marknadsdomstolen. Deras behandling skulle förutsätta av marknadsdomstolen inte bara kännedom om upphovsrätten men också tekniskt kunnande och insikter i hur informationsnätverk fungerar.

Syftet i regeringens proposition har varit att underlätta behandlingen av ansökningar om föreläggande vid marknadsdomstolen genom att klarlägga principerna för skälighetsbedömningen, som är förutsättningen för meddelandet av förelägganden. Man har även försökt tydliggöra ramarna för fördelningen av kostnader.

4.3 Samhälleliga konsekvenser

Anordnandet av tv-programmens nätlagringstjänster genom direkt avtalande kombinerat med tillämpningen av avtalslicensbestämmelsen på upphovsmän som står utanför organisationer skulle avlägsna den juridiska osäkerhet som förknippas med tjänsterna och göra upphovsrätligt skyddat innehåll tillgängligt för allmänheten på ett juridiskt och ekonomiskt hållbart sätt.

Lösningen skulle erbjuda tillhandahållandet av nätlagringstjänster en stabil verksamhetsmiljö och möjliggöra vidareutvecklingen av tjänster som riktas till konsumenterna. Detta kan även uppskattas öka antalet nya kunder framöver.

Från konsumenternas synvinkel skulle lösningen möjliggöra tjänsternas fortsättning och vidareutveckling, bevarandet av deras kvalitet samt öppna möjligheter att utvidga tjänster som eventuellt även täcker tjänster av annat slag som ansluter sig till audiovisuellt innehåll.

Syftet med de föreslagna bestämmelserna om avtalens skälighet är inte att öka antalet fall där avtalens skälighet ska bedömas.

Syftet är att genom förslaget utöka kännedomen om möjligheterna till jämkning och

på så sätt förstärka möjligheten att i de fall där det är nödvändigt jämka skäligheten av ett avtal om överlåtelse av upphovsrätten, som redan existerar enligt den nuvarande lagen.

Meningen är att man genom bestämmelsen kunde påverka avtalens skälighet redan då de ingås. Detta kunde åstadkommas genom de olika branschernas gemensamma åtgärder.

Genom ett föreläggande om avspärning ska rättsinnehavarnas möjligheter att motverka olovlig fildelning på nätet stärkas ytterligare. I sådana situationer i vilka det inte går att få tillräckligt med information om upprätthållarna av en nättjänst som kränker upphovsrätten eller i vilka den som kränker upphovsrätten förblir okänd så att det inte är möjligt att väcka talan, skulle det finnas en möjlighet att i sista hand ingripa i den olagliga verksamheten genom att förhindra användningen av den olagliga verksamheten eller försvåra den. I dylika situationer är telebolaget den enda aktören som kan påverka det om användningen av tjänsten fortsätter på nätet.

De telebolag som av domstolen meddelas ett föreläggande om avbrytande skulle spärra tillgången till vissa IP-adresser och motsvarande domännamn.

Ingripande i funktionen av de nätförbindelser som tjänsterna använder skulle basera sig på domstolens föreläggande och bevis på att material genom tjänsten görs tillgängligt för allmänheten mot upphovsrättslagen och att meddelandet av ett föreläggande inte skulle vara oskäligt för någondera parten.

Förutsättningen för förelägganden som meddelas som säkringsåtgärder skulle vara ställandet av säkerhet, vilket skulle innebära att man bara skulle ansöka om förelägganden efter noga övervägande. Ett föreläggande om avspärning kunde bara meddelas i de allra allvarligaste fallen.

Domstolens förelägganden skulle också ha effekter på de konsumenter som använder nätförbindelser. Eftersom föreläggandena påverkar nätförbindelsernas funktion och kan visa sig som tekniska störningar för användarna, borde ett telebolag i fråga om såväl föreläggande om avbrytande som föreläggande om avspärning så fort som möjligt efter att föreläggandet har verkställts informera kun-

derna om det sätt på vilket föreläggandet påverkar den ifrågavarande IP-adressens funktion.

De samhälleliga konsekvenserna av förslaget i syfte att minska olovlig fildelning bör betraktas som positiva, eftersom det vore möjligt att ingripa i olaglig verksamhet med fler metoder än för närvarande. Syftet med förslaget har varit att lösa de problem som anknyter till en minskning av den olovliga fildelningen så att fördelarna och nackdelarna för alla berörda parter tas i beaktande så väl som möjligt.

Med de ändringar som föreslås till grundparagrafen för avtalslicenssystemet skulle man garantera att avtalslicensen i sin nuvarande form och omfattning även i framtiden är ett välfungerande system i sådana situationer i vilka det inte är möjligt att avtala om användningen av verk individuellt med alla rättsinnehavare.

Formuleringen av den nuvarande paragrafen har i och för sig inte lett till någon skada, som nu skulle rättas med ändringen.

Ändringsförslaget skulle inte på något sätt påverka det inom vilka områden av användningen av verk avtalslicensen kan användas. Avtalslicensens användningsområden och tillämpningsgränser skulle på samma sätt som nu föreskrivas i sektorbestämmelserna.

Kompletteringen av anslutningskriterierna för ljudupptagningarnas skydd skulle i praktiken innebära att skyddet fungerar bättre och förstärka aspekter av det internationella skyddet för ljudupptagningar. Ändringen skulle gagna såväl finländska som utländska rättsinnehavare.

Den viktigaste konsekvensen vore att tillämpningen av skyddet blir tydligare och att ljudupptagningsproducenternas och de utövande konstnärernas rättsliga ställning därmed kan utvecklas på ett mer konsekvent sätt. Förslaget skulle innebära mindre slumpmässighet beträffande rättsskyddet för ljudupptagningar.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Regeringens proposition har beretts vid undervisnings- och kulturministeriet.

Tjänster för nätlagring av tv-program

De upphovsrättsliga frågorna i anknytning till nätlagringstjänster för tv-program har behandlats av upphovsrättskommissionen under mandatperioden 2010—2011. En utredning över de upphovsrättsliga frågorna i anknytning till nätlagringstjänster ingår i kommissionens betänkande ”Lösningar på den digitala tidens utmaningar” (Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2012:2).

Kommissionen kunde inte nå ett enhälligt beslut utan nöjde sig med att i betänkandet presentera tv-bolagens, upphovsrättsorganisationernas och tjänsteleverantörernas avvikande åsikter samt grunderna för dem.

De viktigaste tv-bolagen, teleoperatörerna och organisationerna för kollektiv förvaltning av upphovsrätten försökte under 2013 tillsammans hitta en lösningsmodell som skulle sammanjämka de olika aktörernas åsikter. I diskussionerna deltog tv-bolagen MTV Ab, Sanoma Entertainment Finland Ab och Rundradion Ab, teleoperatörerna DNA Ab, Elisa Abp och TeliaSonera Finland Ab samt upphovsrättsorganisationerna Kopiosto rf, Teosto rf och Tuotos rf.

Nämnda aktörer presenterade i början av 2014 en lösning som baserar sig på direkta avtal och avtalslicens för undervisnings- och kulturministeriet.

Skälighet i avtal vid överlåtelse av upphovsrätt

Skälighet i avtal vid överlåtelse av upphovsrätt ingick i kulturminister Paavo Arhinmäkis uppdrag från oktober 2013 om upphovsrättslagens följande ändringsfas. Målsättningen med uppdraget var att kartlägga nuläget och de olika alternativ genom vilka man skulle kunna uppnå regeringsprogrammets mål om skäliga villkor och en skälig ersättning vid överlåtelse av upphovsrätt. Målet var att utreda om ändringarna till nulä-

get är påkallade, hurdan nuvarande avtalsked är och hurdana åsikter olika parter har om de ändringar som behövs.

Utredningen baserar sig på material från företrädare för olika branscher samt information som anskaffats från andra källor under utredningens gång. Med anledning av den brådskande tidtabellen koncentrerades utredningsarbetet på de branscher i vilka största delen av de upphovsrättsliga överlåtelseägen äger rum. Utredningen ger en bra allmän beskrivning av överlåtelser av upphovsrätt och praxis i olika branscher.

Utredningen offentliggjordes vid ett diskussionstillfälle den 13 februari 2014. Dessutom finns utredningen tillgänglig på undervisnings- och kulturministeriets webbplats.

I utredningen presenterades tre alternativ: 1) bevarandet av nuläget, 2) en särskild skälighetsbestämmelse i upphovsrättslagen och 3) en modell som innehåller en skälighetsstandard och ett avgörandeförfarande. Dessa alternativ har behandlats i 3.2 i den allmänna motiveringen.

Följande aktörer gav ett remissyttrande om utredningen: AV-producenternas upphovsrättsförening Tuotos rf, Finlands Näringsliv EK, Finlands svenska författarförening rf, Centralhandelskammaren, Konkurrens- och konsumentverket, Museiverket, Musikproducenter – IFPI Finland rf, RadioMedia, Sanoma Media Finland Oy, Centralförbundet för Finlands Filmproducenter SEK, Suomen freelance-journalistit ry, Finlands Journalistförbund, Finlands översättar- och tolkförbund rf, Suomen Musiikkikustantajat ry, Finlands Skådespelarförbund rf, Finlands facklitterära författare rf, Tekijäfoorumi, Mediernas centralförbund samt Suomen Muusikkojen liitto ry, Elvis rf – Föreningen för finländska tonsättare och författare och Finlands tonsättare rf (gemensamt remissyttrande).

I remissyttrandena kommenterades utredningens omfattning i förhållande till omfattningen av det ärende som skulle utredas samt tidtabellen. På grund av utredningens tidtabell och omfattning inkom önskemål om en tilläggsutredning innan lagstiftningsprojektet skulle inledas. I vissa yttranden ansågs utredningen vara täckande och banbrytande. Responsen om utredningens faktagrund var

starkt kopplad till den intressentgrupp som remissinstansen representerade.

Tuotos rf, SEK, EK och Handelskammaren ansåg att man genom ändringarna även borde ingripa i andra överlåtelse av upphovsrätten och genom lagändringar föreskriva om upphovsrätten vid anställningsförhållanden. RadioMedia påminde att skäligheten ska gälla alla avtalsparter.

I fråga om de alternativ som presenterats, fördelades remissyttrandena enligt huruvida remissinstansen företräder upphovsmän eller dem som använder sig av upphovsrätter. Tekijäfoorumi, Suomen freelance-journalistit ry och Finland översättar- och tolkförbund rf var för alternativ 3. Finlands Skådespelarförbund rf, Finlands facklitterära författare rf, Suomen Muusikkojen liitto ry, Elvis rf – Föreningen för finländska tonsättare och författare och Finlands tonsättare rf ansåg att alternativ 3 var det bästa och att alternativ 2 är möjligt, om det preciseras i fråga om hur skälighet definieras.

De som använder sig av upphovsrätter och de remissinstanser som företräder näringslivet, dvs. Tuotos rf, EK, Centralhandelskammaren, Sanoma Media Finland Oy, SEK, Suomen Musiikkikustantajat ry och Mediernas centralförbund var för alternativ 1 och tog starkt avstånd från alternativ 2 och 3. Undantaget var Musikproducenter – IFPI Finland ry, som var för alternativ 1, men uppgav att organisationen med vissa förbehåll och ändringar även kan acceptera alternativ 2. Konkurrens- och konsumentverket uttalade sig inte om alternativ 1 och 2 men ansåg att alternativ 3 med beaktande av konkurrenslagstiftningen strider mot gällande regelverk. Museiverket önskade att möjligheten till individuella avtal bevaras även efter eventuella ändringar.

Efter remissbehandlingen inledde undervisnings- och kulturministeriet beredningen av en ändring av lagstiftningen med utgångspunkt i alternativ 2. Under lagberedningen har man tagit hänsyn till den respons utredningen fått och diskussioner angående förslaget med justitieministeriet, arbets- och näringsministeriet samt konkurrens- och konsumentverket. Förslaget till en paragraf i regeringens proposition sändes på remiss den 25 mars 2014.

Åtgärder mot olovlig fildelning över nätet

Åtgärderna för att effektivisera verkställandet av upphovsrätten har även behandlats av upphovsrättskommissionen under mandatperioden 2010—2011, och kommissionens förslag om ärendet ingår i betänkandet 2012:2.

Kommissionen föreslog att till 56 g § i upphovsrättslagen läggs en bestämmelse enligt vilken domstolen på rättnnehavarens ansökan kunde besluta att ett telebolag ska blockera tillgången till en webbplats som kränker upphovsrätten. Lagändringen ansågs vara nödvändig eftersom den nuvarande regleringen om föreläggandet om avbrytande, som riktas till telebolag, förutsätter att upprätthållaren av en olaglig nättjänst nås och att ett åtal om kränkning av upphovsrätten kan väckas mot den.

Kommissionen poängterade att domstolen före sitt beslut ska göra en helhetsbedömning av situationen och föreläggandets skälighet samt ta i beaktande alla parternas intressen. I betänkandet ingick en avvikande åsikt av den medlem som representerade telebolag. Betänkandet sändes på remiss i januari 2012.

Enligt trafik- och kommunikationsministeriet samt arbets- och näringsministeriet förutsatte förslaget ytterligare beredning. Även om ministerierna ansåg att skyddandet och verkställandet av upphovsrätten är viktigt, ansåg de att betänkandet inte i tillräcklig grad hade utrett förslagets allmänna konsekvenser beträffande trafiken i IP-format. Betänkandet hade inte heller övervägt skäligheten av föreläggandet om avspärning från webbplatsens upprätthållares, telebolagets, upphovsmannens eller användarens synvinkel. Enligt nämnda ministerier borde man vid beredningen av ärendet följa med den internationella utvecklingen samt utvecklingen på EU-nivån.

Största delen av de övriga remissinstanserna ansåg att det finns ett behov att öka antalet medel för att bekämpa piratismen i synnerhet i de fall där de egentliga kränkarna av upphovsrätten är okända eller finns utomlands. Beträffande den föreslagna åtgärden ställdes dock ett stort antal frågor och iakttagelser av olika slag.

Vidareberedningen av ärendet fick brett stöd och bara några remissinstanser ansåg att man inte i någon som helst form kunde godkänna åtgärderna enligt förslaget utan att man i stället för lagstiftningsåtgärder effektivt hindrar piratism genom att utveckla den lagliga marknaden.

På kulturministerns uppdrag fortsatte beredningen av ärendet i april 2012 för att hitta effektiva och ändamålsenliga sätt att avvärja nätpiratism.

Förslagen till lagändringar baserar sig på undervisnings- och kulturministeriets utredning "Utvärderingen av åtgärder för minskning av olovlig fildelning – utredningar för att stödja lagberedningen" (Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2013:13). Efter utredningen har vidareberedningen skett på undervisnings- och kulturministeriet, som har haft kontakter med experter på justitieministeriet, trafik- och kommunikationsministeriet, arbets- och näringsministeriet, marknadsdomstolen och Kommunikationsverket samt andra experter.

Under vidareberedningen har man också följt med rättegångar mot telebolag som gällde spärning av tillgången till en olaglig fildelningstjänst som heter The Pirate Bay. Domstolens avgöranden har tagits i beaktande i formningen av de nu föreslagna lagstiftningslösningarna. Rättsfall har behandlats ovan under 2.1.

I oktober 2013 gav kultur- och idrottsministern ett uppdrag att bereda de mest kostnadseffektiva och ändamålsenliga sätten att genomföra åtgärder för minskningen av olovlig fildelning i enlighet med regeringsprogrammet.

5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Tjänster för nätlagring av tv-program

Angående utkastet till ändring av 25 1 § i upphovsrättslagen tillställdes undervisnings- och kulturministeriet sammanlagt 29 yttranden.

Samtliga remissinstanser understödde den föreslagna paragrafen och ansåg det vara ett bra sätt att lösa den osäkerhet som vidlåder

nätlagringstjänsterna. I flera remissyttranden ingick också förslag om formulering av paragrafen eller dess motiveringar. Flera remissinstanser ansåg det viktigt att förslaget sätts i kraft så snart som möjligt.

Många, särskilt remissinstanser som företräder telebolag, ansåg att det av paragrafen klart bör framgå att avtalslicensen utöver framställning av exemplar även gäller överföring till allmänheten. Dessutom ansåg man att den lösningsmodell som uppnåtts av de centrala parterna borde beskrivas noggrannare i propositionen.

I remissyttranden från flera organisationer som förvaltar kollektiva upphovsrätter och från övriga organisationer som företräder upphovsmän, fäste man uppmärksamhet vid att utkastet till paragraf inte innehöll en förbuds rätt för rättsinnehavarna. Remissinstanserna ansåg att man i syfte att möjliggöra för upphovsmännen att ingå enskilda avtal alltid bör finnas en möjlighet för upphovsmännen att förbjuda att ett verk används enligt avtalslicens. Också Motion Picture Association MPA som företräder de amerikanska filmproducenter ansåg att rättsinnehavarna borde ha möjlighet att förbjuda användning av sina verk i nätlagringstjänster.

I beredningen har ministeriet beaktat remissyttrandena och detaljmotiveringen har motiveringen preciserats utgående från remissyttrandena. Formuleringen av den föreslagna paragrafen har preciserats så att det av den klart framgår att avtalslicensen utöver framställningen av enskilda exemplar även täcker rätten att tillgängliggöra verket för allmänheten så att kunden kan se och lyssna på programmet via lagringstjänsten på den plats och vid den tidpunkt som kunden själv väljer. Undervisnings- och kulturministeriet anser att det med tanke på säkerställande av en fungerande lösningsmodell för lagringstjänster inte är motiverat att ta in en förbuds rätt i paragrafen.

Skälighet i avtal vid överlåtelse av upphovsrätt

Undervisnings- och kulturministeriet fick in 43 yttranden angående utkastet till paragrafer.

Upphovsmännen ansåg i regel att den föreslagna bestämmelsen är alltför svag och förutsatte mer långtgående åtgärder. De remissinstanser som använder sig av och drar nytta av upphovsrätter ansåg att det inte fanns någon grund för bestämmelsen och tyckte hela propositionen var onödig.

Grafia rf, Skådespelarnas upphovsrättsorganisation Filmex, Radio- och tv-redaktörernas förbund (RTTL), Sanasto ry, Finlands översättar- och tolkförbund rf (FÖTF), Finlands fackboks författare rf, Teatermediearbetarnas förbund och Upphovsmannaforum uttryckte sin glädje över att man velat ingripa i de orättvisor som vidlåder överlåtelse av upphovsrätter. Upphovsmännen ansåg emellertid att så sannolikt inte skulle ske utan kollektivavtal. De organisationerna som företräder upphovsmännen önskade sig självständigt ha rätt att väcka talan i fråga om oskäliga avtal eller avtalstyper.

Näringslivets centralorganisation EK, centralhandelskammaren och Sanoma Media Finland Oy, MTV Oy, Rundradion Ab, RadioMedia Oy, Teknologindustri rf, Finlands Företagare, Mediernas centralförbund och dess medlemsförbund ansåg att nuvarande regelverk inte behöver ändras. Remissinstanserna ansåg att förhållandet till rättshandlingslagen och bestämmelserna i arbetslivet är oklara och ansåg inte propositionen i sin nuvarande form genomförbar. Enligt yttrandena finns det inga belägg för oskäliga avtal, endast en känsla av att de är oskäliga.

De remissinstanser som företräder användarna förutsatte att bestämmelserna i förhållande till anställningsförhållanden borde definieras och avgränsas exaktare om beredningen fortsätter. De övriga remissinstanserna önskade att förläggarnas närstående rättigheter och utvidgning av upphovsrätten i anställningsförhållanden skulle tas upp till diskussion.

De remissinstanser som företräder producenterna på det audiovisuella området (Finlands audiovisuella producenter – SATU rf, Finlands filmproducenters centralförbund SEK rf) ansåg att propositionen bygger på en bristfällig beredning. Tuotos föreslog att bestämmelsen om att hela avtalet förfaller bör förkastas.

Musikproducenterna IFPI Finland rf och Finlands Musikförläggare rf motsatte sig den föreslagna ändringen. Vardera föreslog detaljändringar i den föreslagna bestämmelsen.

Av remissinstanserna påminde Aalto-universitetet och Konstuniversitetet om lagen om uppfinningar vid högskolorna (369/2006) där det föreskrivs om skyldigheten att betala uppfinnaren en skälig ersättning. Universiteten ville uppmärksamma universitetsväsendets icke-kommersiella karaktär och förutsatte att dess ställning beaktas i den fortsatta beredningen.

Konkurrens- och konsumentverket (KKV) ansåg inte att den föreslagna bestämmelsen begränsar konkurrensen. Ur ändamålsenlighetssynpunkt sett ansåg KKV att propositionen skapar osäkerhet och bör särskilja licensieringsavtalen från andra slags överlåtelser. I övrigt föreslog KKV vissa preciseringar i motiveringen.

Justitieministeriet anmärkte att det förekom bestämmelser i motiveringen till propositionen, att en del av bestämmelserna bör skrivas så att 36 § i rättshandlingslagen bättre beaktas och att vissa formuleringar i själva paragraferna strider mot gällande processrättsliga principer. Ministeriet såg inte något behov att ändra nuvarande 29 §. Om bestämmelsen ändå föreslås införas i lagen bör den motsvara rättshandlingslagens bestämmelser om jämkning av en rättshandling.

Arbets- och näringsministeriet ansåg inte förslaget problematiskt med tanke på konkurrenslagstiftningen, men ansåg det inte ändamålsenligt att eftersträva att främja avtalskulturen. Likaledes bör propositionens förhållande till arbetslivet preciseras.

Utrikesministeriet önskade en bredare internationell utredning. Propositionen bör granskas med hänsyn till internationella konventioner men i övrigt ansåg ministeriet att propositionen kan godkännas.

Undervisnings- och kulturministeriet har beaktat remissvaren och utifrån dem företagit ändringar i förslaget. I paragrafen om jämkning av avtalsvillkor har man klargjort att jämningsbestämmelsen i arbetsavtalslagen ska tillämpas på överlåtelser av upphovsrätten som görs via arbetsavtal.

Undervisnings- och kulturministeriet anser det inte motiverat att i detta skede stärka det

kollektiva avtalsförhandlingens ställning, att ge organisationer rätt att väcka talan eller att utsträcka arbetsavtalsupphovsrätten till nya branscher i en situation då uppfattningarna om avtals skälighet i avtal skiljer sig så här mycket från varandra. Om propositionen ändras utgående från remissyttrandena ger det möjlighet till en förändring av förhandlingskulturen på upphovsrättens område, vilket ministeriet följer upp. Åtgärder som vidgar lagrummet ska om den bestämmelse som nu föreslås inte leder till önskad förändring.

Åtgärder mot olovlig fildelning över nätet

Förslagen till bestämmelser om olovlig fildelning har beretts under hösten 2013 på basis av diskussioner mellan ministeriet och medlemmarna av delegationen för upphovsrättsrenden. I diskussionerna deltog representanter för rättsinnehavare, mellanhänder och myndigheter.

Undervisnings- och kulturministeriet har offentliggjort utkastet till propositionen i december 2013. I utkastet ingick ett förslag om de lagändringar som krävs för en bestämmelse om föreläggande om sänkt hastighet.

Av de 200 remissinstanser som undervisnings- och kulturministeriet inbegärt yttranden av inkom i januari 2014 remissyttrandena om utkastet till regeringens proposition fick från 65 instanser. De företrädde rättsinnehavare, företag och näringslivet, telebolag, frivilligorganisationer och myndigheter.

I regel var remissyttrandena för ministeriets mål att effektivisera verkställandet av upphovsrätten i datanät. De flesta remissinstanser ställde sig med förbehåll till föreläggandet om sänkt hastighet som ingick i utkastet och tvivlade på effekten av föreläggandet samt ansåg att det i praktiken inte skulle leda till en minskning av den olovliga fildelningen över nätet. Det bästa sättet att tygla piratismen skulle vara att rikta uppmärksamheten på tillgången till lagliga tjänster samt intresset för dem. Emellertid understöddes ett föreläggande om sänkt hastighet av rättsinnehavare, ifall det skulle utgöra ett alternativ till det nuvarande föreläggandet om avbrytande.

Det fanns åsikter både för och mot bestämmelser om ett självständigt föreläggan-

de, med vars hjälp man skulle kunna ingripa mot olagliga tjänster som upprätthålls av okända aktörer eller aktörer som inte kan nås. Den nya bestämmelsen fick framför allt stöd av rättsinnehavarna men även av myndigheter. De som gav remissyttrandena ansåg att detta slags föreläggande dock klart borde särskiljas från ett föreläggande i anslutning till en rättegång om kränkning av rättigheter.

De ställde sig positiva till förslaget ansåg att ett föreläggande som gäller ett telebolag genom administrativa åtgärder borde kunna utvidgas att täcka alla telebolag av samma slag. Motståndet mot föreläggandet berodde oftast på processuella skäl, eftersom det föreslagna förfarandet skulle vara nytt för lagstiftningen i Finland. Enligt remissinstanserna borde man i synnerhet bättre motivera varför man frångår principen om hörande i enlighet med kraven på en rättvis rättegång enligt 21 § i grundlagen.

Stor uppmärksamhet fästes vid fördelningen av kostnaderna. Största delen av remissinstanserna ansåg att åtminstone kostnaderna för verkställigheten av förelägganden borde riktas till den som drar nytta av sådana, dvs. rättsinnehavaren.

Rättsinnehavarna ansåg å sin sida att telebolagens ansvar i kampen mot piratismen bör framhållas. Dessutom ansåg de att man vid sidan av de föreslagna medlen effektivt kunde minska piratismen genom förfarandet med anmärkningsbrev.

På basis av de erhållna remissyttrandena bedömde undervisnings- och kulturministeriet att man genom att ytterligare klarlägga och justera utkastet till proposition kan föreslå de nu framförda ändringarna i upphovsrättslagen. De processrättsliga bestämmelserna som ansluter sig till propositionen beträffande ett föreläggande då den påstådda förövaren är okänd har specificerats genom att ta i beaktande justitieministeriets och marknadsdomstolens remissyttranden. Beträffande fördelningen av de kostnader som föranleds av verkställigheten av föreläggandena mellan parterna har närmare bestämmelser införts i propositionen.

På grund av de tekniska och andra osäkerhetsfaktorer som är förbundna med sänkt hastighet av nättrafiken har undervisnings- och kulturministeriet ansett att det inte ska

föreslås ett föreläggande om sänkt hastighet i denna regeringsproposition. Undervisnings- och kulturministeriet anser också att det inte finns anledning att ta i bruk ett brevförfarande i Finland. Enligt ministeriets bedömning skulle dessa metoder inte innebära att den olovliga fildelningen avsevärt skulle minska.

Undervisnings- och kulturministeriet anser att man inom ramen för det finländska rättsystemet inte kan utvidga förelägganden som meddelats av en domstol att gälla andra telebolag än dem som getts föreläggandet.

Ministeriet ytterligare ansett att man bör fästa uppmärksamhet vid en förbättring av möjligheterna att jämka upphovsrättsbrott, i synnerhet då det gäller brott mot upphovsrätten som har begåtts av unga personer. Om detta ingår dock inget separat förslag i propositionen.

Avtalslicens och anslutningskriterier för skyddet av ljudupptagningar

Förslagen om förstärkandet av avtalslicenssystemets grundparagraf och kompletteringen av anslutningskriterierna för skyddet av ljudupptagningar ingick i utkastet till regeringens proposition, om vilket ministeriet erhöll 74 remissyttranden i januari-februari 2013 från sammanlagt cirka 200 myndigheter, organisationer och företag.

I remissyttrandena framfördes synpunkter både för och mot propositionens förslag om en förstärkning av avtalslicenssystemets grundparagraf. Av remissyttrandena kan man sluta sig till att motståndet mot den föreslagna ändringen till stor del berodde på att man inte i tillräcklig grad hade förstått syftet med förslaget och dess innehåll. I remissyttrandena ingick även principiellt motstånd mot avtalslicenssystemet.

Remissinstanserna var både för och mot en precisering av anslutningskriterierna. Mot-

ståndet anslöt sig till den uppfattningen att ändringen i hög grad skulle öka antalet ljudupptagningar som omfattas av skyddet och höja kostnaderna för användningen av ljudupptagningar.

På basis av remissyttrandena har bestämmelserna i utkastet ytterligare tydliggjorts och motiveringarna för dem har preciserats.

6 Samband med andra propositioner

Samtidigt med denna proposition behandlar riksdagen regeringens proposition till riksdagen med förslag till informationssamhällsbalk samt till lagar om ändring av 161 § i markanvändnings- och byggalagen och 38 kap. 8 b § i strafflagen (RP 221/2013 rd).

Det har föreslagits att till informationssamhällsbalken flyttas bland annat bestämmelser från lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation (516/2004). I 60 a § i upphovsrättslagen ingår hänvisningar till 4, 5, 8, 19, 31, 41 och 42 § i nämnda lag. Av dessa bestämmelser i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation föreskrivs det allmänt om 4 § i avdelning VI i informationssamhällsbalken, om 5 § i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation delvis i 136 och 160 §, om 8 § i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation i 136, 137 och 138 §, om 19 § i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation i 158 och 247 §, om 31 § i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation i synnerhet i 304 §, om 41 § i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation i synnerhet i 330 och 332 § och om 42 § i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation i 349 §.

Enligt propositionen avses informationssamhällsbalken träda i kraft den 1 januari 2015.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslagets motivering

Mellanrubriker och rubriker till paragrafen. Alla mellanrubriker i upphovsrättslagen stryks och till varje paragraf fogas en rubrik som beskriver dess innehåll.

25 1 §. Tjänster för nätlagring av tv-program. Paragrafens 1 mom. innehåller en ny bestämmelse om avtalslicens, som utvidgar tillämpningen av ett avtal om lagring av tv-program och verk, som leverantören av nätlagringstjänster har ingått med en organisation för kollektiv förvaltning till att gälla också upphovsmän utanför denna organisation och deras verk. Bestämmelsen ska enligt förslaget även täcka att de verk avtalet gäller förmedlas från lagringstjänsten till kunden så att denne kan titta eller lyssna på det på den plats och tid kunden själv väljer. Denna så kallade on demand -rätt ingår i upphovsmannens rätt att överföra verket till allmänheten.

Utgångspunkten är att vid tillämpningen av paragrafen ska som tv-program anses allt material som ingår i den programström som sändarföretaget sänder ut, såsom filmer och annat audiovisuellt innehåll. Genom avtal kan någon del av de utsända programmen uteslutas från lagringen.

Enligt paragrafens 2 mom. föreslås att till de tillämpningsområden avtalslicensen gäller dock inte ska höra sådana rättigheter till framställning av exemplar och överföring till allmänheten som upphovsmannen överlåtit till sändarföretaget. Om de rättigheterna ska den som erbjuder lagringstjänsten enligt förslaget avtala med sändningsbolaget.

Till 5 kap. i upphovsrättslagen fogas enligt förslaget, med undantag för 48 §, en hänvisning till tillämpningen av denna paragraf. Om användningen av sändarföretagets signurrätt enligt 48 §, dvs. om lagring av en televisionutsändning för att användas i nätlagringstjänst, ska den som erbjuder lagringstjänsten enligt förslaget avtala direkt med sändarföretaget.

Bestämmelser som föreslås i paragrafen stöder erbjudande av nätlagringstjänster av tv-program på basis av lösningsmodellen

som föreslogs för undervisnings- och kulturministeriet i början av 2014 av de centrala företag som erbjuder nätlagringstjänster, tv-bolagen och de kollektiva förvaltningsorganisationer för rättigheterna. Lösningsmodellen har behandlats i avsnitt 3.3. i den allmänna motiveringen.

Ett täckande avtal om de rättigheter som behövs i syfte att förverkliga lagringstjänsten förutsätter avtal inte bara med de avtalslicensorganisationer som företräder programmakarna och övriga rättsinnehavare, såsom producenter, utan också med sändarföretagen angående deras egna rättigheter och de rättigheter som överlåtit till dem.

Beroende på hur tjänsten förverkligas tekniskt kan avtalet utom framställning av exemplar omfatta också rätten att överföra verket till allmänheten i den omfattning som avses i bestämmelsen så att kunden får se och lyssna på verket från en plats och vid en tidpunkt som kunden själv. Utgångspunkten i avtalen är att programmet streamas från tjänsten så att konsumenten, dvs. kunden som är privatperson, kan se och lyssna på det i en privat krets. I avtalet kan man dessutom avtala om att lagrade filer kan överföras t.ex. till minnet i kundens dator eller tablett så att de kan ses också off-line.

Sådana avtal, som den som erbjuder nätlagringstjänster har ingått med organisationer för kollektiv förvaltning som godkänts av undervisnings- och kulturministeriet, får avtalslicenseffekt. Frågan om vilken organisation eller vilka organisationer som enligt denna paragraf kan godkännas som avtalslicensorganisationer avgörs i enlighet med i vilken omfattning organisationen företräder de rättsinnehavare som innehar rättigheterna till framställning av exemplar av tv-program och eventuellt till överföring till allmänheten.

De organisationer som godkännas borde i så stor omfattning som möjligt företräda också utländska rättsinnehavare inom användningen av de verk som avtalslicensbestämmelsen omfattar.

De organisationer för kollektiv förvaltning som ansöker om att bli avtalslicensorganisa-

tioner ska enligt förslaget försäkra sig om att de i fråga om de rättsinnehavare som de företräder har en uttrycklig fullmakt att förvalta de ovannämnda rättigheterna. I syfte att få en täckande representation kan organisationen för kollektiv förvaltning även befullmäktiga en annan organisation att företräda rättsinnehavarna inom sin bransch i avtal enligt denna paragraf.

Om en förutsättning för att rättsinnehavarna får en tillräcklig representation i det skede avtalet görs upp är att flera organisationer ska godkännas att bevilja tillstånd att använda verken borde avtalen mellan den som erbjuder nätlagringstjänster och organisationerna i praktiken ordnas i enlighet med 26 § 2 mom. som gäller godkännandet av avtalslicensorganisationen så att man på samma gång ska förhandla och avtala om alla de användningstillstånd som behövs.

Efter att bestämmelserna trätt i kraft följer man upp hur den föreslagna avtalslicensparagrafen fungerar när det gäller ordnandet av nätlagringstjänster och uppfyllandet av de avtal som krävs i paragrafen. Samtidigt bedöms också eventuella behov av att justera bestämmelserna.

26 §. Avtalslicens. Till paragrafens 1 mom. fogas en ny andra sats som närmare preciserar den rättsliga grunden för hur avtalslicensens effekt utvidgas.

Organisationen för kollektiv förvaltning av rättigheterna, som godkänts av ministeriet och som företräder ett flertal upphovsmän till i Finland använda verk inom området, anses i fråga om detta avtal ha rätt att företräda också andra upphovsmän inom samma område. Villkoren i avtalet skulle alltså inte binda enbart de upphovsmän som direkt företräds av organisationen utan också upphovsmän som står utanför organisationen.

I momentets tredje sats används för licensen en ordagrann översättning av det etablerade uttrycket på engelska 'extended collective licence', dvs. 'utvidgad kollektiv licens'. Genom detta noggrant valda uttryck binds den nordiska avtalslicensen tydligare till de rättsliga lösningar som bygger på rättssystemen i Europeiska unionens medlemsländer.

Dessutom har i de andra satserna och i de andra momenten gjorts preciseringar och ändringar i ordalydelsen som förbättrar för-

ståelsen. Avsikten med ändringarna är inte att på något sätt ändra innehållet i bestämmelserna jämfört med den nuvarande.

Som teknisk justering ändras ministeriets namn till undervisnings- och kulturministeriet. Också den felaktiga hänvisningen till 3 mom. i 5 mom. ändras till en hänvisning till de föreskrifter som utfärdats av de organisationer som avses i 4 mom.

29 §. Jämkning av oskäliga avtalsvillkor som gäller överlåtelse av upphovsrätt. I paragrafens 1—5 mom. föreskrivs om skälighet när det gäller avtalet om den ursprungliga upphovsmannens överlåtelse av upphovsrätt. I paragrafens 6 mom. föreslås att man på övriga överlåtelser av upphovsrätt ska tillämpa 36 § i rättshandlingslagen om jämkning av oskäliga villkor.

Enligt paragrafens 1 mom. ska ett villkor i ett avtal om överlåtelse av upphovsrätt av en ursprunglig upphovsman kunna jämkas eller lämnas utan beaktande, om något villkor med hänsyn till rådande praxis inom i frågavarande bransch eller annars är oskäligt eller om dess tillämpning skulle leda till oskälighet. Bestämmelsen motsvarar första satsen i 36 § 1 mom. i rättshandlingslagen med ett tillägg som hänvisar till god avtalssed på området.

Såsom det nämns i motiveringarna till rättshandlingslagens 36 § måste ett yrkande om jämkning inte nödvändigtvis framställas uttryckligen utan det räcker med att det annars kommer fram av de yrkanden som parten framfört i rättegången.

I bedömningen av avtalet och det skälighetsvillkor som ingår i det, kan man beakta rådande god avtalssed inom i frågavarande bransch. Med god avtalssed avses till exempel inom respektive bransch rådande och godkända avtalsvillkor eller exempelvis sådana förfaranden som grundar sig på de ramavtal eller avtalsmallar som aktörerna inom branschen sinsemellan har kommit överens om.

Vid bedömningen av god avtalssed bör man beakta konkurrensrättens begränsningar när det gäller vad näringsidkare har rätt att avtala om. Modell- eller ramavtal får inte vara bindande och i dem får man inte slå fast till exempel ersättningar i eurobelopp eller exakta avtalsvillkor. Förutsättningen för att den verkan som åsyftas med denna bestäm-

melse ska kunna uppnås är att upphovsmännen och de som utnyttjar rättigheterna inom ett visst område vid behov tillsammans skapar sin egen praxis för att utveckla god avtals sed inom detta område.

Det att avtalet strider mot god avtals sed skulle inte automatiskt betyda att det är oskäligt. Förutsättningen för att ett avtal som strider mot god sed ska kunna jämkas är att det faktum att det strider mot god avtals sed leder till att avtalet är oskäligt eller bidrar till att avtalet är oskäligt. Man kunde avvika från god avtals sed som är typisk för branschen till exempel då avtalsparterna särskilt önskar det och om avtalet annars är skäligt.

Då ett påstående om oskälighet behandlas och jämkning av ett avtal yrkas skulle beviset på att ett avtal eller avtalsvillkor är oskäligt eller strider mot god avtals sed inom branschen behandlas och bedömas utgående från normala processrättsliga normer. Det avgörs i domstol om ett avtal är oskäligt.

Enligt paragrafens 2 mom. ska vid bedömningen av oskäligheten avtalets innehåll i dess helhet, parternas ställning, förhållandena då avtalet ingicks och därefter samt andra omständigheter beaktas. I praktiken betyder detta att alla omständigheter som påverkar saken ska beaktas. Momentet motsvarar andra satsen i 36 § 1 mom. i rättshandlingslagen.

I regeringens proposition (RP 247/1981 rd) som gäller 36 § i rättshandlingslagen konstateras att alla jämkningsbestämmelser i paragrafen är flexibla rättsnormer och att deras innehåll inte kan anges exakt i lagtexten utan det blir lagskiparens uppgift att ge den slutliga betydelsen. Liksom i ovannämnda proposition nämns också i denna proposition i motiveringarna endast de grunder enligt vilka oskälighet i fråga om särskilt överlåtelse av upphovsrätt måste bedömas och exempel ges på oskäliga villkor.

Motiveringarna till 36 § i rättshandlingslagen och rättspraxis som gäller denna paragraf kan tillämpas också på tolkningen av bestämmelserna i den föreslagna 29 §.

När man granskar avtalet som helhet ska man bedöma om avtalets innehåll som helhet är sådant att avtalsparternas rättigheter och skyldigheter är tillräckligt balanserade i förhållande till den andra partens rättigheter och

skyldigheter. Avtalet och villkoren i avtalet borde bedömas som helhet så att även om ett enskilt villkor inte är oskäligt så kan tillämpandet av flera eller alla villkor i avtalet tillsammans leda till oskälighet.

Oskäligheten kan gälla till exempel hur stort det belopp som betalas i ersättning för överlåtelsen av upphovsrätten är och på vilka grunder det fastställs. Oskäligt vore exempelvis ett avtalsvillkor enligt vilket upphovsmannen inte har möjlighet att få något vederlag för överlåtelsen av sin rätt och vederlagsfriheten inte baserar sig på upphovsmannens eget val eller på allmännyttigheten av överlåtelsen eller övriga omständigheter som upphovsmannen och överlåtelse mottagaren haft kännedom om.

Också ett villkor enligt vilket upphovsmannen överlåter sin rätt utan närmare definitioner för obestämbar tid eller ett villkor enligt vilket upphovsmannens ansvar efter överlåtelsen baserar sig på överlåtelse mottagarens verksamhet eller på omständigheter som inte med tillräcklig noggrannhet kunnat förutses då avtalet ingicks kunde vara oskäliga.

Att en engångsersättning betalas för rättigheterna eller att alla rättigheter överläts innebär dock inte i sig att avtalet är oskäligt om parterna då avtalet ingås är tillräckligt medvetna om verkan av alla villkor i avtalet, och parterna de facto kunnat förhandla om villkoren. Det skulle således vara möjligt att i enskilda fall exempelvis avtala om fördelning av de ekonomiska riskerna mellan avtalsparterna eller om andra villkor än om överlåtelse av upphovsrätten. Avtalet och villkoren i det bör alltid bedömas som en helhet.

Utöver den oskälighet som råder vid det tillfälle då avtalet ingås kan det i skälighetsprövningen tas i beaktande så kallad efterföljande oskälighet. Behovet att jämka oskälighet som uppkommer i efterhand beror på förändringar i omständigheterna som uppstår efter att avtalet ingåtts. En väsentlig förändring i en parts ställning kunde till exempel bero på att den som mottagit överlåtelsen använder verket i strid med andan i avtalet och därmed försorsakar ekonomisk skada eller annan skada exempelvis för upphovsmannens anseende eller verkets värde i annat än ekonomiskt avseende.

Som en väsentlig förändring kan också anses en situation då den som mottagit överlåtelsen inte klarar av att uppfylla de skyldigheter som ingår i avtalet och använda den upphovsrätt som överlåtits på avtalat sätt och detta medför väsentlig skada för den ursprungliga upphovsmannen.

Som en väsentlig förändring i upphovsmannens ställning kan anses en situation då upphovsmannen uppsåtligen eller genom grov oaktsamhet har vilselett mottagaren av överlåtelsen i fråga om verket och rättigheterna till verket. Det kan till exempel vara fråga om en sådan situation då någon annan har möjlighet att yrka på gemensam upphovsrätt till ett verk eller då verket kränker andra upphovsmäns upphovsrätt. Ett avtal kunde eventuellt jämkas också då det är uppenbart att upphovsmannen inte kan klara av de skyldigheter som ingår i avtalet och inte är redo att frivilligt ändra avtalet.

I bedömningen kunde ytterligare tas i beaktande har den som har mottagit överlåtelsen av upphovsrätten låtit bli att utnyttja rätten inom skälig tid, och är den ersättning som avtalats eventuellt i uppenbart missförhållande till den ekonomiska nyttan av upphovsrätten.

Med tanke på de branscher som baserar sig på upphovsrätt är det viktigt att verk utnyttjas så effektivt som möjligt så att både upphovsmännen och de som mottagit överlåtelsen får så stor ekonomisk nytta av verken som möjligt. Om det har avtalats om användningen av verket men den som fått rättigheterna till verket som exklusiv överlåtelse låter bli att utnyttja den mottagna rätten inom skälig tid och inte ens har visat någon avsikt att börja utnyttja rätten kunde situationen anses oskälig från upphovsmannens synvinkel. På grund av överlåtelsens exklusiva karaktär förhindras upphovsmannen att använda sig av verket helt.

Den ersättning som upphovsmannen får för överlåtelsen står i uppenbart missförhållande till den ekonomiska nyttan av upphovsrätten om parterna enligt god avtalssed avtalat om en engångsersättning eller om en oansenlig andel av de inkomster som upphovsrätten inbringar, men upphovsrätten i själva verket skulle inbringa betydligt högre inkomster för mottagaren av överlåtelsen i proportion till

den ersättning som upphovsmannen fått utan att obalansen mellan ersättningens och inkomsternas storlek kan särskilt motiveras med affärsverksamhetens risker eller med att branschen i allmänhet är oförutsägbar. En sådan situation uppkommer till exempel då en upphovsman har överlåtit alla rättigheter mot en engångsersättning och det vid den tidpunkten avtalet ingås är meningen att av det verk upphovsrätten gäller framställs endast i ett begränsat antal exemplar för distribution till allmänheten eller att verket endast i begränsad utsträckning överförs till allmänheten. Om det därefter tagits i bruk en tjänst, genom vilken verket kontinuerligt är tillgängligt för allmänheten kan den överenskomna ersättningen eventuellt komma att anses oproportionerlig i förhållande till de inkomster som verket inbringar.

Enligt paragrafens 3 mom. kunde, om ett villkor enligt 1 mom. är sådant att det inte är skäligt att avtalet till övriga delar förbli i kraft oförändrat efter det att villkoret har jämkats, avtalet jämkas även till övriga delar eller beslut fattas om att avtalet ska förfalla. Bestämmelsen motsvarar 36 § 2 mom. i rättshandlingslagen.

Enligt paragrafens 4 mom. ska också den ersättning som avtalats om överlåtelsen av upphovsrätten anses vara ett villkor i avtalet. Bestämmelsen motsvarar 36 § 3 mom. i rättshandlingslagen.

Enligt paragrafens 5 mom. ska på jämkning av en överlåtelse av upphovsrätt genom ett arbetsavtal tillämpas bestämmelserna i 10 kap. 2 § arbetsavtalslagen (55/2001). De föreslagna bestämmelserna har således ingen inverkan på situationer där det föreskrivs om överlåtelse av upphovsrätt i arbetsavtalslagen eller en överlåtelse av upphovsrätt grundar sig på ett arbetsavtal.

Enligt paragrafens 6 mom. tillämpas på jämkning av oskäligt villkor vid andra avtal om överlåtelse av upphovsrätt än sådana som ingåtts av den ursprungliga upphovsmannen, såsom avtal om vidare överlåtelse av upphovsrätt, liksom nu, vad som är stadgat om jämkning av oskäliga villkor i rättshandlingslagen.

45 §. Utövande konstnär. Till paragrafens 7 mom. fogas en hänvisning till tillämpningen

av 25 1 § om tjänster för nätlagring av televisionsprogram.

46 §. Producent av ljudupptagning. Till paragrafens 3 mom. fogas en hänvisning till tillämpningen av 25 1 § om tjänster för nätlagring av televisionsprogram.

46 a §. Producent av bildupptagning. Till paragrafens 3 mom. fogas en hänvisning till tillämpningen av 25 1 § om tjänster för nätlagring av televisionsprogram.

49 §. Framställare av kataloger och databaser. Till paragrafens 3 mom. fogas en hänvisning till 25 1 § om tjänster för nätlagring av televisionsprogram.

49 a §. Fotograf. Till paragrafens 3 mom. fogas en hänvisning till tillämpningen av 25 1 § om tjänster för nätlagring av televisionsprogram.

60 a §. Överlämnande av kontaktuppgifter. I paragrafen föreskrivs om upphovsmannens eller dennes företrädares rätt att genom domstolens föreläggande av den som erbjuder nätförbindelserna, dvs. mellanhanden, få kontaktuppgifter till en teleanslutning från vilken för allmänheten görs tillgängligt med avseende på upphovsmannens rättigheter upphovsrättskyddat material i betydande omfattning utan dennes medgivande.

Enligt förslaget kompletteras paragrafens 1 mom. med en hänvisning till domstolens möjlighet till föreläggande om ställande av säkerhet för kontaktuppgifterna med iakttagande av bestämmelserna i 7 kap. i rättegångsbalken. När överlåtande av kontaktuppgifter anhängiggjorts vid domstolen ska domstolen vid hot om vite i enlighet med 7 kap. 3 § 1 punkten i rättegångsbalken kunna förbjuda mellanhanden att förstöra de kontaktuppgifter som är föremål för ansökan.

Genom att i enlighet med säkringsbestämmelserna i rättegångsbalken förbjuda att kontaktuppgifterna förstörs, kan man säkerställa att telekontaktuppgifterna om den som påstås kränka upphovsrätten bevaras och att de på domstolens föreläggande i enlighet med rättegångsbalkens bestämmelser enligt 1 mom. kan överlämnas till upphovsmannen eller dennes företrädare.

Domstolen kan enligt förslaget vidare utfärda ett förbud till telebolaget att förstöra uppgifterna, samtidigt som telebolaget hörs om ansökan om överlämnande av kontakt-

uppgifter. I det fallet ska den sökande i anknytning till ansökan om överlämnande av kontaktuppgifterna påvisa, att det föreligger en sådan slags fara som avses i 7 kap. 3 § för att telebolaget genom att företa sig något, inleda eller underlåta att göra något eller på något annat sätt förhindrar eller försvagar sökandens rättigheter eller väsentligt minskar deras värde eller betydelse.

Det föreslås att domstolen ska beakta till exempel en hur lång tid som förlöpt från att kränkningen företogs tills ansökan gjordes, och om det av den anledningen föreligger fara för att uppgifterna förstörs. I vilken omfattning olovligt material förmedlats och om fallet sannolikt är sådant att det vore skäl att väcka talan om kränkning av upphovsrätten föreslås också ha betydelse, och av den anledningen är det nödvändigt att säkra att telekontaktuppgifterna bevaras.

Paragrafens 2 mom. innehåller hänvisningar till tillämpningen av lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation. I den proposition som behandlas i riksdagen föreslås att bestämmelserna i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation flyttas till informationssamhällsbalken. Överföringen av bestämmelserna förutsätter att hänvisningen i 2 mom. ändras senare under riksdagsbehandlingen. I denna regeringsproposition skulle 2 mom. förbli oförändrat.

Enligt paragrafens 3 mom. kvarstår bestämmelserna om verkställighet för ersättning av eventuella skador som förut.

60 b §. Förbudstalan. Bestämmelserna i paragrafen om åtal som ska väckas mot den som kränker upphovsrätten i paragrafen föreslås kvarstå oförändrade.

Paragrafens första sats föreslås göras till en definition genom att i parentes foga orden ”den som påstås ha gjort en kränkning”. Detta uttryck används även i 60 c, 60 d och 60 e §. I finska språkdräkten används orden ”väitetty loukkaaja” dvs. påstådd förövare. Med påstådd förövare avses den som gör det material som påstås kränka upphovsrätten tillgängligt för allmänheten.

Förbudstalan mot den som påstås kränka upphovsrätten förutsätter att den sökande åtminstone har kännedom om dennes namn. Åtalet anhängiggörs, när det förs till domstolen. Enligt 61 § i denna lag ska tvistemåls-

och ansökningsärenden som baserar sig på upphovsrättslagen behandlas vid marknadsdomstolen.

60 c §. Föreläggande om avbrytande. I paragrafen föreslås en bestämmelse om ett föreläggande som domstolen kan meddela mellanhanden under behandlingen av förbudstalan. Bestämmelsen om de förelägganden som ska meddelas innan förbudstalan väcks ingår enligt förslaget i 60 d §.

Medan förbudstalan mot den som påstås kränka upphovsrätten anhängiggjorts, föreslås att domstolen enligt 60 § c 1 mom. kan på den sökandes eller dennes företrädares ansökan vid hot om vite förelägga om avbrytande av åtgärder genom vilka material som påstås kränka upphovsrätten görs tillgängligt för allmänheten (*föreläggande om avbrytande*). Bestämmelserna motsvarar första delen av 60 c § 1 mom. i gällande lagen.

Enligt förslaget ska föreläggandet, liksom för närvarande, riktas mot den sändare, server eller någon annan leverantör som erbjuder tjänsten, och som i 60 c, 60 e och 60 f § föreslås benämnas *mellanhand*.

Enligt artikel 8 punkt 3 i informationssamhällsdirektivet ska ”medlemsstaterna se till att rättsinnehavare har möjlighet att begära ett föreläggande gentemot mellanhänder vars tjänster utnyttjas av tredje part för att begå intrång i en upphovsrätt eller närstående rätt”. En sådan mellanhand som avses i direktivet är i allmänhet ett telebolag, som erbjuder sina kunder tillgång till en tjänst som kränker upphovsrätten eller som förmedlar en kontakt som används för intrång på upphovsrätten i ett datanät.

En sådan mellanhand som avses i paragrafens 1 mom. kan enligt förslaget vara till exempel ett telebolag som enbart erbjuder kunderna en nätförbindelse men som inte i allmänhet har avtalsförhållande med den olagliga tjänsten. Enligt förslaget kan föreläggandet dock inte riktas mot andra förmedlare av meddelanden, såsom samfällighetsbeställare eller dem som äger intranät inom fastigheter, som inte självständigt erbjuder förbindelser till det allmänna nätet, utan utgör ett litet nätverk inom det. På telebolaget tillämpas dessutom ansvarsfrihet enligt lagen om tillhandahållande av informationssamhällets tjänster.

Enligt förslaget är den som påstås ha kränkt upphovsrätten, och mot vilken förbudstalan bör ha anhängiggjorts för att föreläggandet ska meddelas, till exempel den som utan tillstånd distribuerar upphovsrättskyddat material i ett datanätverk. Den som påstås kränka upphovsrätten kan även anses vara en nättjänst, till exempel en fildelnings-tjänst, som kunderna kan använda för att få tillgång till upphovsrättsligt skyddat material. Enligt förslaget saknar det relevans om tjänsten erbjuds mot vederlag eller ej.

Eventuellt ansvar för kränkningen av upphovsrätten för den som upprätthåller tjänsten, ska enligt förslaget avgöras i rätten vid behandlingen av förbudstalan enligt 60 b §. Till dess kan även upprätthållaren av tjänsten anses som den påstådda förövaren.

När domstolen ger ett föreläggande, föreslås den förelägga telebolaget att avbryta tillgängliggörande av material till allmänheten, med beaktande av den sökandes krav, enskilda detaljer i fallet samt tekniska egenskaper och konfigurationer som gäller telebolagets nätverk och system för förmedling av material. Domstolen kunde överlämna beslutet om det tekniska utförandet av föreläggandet till telebolaget.

En förutsättning för att ge ett föreläggande föreslås i samtliga fall vara att de IP-adresser för vilka den sökande anhållit om föreläggandet är entydigt definierade. För en så noggrann definition som möjligt av IP-adresserna redan i ansökningsskedet, vore det nödvändigt att även försäkra sig om föreläggandets proportionalitet. Ett föreläggande om avbrytande i Pirate Bay-fallen kunde enligt gällande 60 § ges i så allmänt hållen form, att de IP-adresser som var föremål för åtgärden fastställdes först i verkställighetskedet. Detta har telebolagen emellertid ansett alltför diffust, särskilt i de fall när bolaget vid hot om vite förpliktigas vidta de åtgärder som föreläggs det.

Ett föreläggande om avbrytande kan inte heller innehålla ett krav på att telebolaget i allmänhet ska monitorera innehållet på nätverket, med andra ord övervaka de uppgifter som bolaget överfört eller lagrat eller ens den nätförbindelse som är föremål för föreläggandet. Detta är förbjudet enligt artikel 15 i direktivet om elektronisk handel.

För att domstolen ska kunna meddela om föreläggandet, krävs det tillräckliga belägg för att de villkor som föreläggandet förutsätter ska uppfyllas. Den som ansöker om föreläggandet ska enligt förslaget ge domstolen tillräckliga bevis på att upphovsrätten de facto kränkts. Ifall den som gjort sig skyldig till kränkningen av upphovsrätten inte kan höras, ska intrånget på upphovsrätten konstateras med hjälp av objektiva belägg på att så skett.

Den sökande ska enligt förslaget påvisa att den nätförbindelse som är föremål för föreläggandet har använts för att förmedla upphovsrättsskyddade verk till allmänheten utan upphovsmannens samtycke. Ifall nätförbindelsen används för en tjänst som kränker upphovsrätten, ska den sökande framlägga bevis på att var och en av de IP-adresser som anges i ansökan vid tidpunkten för anhängiggörandet av ärendet är i bruk för ifrågavarande tjänst. Därtill ska domstolen, ifall det är möjligt att situationen har ändrats på grund av den tid som förflutit till behandlingen av målet, försäkra sig om att de villkor som krävs för att föreläggandet ska meddelas även föreligger vid tidpunkten för meddelandet om föreläggandet.

Enligt förslaget ska föreläggandet i första hand gälla olaglig verksamhet för en tjänst som använder sig av viss IP-adress och inte påverka förmedling av material som kränker upphovsrätten mellan två eller flera användare av s.k. ”peer-to-peer”-nätverk.

Domstolen kan enligt förslaget, liksom för närvarande, ge mellanhanden ett föreläggande vid vite. Hot om vite är motiverat särskilt i det fall att det föreligger misstanke om att den mellanhand som är föremål för föreläggandet i annat fall inte skulle verkställa föreläggandet. I paragrafens 2 mom. föreskrivs enligt förslaget att en förutsättning för att ge föreläggandet är en skälighetsbedömning med iakttagande av bestämmelserna i den senare delen av det gällande 60 c § 1 mom.

Föreläggandet kan enligt förslaget ges, ifall föreläggandet inte kan anses oskäligt med beaktande av rättigheterna för den som påstås ha kränkt upphovsrätten, mellanhänder, den som tagit emot materialet och upphovsmannen. Skälighetsbedömningen utökas därmed så att också ställningen för den person som tagit emot materialet beaktas i bedömningen.

Det gäller bedömningen av den rättsliga ställningen och rättigheterna för en tredje part, utöver telebolaget och den som påstås ha kränkt upphovsrätten.

I skälighetsbedömningen ska domstolen enligt förslaget särskilt beakta till vilken del föreläggandet skulle blockera tillgången till lagligt material som tjänsten erbjuder. Det centrala vore att granska mängden olagligt material som förmedlas, samt i vilken form verksamheten sker och vilken betydelse den verksamhet som kränker upphovsrätten har inom ramen för den nättjänst som är föremål för föreläggandet. Enligt förslaget ska domstolen i första hand bedöma saken utgående från den bevisning parterna i målet lägger fram.

Om det olovliga materialets andel av samtligt material som förmedlas via tjänsten till exempel är synnerligen ringa inte avbryta tillgängliggörandet av materialet till allmänheten.

Eftersom de ekonomiska konsekvenserna av föreläggandet framför allt riktar sig mot mellanhanden, bör man i syfte att trygga mellanhandens rättigheter se till att de åtgärder föreläggandet kräver bör definieras tillräckligt tydligt och väl avgränsat, så att mellanhanden inte ska lida onödig skada eller förlust på grund av oklara formuleringar i föreläggandet.

De allmänna intressen som är förbundna med datatrafiken och datanätens funktionalitet synnerligen stora. Enligt förslaget bör man således inte ingripa i datanäten utöver vad som är nödvändigt för att verkställa föreläggandet.

Det föreläggande domstolen gett får inte heller äventyra en tredje parts rätt att sända och ta emot meddelanden. Denna bestämmelse gällande tredje part, som ingår i första satsen i 4 mom. i gällande paragraf, ska enligt förslaget tas in som andra satsen i 2 mom. I bedömningen ska man enligt förslaget beakta rättsinnehavarens egendomsskydd och mellanhandens näringsfrihet samt tredje parts rätt att publicera samt ta emot information och meddelanden. Domstolen ska enligt förslaget ge ett föreläggande ifall de synpunkter som talar för detta är starkare än de som talar mot det.

När gällande 60 c § stiftades, ansåg riksdagen att det var viktigt att man inte i något fall äventyrar rättigheterna för en utomstående part (LaUB 6/2006 rd).

I tillämpningen av bestämmelsen ska domstolen därmed enligt förslaget bland annat tillförsäkra sig om att konsekvensen av föreläggandet om avbrytande inte innebär att tillgången för till exempel sådan användning av meddelandetjänster blockeras, som inte har något att göra med den olagliga tjänsten men som använder samma IP-adress som den olagliga tjänsten. Ifall samband med en sådan tjänst kan påvisas, föreligger inga hinder till denna del.

I början av paragrafens 3 mom. föreslås en bestämmelse om domstolens hörandeskyldighet. Domstolen ska enligt förslaget bereda såväl den som påstås kränka upphovsrätten som mellanhanden tillfälle att bli hörd. Eftersom verkställigheten av föreläggandet skulle medföra kostnader för mellanhanden, vore det med tanke på domstolens helhetsbedömning viktigt att höra mellanhanden bl.a. gällande de kostnader den teknik och de åtgärder som verkställigheten av förordnandet kräver.

Hörandet ska enligt förslaget delges i normal ordning. Rätten att bli hörd hör till de garantier för en rättvis rättegång som tryggas genom 21 § 2 mom. i grundlagen. Grundlagsutskottet har i och för sig ansett att motsvarande reglering om föreläggande kan ges utan att motparten hörs, om han eller hon inte kan höras så snabbt som ett brådskande ärende nödvändigtvis kräver. Att låta bli att höra en motpart kan enligt grundlagsutskottet dels komma i fråga när det i praktiken är omöjligt att snabbt höra honom eller henne och när man inte kan dröja längre med frågan på grund av att den måste avgöras mycket snabbt, men också när motparten inte över huvud taget är känd eller inte kan nås för att bli hörd (GrUU 60/2001 rd, s. 3).

Uppmaningen till svaromål kan enligt förslaget också delges mellanhanden per post eller telefax eller e-post. Enligt motiveringen i lagutskottets betänkande LaUB 6/2006 rd behövs en sådan bestämmelse särskilt för att säkerställa att hörandet inte föranleder onödiga dröjsmål efter det att ett interimistiskt föreläggande om avbrytande har krävts utan

att den som påstås ha gjort intrång på upphovsrätten har hörts.

I fall man inte når klarhet i var den som ska höras befinner sig, kan man enligt förslaget i sista hand sköta delgivningen genom kungörelse i enlighet med 11 kap. 9 § i rättegångsbalken.

Enligt slutet på paragrafens 3 mom. ska föreläggandet på sökandens ansökan även ges interimistiskt, utan att den som påstås ha kränkt upphovsrätten ges möjlighet att höras, om syftet med föreläggandet annars äventyras. En bestämmelse om ställande av säkerhet är nödvändig, eftersom man ofta ansöker om föreläggande först när talan väcks, innan någon kallelse till rätten delgetts den som påstås kränka upphovsrätten eller denne har hörts. Det interimistiska föreläggandet om avbrytande ska enligt förslaget vara i kraft tills något annat bestäms. Omedelbart efter det att föreläggandet givits, ska den som påstås kränka upphovsrätten beredas tillfälle att höras i rätten. Sedan denne hörts, ska domstolen utan dröjsmål besluta om föreläggande av säkringsåtgärder.

Förelägganden om avbrytande ska enligt förslaget behandlas som ansökningsärende i enlighet med 8 kap. i rättegångsbalken. Föreläggandena ska, liksom säkringsåtgärderna, vara avhängiga av förbudstalan. Enligt förslaget fogas till paragrafens 4 mom. en hänvisningsbestämmelse, enligt vilken saken behandlas som ansökningsärende med iakttagande till tillämpliga delar av bestämmelserna om utfärdande av säkringsåtgärder enligt 7 kap. i rättegångsbalken.

Verkställigheten av domstolens föreläggande om säkringsåtgärder förutsätter en särskild ansökan hos utmätningssmannen. Enligt 8 kap. 2 § i utsökningsbalken förutsätter verkställigheten av en säkringsåtgärd att sökanden ställer säkerhet hos utmätningssmannen för den skada som kan tillfogas svaranden genom säkringsåtgärden. Bestämmelser om möjligheten att befrias från skyldigheten att ställa säkerhet finns i 7 kap. 7 § i rättegångsbalken.

Angående förelägganden som kräver säkringsåtgärder bör man fästa uppmärksamhet vid att man i det skede föreläggandet ges aldrig kan vara helt säker på att det skett ett intrång på upphovsrätten. När ett föreläggande

riktas mot någon annan än motparten i tvistemålet, dvs. mot mellanhanden, bör man beakta att tröskeln för bevisföringen för föreläggandet bör vara högre än den bevisnings-tröskel som anges för säkringsåtgärder i 7 kap. i rättegångsbalken.

Ändring i ett beslut som gäller en säkringsåtgärd kan även sökas separat. Sökande av ändring förhindrar inte verkställighet, om inte den domstol som behandlar ändringsansökan förbjuder eller avbryter den. Om en lägre instans har förkastat eller avvisat ansökan om säkringsåtgärd, får den domstol som behandlar ändringsansökan vid behov genast interimistiskt fatta beslut om säkringsåtgärden tills något annat bestäms.

I paragrafens 5 mom. föreslås en bestämmelse om återkallande av föreläggandet. Om anledningen till att föreläggandet om avbrytande inte längre föreligger, föreslås att domstolen på ansökan av någon part i målet återkallar föreläggandet.

Återkallandet kan enligt förslaget gälla föreläggandet i sin helhet eller till en viss del, till exempel en viss enskild IP-adress. Det viktigaste skälet till bestämmelserna om återkallande av ett åläggande är att ett föreläggande som påverkar nätkontakterna inte bör vara i kraft längre än nödvändigt. Det är möjligt att de förhållanden som legat till grund för utfärdandet av föreläggandet förändras i något skede efter att föreläggandet utfärdats. Det viktigaste skälet till återkallande av föreläggandet föreslås vara att kränkningen av upphovsrätten upphört, och att materialet som kränkte upphovsrätten inte längre är tillgängligt på den IP-adress föreläggandet gällde.

Verkställigheten av föreläggandet ska kunna återkallas på sökandens eller dennes företrädares begäran utan domstolsförfarande. Ifall upphovsmannen eller dennes företrädare har observerat att den IP-adress som omfattades av föreläggandet inte längre används för kränkning av upphovsrätten, kan han eller hon begära att utmätningsmannen till denna del återkallar verkställigheten av föreläggandet. Den sökande har bästa förutsättningar att följa upp hur föreläggandet genomförs i praktiken.

Vidare kan föreläggandet återkallas när det getts interimistiskt och det visar sig att det

inte längre föreligger några skäl för föreläggandet eller att andra åtgärder vidtagits för att minimera de skador som kränkningen av upphovsrätten förorsakat rättsinnehavaren. Till exempel ska mellanhanden kunna ansöka hos domstolen om återkallande av föreläggandet eller en del av det.

Det föreslås också att den som påstås kränka upphovsrätten, så snart han eller hon delgetts det föreläggande som riktas mot den IP-adress han eller hon förfogar över, ska ha rätt att yrka på att domstolen återkallar föreläggandet. I så fall ska han eller hon kunna bevisa att sökandens bevisföring om en kränkning av upphovsrätten inte är tillräcklig. Enligt förslaget ska anklagelsen tas upp till behandling i rättegången där han eller hon är svarande.

Ifall mot den som påstås ha kränkt upphovsrätten meddelas en tredsdom i kärnemålet enligt 5 kap. 13 § i rättegångsbalken, har den påstådda förövaren med stöd av 12 kap. 15 § rätt att vid den domstol som gett föreläggandet inom trettio dagar sedan han tagit del av föreläggandet söka återvinning och yrka på att föreläggandet återkallas. I så fall inleds behandlingen på nytt vid samma domstol. Om tredsdomen meddelats för att den i saken delaktiga inte följt uppmaningen att inlämna ett skriftligt svaromål till eller infinna sig i rätten, ska det i ansökan anges en sådan anledning till ändring av domen, som skulle ha kunnat ha relevans för avgörandet av målet.

60 d §. Interimistiskt föreläggande om avbrytande. I paragrafen föreslås bestämmelser om domstolens möjlighet att ge ett interimistiskt föreläggande om avbrytande innan väckande av förbudstalan enligt 60 b §.

Ett interimistiskt föreläggande har karaktären av en interimistisk säkringsåtgärd, och den sökande ska väcka talan mot den som påstås kränka upphovsrätten inom två månader efter föreläggandet vid vite om att det förfaller.

Enligt paragrafens 1 mom. kan domstolen på ansökan av upphovsmannen eller dennes företrädare utfärda ett interimistiskt föreläggande om avbrytande innan förbudstalan väcks, om de förutsättningar för föreläggandet som anges i 60 c § föreligger. Dessutom bör det stå klart att upphovsmannens rättig-

heter i annat fall allvarligt skulle äventyras. I praktiken förutsätter detta att den sökande har bevis på att upphovsmannen skulle förorsakas betydande ekonomiska förluster om domstolen inte ger ett föreläggande om avbrytande.

Vid föreläggandet iaktas bestämmelserna i 60 c §. Domstolen ska bland annat bereda den som påstås kränka upphovsrätten tillfälle att bli hörd i rätten.

Domstolen kan enligt förslaget ge ett interimistiskt föreläggande även utan att bereda denne tillfälle att bli hörd, om syftet med föreläggandet annars äventyras. Villkoret uppfylls till exempel i fall man kan påvisa att kränkningen, ifall den inte omedelbart stoppas, skulle föranleda avsevärd skada för rättsinnehavarens intressen.

Sedan föreläggandet getts, ska även den, som påstås kränka upphovsrätten, ges tillfälle att bli hörd. Efter hörandet ska domstolen utan dröjsmål besluta om att det interimistiska föreläggandet fortsätter gälla eller återkallas.

Lagutskottet ansåg att man i motiveringen till den gällande bestämmelse (LaUU 5/2005 rd) dock inte bör återkalla föreläggande om avbrytande endast på den grund att den som påstås kränka upphovsrätten inte påträffas inom rimlig tid. Om man skulle förfara så, kunde denne även se till att ett välmotiverat föreläggande återkallades, genom att helt enkelt undvika delgivandet.

Ett interimistiskt förordnande om avbrytande enligt 2 mom. kan enligt förslaget även ges då den som påstås kränka upphovsrätten inte kan identifieras vid tidpunkten för ansökan om förordnandet, om det material som påstås avsevärt kränka upphovsrätten tillgängliggörs för allmänheten utan upphovsmannens samtycke och det är uppenbart att upphovsmannens rättigheter i annat fall allvarligt äventyras. Enligt förslaget kan ett interimistiskt förordnande endast ges i de allvarligaste fallen och ska till sin karaktär vara jämförbart med ett förordnande om avbrytande enligt 60 e §.

Ytterligare ett villkor för att ge ett förordnande om avbrytande föreslås vara att detta är nödvändigt på grund av ärendets brådskande natur. Ärendets brådskande natur kan enligt förslaget kräva detta, till exempel om det fö-

religger fara för att de som använder den olagliga tjänsten tillhandahåller tjänsten på finska för finländska användare eller erbjuder t.ex. helt nya filmer eller sådana filmer eller avsnitt av tv-serier som ännu inte har offentliggjorts.

Enligt förslaget ska den sökande, ifall ansökan om ett interimistiskt förordnande gäller en okänd person som påstås kränka upphovsrätten, påvisa att han eller hon i utredningen inte kunnat nå klarhet beträffande den påstådda förövarens identitet.

Om den påstådda förövaren är en person som upprätthåller en tjänst i ett EU-land, och kontaktuppgifterna till tjänsten inte finns att tillgå på det sätt e-handelsdirektivet kräver, är detta enligt förslaget en tydlig indikation på att upprätthållaren av tjänsten håller sig fördold. Även i sådana fall bör domstolen kunna ge ett förordnande om att överföringen av olovligt material ska blockeras, ifall de övriga villkoren för att förordnandet uppfylls. Sedan det interimistiska förordnandet getts, har den sökande ännu tid på sig att utreda om det är möjligt att få reda på namnet på innehavaren till IP-adressen samt övriga kontaktuppgifter för att väcka talan mot denne.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs om hur länge det interimistiska förordnandet ska vara i kraft. Den sökande ska enligt förslaget inom två månader från det att domstolen förordnat om avbrytande anhängiggöra förbudstalan vid domstolen. Om förbudstalan inte anhängiggörs inom denna tidsfrist, förfaller förordnandet. Den tid som ges för väckande av förbudstalan förlängs således enligt förslaget från en månad till två månader.

I motiveringen till den gällande tidsfristen om en månad (LaUU 5/2005 rd) konstateras att man kan kräva att upphovsmannen eller dennes företrädare snabbt vidtar åtgärder i syfte att väcka talan enligt 60 b §. En tidsfrist om en månad har visat sig alltför kort till exempel ifall den som påstås kränka upphovsrätten eller den som upprätthåller en olaglig tjänst håller sig fördold eller tjänsten förlagts utomlands. Det är också möjligt att den som påstås kränka upphovsrätten med avsikt byter ut det land till vilket den olagliga tjänsten förlagts, och därigenom gör det svårare att lokalisera honom eller henne.

Om förordnandet förfaller på grund av den sökandes passivitet, ska domstolen enligt förslaget på mellanhandens begäran bestämma att den sökande ska ersätta telebolaget för de kostnader och skador bolaget försakats. Den sökande ska ersätta kostnaderna även ifall förordnandet återkallas på grund av att det enligt hörandet visar sig sakna grund. Bestämmelser om detta föreslås ingå i 60 f § 1 mom.

Om den som påstås kränka upphovsrätten förblivit okänd, kan den sökande enligt förslaget inte anhängiggöra förbudstalan enligt mom. 3. Enligt förslaget i paragrafens 4 mom. kan den sökande i så fall ansöka om ett sådant avspärrningsföreläggande som avses i 60 e §. Enligt andra satsen i paragrafen förfaller ett sådant interimistiskt föreläggande som avses i paragrafens 2 mom. inte i enlighet med 3 mom., om den sökande ansökt om föreläggande om avspärrning inom den tid som reserverats för väckande av förbudstalan. Ansökan om föreläggandet om avspärrning jämföras i det fallet med väckande av förbudstalan.

Om föreläggandet om avspärrning ges med stöd av 60 e §, ska verkställigheten av det interimistiska föreläggandet om avbrytande genom att ansöka om föreläggande om avspärrning, vilken ska riktas till utmätningssmannen.

60 e §. Föreläggande om avspärrning. I paragrafen föreslås en bestämmelse om situationer där förbudstalan inte kan väckas på grund av att den som påstås kränka upphovsrätten är okänd. Även i sådana fall föreslås domstolen på upphovsmannens eller dennes företrädarens ansökan kunna ålägga mellanhanden att blockera tillgänglighetsförändringen för allmänheten av material som påstås kränka upphovsrätten. Enligt förslaget ska det slags föreläggande som föreskrivs i denna paragraf kallas *föreläggande om avspärrning*, för att skilja det från det slags säkringsåtgärder som föreskrivs i 60 c § om föreläggande om avbrytande.

Domstolen föreslås kunna vid vite ge mellanhanden föreläggandet. Med mellanhanden avses såsom för närvarande den som upprätthåller en sändare, server eller någon annan sådan anläggning som förmedlar den tjänst

som erbjuds. Till denna del hänvisas enligt förslaget till detaljmotiveringen för 60 c §.

Ett villkor för att ge föreläggandet är enligt förslaget att det material som påstås kränka upphovsrätten görs tillgängligt för allmänheten i betydande omfattning utan upphovsmannens samtycke och att det är uppenbart att upphovsmannens rättigheter allvarligt äventyras. En sådan situation skulle till exempel komma ifråga, när den som påstås kränka upphovsrätten är en fildelningstjänst eller någon annan nättjänst som i stora mängder och utan upphovsmannens samtycke förmedlar material eller andra skyddade verk till allmänheten.

Utöver antalet olovligt fildelade verk ska det centrala enligt förslaget vara till vilken del de verk som den sökande företräder utgörs av tidigare opublicerade verk, nyheter eller annars befinner sig bland de mest populära verk som laddas ner från servern. Även antalet användare som anlitat servern har betydelse när man bedömer huruvida verken i betydande grad har olovligt tillgängliggjorts för allmänheten.

Upphovsrättigheterna kan äventyras allvarligt på det sätt som avses i bestämmelsen till exempel när finländska eller i Finland eller i EES-länder bosatta upphovsmäns material erbjuds allmänheten via en tjänst i Finland eller en utomlands förlagd finskspråkig tjänst. Därmed skulle identifieringen av den olagliga tjänsten vara synnerligen svår.

Enligt förslaget kan även finansiering av den olagliga tjänsten mot vederlag eller genom reklamer ge belägg för att upphovsmannens möjligheter att dra nytta av fildelningen ekonomisk sett avsevärt minskat och att rättigheterna därför äventyras allvarligt.

Rättigheterna kan även allvarligt äventyras när avsevärda mängder material utan upphovsmannens samtycke förmedlas till allmänheten, även om det för till exempel utgivna enskilda verk eller andra material som ingår i helheten handlar om ett mindre antal än stora mängder.

Enligt paragrafens 2 mom. ska den som ansöker om föreläggande om avspärrning för domstolen uppge vad han eller hon gjort i syfte att identifiera den som påstås kränka upphovsrätten. Det föreslås att den sökande ska påvisa att han eller hon utan framgång

har försökt utreda dennes identitet. Utredandet av identiteten ska enligt förslaget i första hand ske via de kontaktuppgifter IP-adressens innehavare själv uppgett eller med utgångspunkt i uppgifterna i registret över innehavare till IP-adresser.

Ifall det av den sökandes utredning framgår att den som påstås kränka upphovsrätten är kund hos ett telebolag som finns i ett land där det inte är möjligt att med stöd av lagstiftningen att utreda identiteten för innehavaren av en viss IP-adress, ska det enligt förslaget anses vara tillräckligt bevis för att det inte är möjligt att identifiera denne. Den sökande behöver således enligt förslaget inte vidta andra åtgärder i syfte att identifiera den som påstås kränka upphovsrätten.

I praktiken utgörs den som påstås kränka upphovsrätten sällan av en finländsk eller till något annat EU-land förlagd nättjänst som inte kan identifieras, eftersom e-handelsdirektivet förutsätter att tjänstens kontaktuppgifter är tillgängliga för allmänheten. Om uppgifterna om tjänsten inte kan fås på vanligt sätt är det allt skäl att misstänka att de avsiktligt utelämnats.

I paragrafens 3 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken givandet av ett föreläggande förutsätter en skälighetsbedömning. Bestämmelsen får inte heller äventyra någon tredje parts rätt att sända eller ta emot meddelanden. Momentet motsvarar 60 c § 2 mom., som tagits upp ovan i detaljmotiveringen för 60 c §.

Domstolens skälighetsbedömning skulle ha särskilt stor betydelse i situationer där det inte är möjligt att erhålla ett yttrande av den som påstås kränka upphovsrätten eller dra denne inför rätta i en huvudförhandling om kränkning av upphovsrätten.

Domstolen ska enligt förslaget alltid erbjuda mellanhanden tillfälle att bli hörd i saken. Delgivning av begäran om svaromål kan enligt förslaget delges mellanhanden till exempel per post eller telefax eller e-post.

Enligt paragrafens 4 mom. ska föreläggandet om avspärning ges för en viss tid, dock för högst ett år i sänder. Giltigheten för föreläggandet kan enligt förslaget även förlängas, om det finns en välgrundad orsak för detta. Ändringarna i datanäten bör göras endast på välgrundade skäl och så exakt avgränsat att

det inte påverkar användningen av nätet för lagliga ändamål eller nätets kohesion. Eftersom det är möjligt att de yttre omständigheterna och förutsättningarna för att ge föreläggandet i något skede efter det att föreläggandet förändras, bör förekomsten av villkoren för föreläggandet vid bestämda tidpunkter bedömas av domstolen.

Den sökande ska enligt förslaget i syfte att förlänga föreläggandet tillstå domstolen bevis på att förutsättningarna för det fortfarande gäller. Detta skulle även förbättra rättsnyttan för samtliga parter och den allmänna acceptansen för föreläggandena.

Enligt tredje satsen i paragrafens 4 mom. kan föreläggandet om avspärning återkallas om anledningen till föreläggandet inte längre existerar. Enligt förslaget kan ansökan om återkallande göras av parterna i målet, dvs. sökanden, mellanhanden eller den som påstås kränka upphovsrätten. Beträffande skälen för återkallandet av föreläggandet om återkallande hänvisas till 60 c § 5 mom. i detaljmotiveringen.

60 f §. Ersättning för kostnader och skador. I paragrafen föreslås bestämmelser om ersättning för de kostnader och skador som verkställigheten samt rättegångskostnader av sådana förelägganden som avses i 60 c, 60 d och 60 e § ger upphov till.

Enligt paragrafens 1 mom. är det i första hand den mellanhand som fått föreläggandet om avbrytande, dvs. telebolaget, som svarar för kostnaderna för verkställigheten av det.

Enligt de förelägganden om avbrytanden som domstolarna hittills gett bedöms dessa förorsaka telebolagen relativt ringa kostnader. Enligt förslaget ska domstolen i skälighetsbedömningen för föreläggandet säkerställa att de kostnader telebolaget ska betala inte under några som helst omständigheter blir orimliga.

Därtill föreslås i 1 mom. bestämmelser om ersättning av de kostnader och skador verkställigheten av förelägganden om avbrytande ger upphov till, om en förbudstalan enligt 60 b § förkastas eller inte behandlas på grund av att käranden återkallat sin talan eller inte infunnit sig i rätten. I dessa fall föreslås den sökande svara för kostnader och skador.

Den sökande föreslås svara för kostnaderna och eventuella skador också om ett interimis-

tiskt föreläggande återkallas som grundlöst med stöd av 60 c § 3 mom. eller med stöd av 60 d § 1 mom. eller om den med stöd av 60 d § 3 mom. förfaller på grund av att förbudstalan inte väckts inom utsatt tid. Bestämmelserna i det föreslagna momentet motsvarar första och andra satsen i gällande 60 c § 5 mom.

Enligt paragrafens 2 mom. ska de kostnader verkställigheten av ett sådant föreläggande om avspärrning som avses i 60 e i första hand ersättas av upphovsmannen som ansökt om föreläggandet eller dennes företrädare. I fall den som påstås kränka upphovsrätten inte kan identifieras och man följaktligen inte kan inleda en rättegång mot honom eller henne, har mellanhanden inte ens en teoretisk möjlighet att få ersättning av denne. Därför är det rimligt att den som ansökt om föreläggandet svarar för de kostnader som verkställigheten ger upphov till.

Enligt paragrafens 3 mom. ska man vid rättsens behandling av förbudstalan på begäran av parterna i målet avgöra vem som i sista hand ska ta på sig de kostnader verkställigheten av föreläggandet om avbrytande eller avspärrning förorsakat. Det är möjligt att den som påstås kränka upphovsrätten och som i ansökningsskedet varit okänd, senare identifieras och att förbudstalan mot denne kan väckas. Därför täcker bestämmelsen om hur det ska avgöras vem som ska stå för kostnaderna också sådana fall.

I paragrafens 4 mom. föreslås en hänvisningsbestämmelse som motsvarar tredje satsen i gällande 60 c § 5 mom. till 7 kap. 12 § i rättegångsbalken om tillämpning av väckande av talan för ersättning av skador. Den sökande och mellanhanden kan enligt förslaget i domstolen väcka regresstalan mot den som påstås kränka upphovsrätten.

I paragrafens 5 mom. föreslås bestämmelser om hur rättegångskostnaderna för sådana förelägganden som avses i 60 c, 60 d och 60 e § ska fördelas. Parterna i målet ska enligt förslaget själva stå för sina egna rättegångskostnader, om inte domstolen av särskilda skäl ålägger den ena parten att delvis eller helt och hållet ersätta motpartens rättegångskostnader. Domstolen kan enligt förslaget ålägga den sökande att ersätta mellanhanders rättegångskostnader ifall det visar

sig att den ansökan som avses i 60 c § anhängiggjorts utan tillräckliga bevis på kränkning av upphovsrätten och domstolen därför förkastat ansökan.

60 g §. *Förelägganden på basis av kränkning av upphovsrätt och närstående rättigheter.* Vad som föreskrivs i gällande 60 d § föreslås ingå i en ny 60 g §. På motsvarande sätt föreslås att bestämmelserna i 60 a—60 f § ska tillämpas på bestämmelserna i 5 kap. om rättsinnehavaren till närstående rättigheter och dennes företrädare.

64 §. *Territoriell tillämpning av närstående rättigheter.* Enligt förslaget ändras mom. 2 i paragrafen så att 46 § i denna lag utöver tillämpningen på ljudupptagningar upptagna i Finland även ska tillämpas på ljudupptagningar som gjorts av en producent som är finsk medborgare eller av ett finländskt företag. Producenter med Finland som stadigvarande boningsort eller verksamhetsort ska dessutom jämföras med dessa.

Utvidgningen föreslås ingå som 1 punkt i mom. 1, och nuvarande tillämpningsområde blir därmed 2 punkt.

Den föreslagna utvidgningen påverkar den hänvisningsbestämmelse som med stöd av 64 § 1 mom. 2 punkten om bestämmelserna i 45 § om utövande konstnärers rätt, till den del dessa gäller ljudupptagningar av framföranden.

Därjämte påverkar den föreslagna utvidgningen enligt 64 § 4 mom. offentligt framförande, vidareändring eller ursprunglig överföring till allmänheten på annat sätt än på begäran av sådana ljudupptagningar, för vilka det enligt bestämmelserna i 47 § ska utbetalas ersättning vid användning.

2 Ikraftträdande

Lagen om ändring av upphovsrättslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2015.

Enligt 2 mom. i ikraftträdelsebestämmelsen ska ett sådant ansökningsärende som avses i 60 c § och anhängiggjorts före denna lags ikraftträdande behandlas med iakttagande av de bestämmelser som var i kraft vid lagens ikraftträdande.

3 Förhållande till grundlagen och lagstiftningsordning

3.1 Inledning

Upphovsrätten är en äganderätt i immateriell egendom, som åtnjuter skydd enligt grundlagen. De ekonomiska rättigheter som ingår i upphovsrätten omfattas av egendoms-skyddet i 15 § i grundlagen (RP 309/1993 rd, s. 66, GrUU 1/1995 rd, s. 1). Detta gäller framför allt de ekonomiska rättigheter som ingår i upphovsrätten (GrUU 28/2004 rd, s. 4/I), såsom rätten att bestämma om användningen av ett verk i kommersiellt eller annars ekonomiskt betydelsefullt syfte.

Upphovsrättslagstiftningen reglerar i allt väsentligt förhållandet mellan rättsinnehavaren och andra personer. I en konstellation som denna är det enligt utskottet viktigt att alla i regleringshänseende viktiga grundläggande rättigheter blir beaktade i lagstiftningen på ett balanserat sätt. Bestämmelserna får exempelvis inte oskäligt begränsa vare sig rättsinnehavarens eller användarens rättigheter (GrUU 7/2005 rd, s. 2). Jämvikten mellan de grundläggande fri- och rättigheterna bör beaktas även vid uttolkningen och tillämpningen av upphovsrättslagen.

Därtill bör regleringen som begränsar de grundläggande fri- och rättigheterna grunda sig på kriterier som kan observeras objektivt, så att regleringen kan anses godtagbar med avseende på kraven på exakthet och noggrannhet. (GrUU 15/2006 rd)

3.2 Egendomsskydd

Skälighet i avtal vid överlåtelse av upphovsrätt

I egendomsskyddet ingår också respekten för principerna om avtalsfrihet och bindande verkan av avtal. Upphovsrätten skiljer sig från egendomsskyddet av föremål och annan fysisk egendom så till vida att den är en immateriell rättighet som upphovsmannen har åstadkommit med sin skapande verksamhet.

I upphovsrätten ingår moraliska rättigheter som tillhör upphovsmannen, som inte kan överlåtas och som begränsar verksamhetsfriheten för den som mottagit överlåtelsen av upphovsrätten och andra användare av verk som skyddas av upphovsrätten. I upphovsrätten ingår även för vissa typer av verk exem-

pelvis en rätt att få ersättning för utlåning till allmänheten, som inte kan överlåtas.

På grund av ovannämnda skäl skiljer sig avtal om överlåtelse av upphovsrätt från andra avtal.

Syftet med de föreslagna noggrannare bestämmelserna är att främja upphovsmännens möjligheter att bättre än tidigare ingripa i avtalsvillkorsoskälighet. De föreslagna bestämmelserna skulle således främja utvecklingen av skälig avtalspraxis och ett effektivt utnyttjande av upphovsrätten.

Åtgärder mot olovlig fildelning över nätet

Upphovsrätten gäller också i datanätverk. För att bestämmelserna om upphovsmännens exklusiva rättigheter, såsom rätten att framställa exemplar och rätten att tillgängliggöra verket för allmänheten ska ha rättslig verkan i datanätverk förutsätts att rättsinnehavarna tillförsäkras tillräckliga medel för att ingripa mot olovliga handlingar.

Att det upphovsrättsliga skyddet säkerställs även i verksamhet i datanät är av desto större betydelse, eftersom man i nätet kan göra överträdelse fullständigt anonymt, och därmed undvika det normala juridiska ansvaret för handlingarna.

Enligt gällande 60 a § i upphovsrättslagen har upphovsmannen eller dennes företrädare rätt att på domstolens förordnande få kontaktuppgifterna till det telebolag som är mellanhand för en sådan teleanslutning från vilken utan upphovsmannens samtycke görs tillgängligt till allmänheten material som kränker upphovsrätten. Genom att kontaktuppgifterna erhålls, kan talan väckas mot den som påstås kränka upphovsrätten.

Genom domstolens föreläggande om att avbryta tillgängliggörande till allmänheten av material som påstås kränka upphovsrätten i enlighet med 60 c § förbättras avsevärt upphovsmännens och övriga rättsinnehavares möjligheter att ingripa mot olagliga tjänster eller sådana kränkningar av upphovsrätten som utnyttjar dem.

Verkställigheten av upphovsrättigheterna i datanät ska enligt förslaget förbättras ytterligare. I lagen ska föreskrivas om medel för rättsinnehavarna att ingripa i sådana tjänsters verksamhet, vilkas upprätthållare inte identi-

fierats. Detta skulle ge medel att ingripa i synnerhet i sådana situationer då kränkning av upphovsrätt av praktiska orsaker inte kan förhindras i källan för kränkningen.

Syftet med de gällande och de föreslagna bestämmelser som möjliggör förelägganden utfärdade av domstol är att på möjligast lindriga sätt ingripa i olovlig fildelning. För att kunna undvika negativa följder och skador även för tredje part, har man i de föreslagna bestämmelserna än mer betonat tydliga gränser för föreläggandena och att samtliga parter rättigheter ska beaktas i domstolens helhetsbedömning.

De föreslagna ändringarna stöder upphovsmannens äganderätt även i de fall när det med ordinära rättsskyddsmedel inte kan tillämpas mot förövaren. Enligt propositionen ska man i syfte att kunna ge föreläggandena lagstifta om en bred skälighetsbedömning som beaktar de grundläggande fri- och rättigheterna för alla parter.

I anknytning till skälighetsbedömningen ska man enligt förslaget fästa uppmärksamhet särskilt vid att de grunder för sina krav käranden anför är sakliga. Grunden för ett föreläggande om avbrytande kan till exempel inte bygga bara på kärandens ensidiga och subjektiva uppfattning om saken (GrUU 15/2006 rd). Godkännande av ansökan kräver att rättskränkningen objektivt kan leda i bevis.

Avtalslicens

Det föreslås en precisering av den allmänna bestämmelsen om avtalslicenssystemet i 26 § i upphovsrättslagen, enligt vilken den godkända organisationen på basis av de sektorbestämmelser som ingår i lagen i fråga om enskilda avtal ska anses ha rätt att företräda alla upphovsmän inom samma område med stöd av en utvidgad kollektiv licens, vilket stärker systemets rättsliga grund. I övriga delar förblir elementen i avtalslicenssystemet oförändrade.

Antagandet om att organisationen företräder alla upphovsmän gäller liksom nu endast de situationer då avtalet med den godkända organisationen om användning av skyddat material utvidgas till att med stöd av lagen omfatta också rättsinnehavare som står utan-

för organisationen. Organisationen skulle inte i några andra avseenden anses ha rätt att företräda rättsinnehavare som står utanför organisationen.

Riksdagens grundlagsutskott har 2005 utvärderat avtalslicenssystemet från grundrätts-synpunkt (GrUU 7/2005 rd, s. 7) och då utvidgat sin granskning till att omfatta också andra grundläggande rättigheter än rätten till egendom.

Grundlagsutskottet har vid bedömningen av tillåtande bestämmelser i avtalslicenssystemet i ovannämnda utlåtande hänvisat också till sitt utlåtande 2000, som behandlade allmänt bindande verkan av kollektivavtal. Utskottet har i detta utlåtande konstaterat att rätten för organisationen att ingå avtal också för upphovsmän som inte överlåtit avtalsrätten på organisationen utgör en med tanke på det grundlagsfästa egendomsskyddet betydelsefull begränsning av upphovsmannens avtalsfrihet (GrUU 41/2000 rd, s. 3/I).

Enligt det utlåtande som grundlagsutskottet gav 2005 bygger systemet med avtalslicens bygger på den gällande lagen och är en vedertagen form av kollektiv förvaltning av upphovsrätter. Den är tänkt bl.a. att underlätta för användarna av verken att skaffa de tillstånd upphovsrättslagstiftningen kräver, särskilt när det handlar om användning av masskaraktär. Det finns alltså godtagbara grunder för licensen, bl.a. sådana som har med yttrandefriheten och de kulturella rättigheterna att göra (GrUU 7/2005 rd, s. 7).

När det gäller proportionalitetsaspekten ansåg utskottet att det bör observeras att upphovsmannen enligt särbestämmelserna om avtalslicens i allmänhet har rätt att förbjuda att hans eller hennes verk används. Upphovsmän som står utanför organisationen har enligt 26 § 4 mom. en mera utvidgad rätt att få ersättning för användningen av sina verk än de upphovsmän som organisationen representerar.

Dessutom ansåg grundlagsutskottet vid bedömningen av avtalslicenssystemet att det är en viktig omständighet att upphovsmannen utan hinder av avtalslicensbestämmelserna har rätt att under alla omständigheter ingå avtal om användningen av hans eller hennes verk, förutsatt att han eller hon inte har överlåtit upphovsrätten till en organisation.

Grundlagsutskottet ansåg att bestämmelserna inte påverkar lagstiftningsordningen.

De ändringar som föreslås i avtalslicensbestämmelserna kan inte anses överskrida de ramar som grundlagsutskottet tidigare i sina riktlinjer godkänt för avtalslicenssystemet.

Anslutningskriterier för skydd av ljudupptagningar

Den föreslagna ändringen av anslutningskriterierna skulle tydliggöra vilka ljudupptagningar som faller under skyddsbestämmelserna och förbättra skyddet av dem. Beträffande användningen av ljudupptagningar efter lagens ikraftträdande medför den föreslagna ändringen normala konsekvenser förorsakade av ändringar i skyddsområde. Exempelvis rätt till ersättning för användning av ljudupptagningar skulle gälla användning som sker efter att lagen trätt i kraft. På åtgärder som vidtagits och avtal som ingåtts innan lagen träder i kraft tillämpas i normal ordning de bestämmelser som gällde när lagen trädde i kraft.

3.3 Näringsfrihet

Skälighet i avtal vid överlåtelse av upphovsrätt

En stor del av upphovsmännen liksom av utövande konstnärerna är näringsidkare som sysselsätter sig själva. I denna ställning är upphovsmännen och utövande konstnärerna ofta i avtalsituationer den svagare parten i förhållande till den andra avtalsparten. Att förbättra ställningen för företagare är en väsentlig del av utvecklandet av ekonomin i de kreativa branscherna och ett sätt att finna nya former för den nationella ekonomin. De föreslagna bestämmelserna stärker i detta avseende möjligheterna för de upphovsmän som är företagare att bedriva sin näringsverksamhet.

Syftet med de föreslagna bestämmelserna är inte att ta ställning till om de nuvarande avtalen och avtalsvillkoren i branscher som baserar sig på upphovsrätt är skäligen och inte heller att i lagens bestämmelser definiera vad som är skäligen avtalsvillkor eller vad som är en skäligen ersättningsnivå.

Syftet är att aktörernas möjligheter att skaffa sig konkurrensfördel genom oskäligen avtal försvåras. Till övriga delar avser man med förslaget inte att ändra på konkurrensen på de olika branscherna.

Skäligen avtal förbättrar näringsfriheten för de företagare som sysselsätter sig själva och effektiviserar i sin helhet verksamheten inom upphovsrättsbranschen.

Åtgärder mot olovlig fildelning över nätet

I förslaget utgör telebolagen en central målgrupp för åtgärder som syftar till att minska den olovliga fildelningen. Telebolagen upprätthåller och erbjuder kunderna nätanslutningar som möjliggör kränkningar av upphovsrättigheter i datanätverk.

Det är motiverat att telebolagen är med om att avlägsna olaglig verksamhet från datanätet.

Förslaget skulle leda till att telebolagen blir tvungna att satsa på att genomföra de förelägganden om avbrytande som domstolen gett. Genomförandet av föreläggandet kan kräva till exempel investeringar i apparatur eller modifieringar av tekniska system och därigenom påverka företagens näringsfrihet.

Bestämmelserna om näringsfrihet i 18 § i grundlagen skyddar företag som bedrivs i enlighet med lag. I denna proposition är det följaktligen inte skäl att särskilt granska näringsfriheten för dem som upprätthåller en olaglig tjänst som kränker upphovsrätten.

Telebolagens satsningar för verkställigheten av föreläggandena har bedömts även av Europeiska unionens domstol.

Europeiska unionens domstols dom i målet gällande den österrikiska teleoperatören (UPC Telekabel Wien GmbH v Constantin Film Verleih GmbH and Wega Filmproduktionsgesellschaft mbH, C-314/12, 27.3.2014) från mars 2014 bekräftade att upphovsrätter kan stå i strid med teleoperatörernas näringsfrihet (och även med användarnas yttrandefrihet). Enligt domstolen kränker de åtgärder domstolen ålagt telebolagen att vidta inte kärnan i näringsfriheten, förutsatt att den som ålagts vidta åtgärden fritt får bestämma på vilket sätt denna verkställs och kan undgå vite genom att visa att bolaget inlett alla rimliga åtgärder för att verkställa åläggandet.

I förslaget har man beaktat kostnaderna för att verkställa åtgärderna och eventuella ersättningar för vållande av skada.

Vid avvägningen av hur kostnaderna ska fördelas har den princip som framgår av Europeiska unionens domstols dom i målet Scarlet/SABAM (Scarlet Extended SA v Société des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM), C-70/10) varit förmål för granskning. Där ansåg domstolen att ett omfattande filtreringsföreläggande som telebolaget ensamt förpliktigas att finansiera, inte kan anses förenligt med hänsyn till telebolagets näringsfrihet.

Domstolen kan enligt förslaget överlåta till telebolaget de tekniska detaljerna för hur de åtgärder föreläggandet föranleder ska gå till, såsom vilken teknik som ska användas för avbrytande. Emellertid ska domstolen alltid exakt ange vilket slutresultat man vill uppnå genom förordnandet.

Enligt förslaget kräver verkställigheten av domstolens förelägganden inte att telebolagen utvärderar webbplatsernas laglighet eller monitorerar dem. Detta slags monitorering är även förbjuden i artikel 15 i direktivet om elektronisk handel.

3.4 Konfidentialitet i kommunikation

Åtgärder mot olovlig fildelning över nätet

Bestämmelserna om integritetsskydd i 10 § i grundlagen omfattar brev- och telefonhemligheten samt hemligheten i fråga om andra förtroliga meddelanden som är okränkbara. Därtill ingår bestämmelser om den konfidentiella naturen hos meddelanden i elektronisk kommunikation i 4 § i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation. Det finns emellertid ett förslag om att den lagen upphävs och att bestämmelserna om den konfidentiella naturen hos meddelanden i elektronisk kommunikation ska ingå i den nya informationssamhällsbalken.

Enligt förslaget ska det telebolag som är föremål för åläggandet verkställa det på teknisk väg så att konfidentiell kommunikation mellan dem som använder sig av nätet bevaras för den tid då åtgärden varar. Telebolagens skyldighet att tillförsäkra sig om elektroniska meddelandens konfidentialitet ska enligt för-

slaget också kunna konstateras i domstolens föreläggande.

3.5 Yttrandefrihet

Skälighet i avtal vid överlåtelse av upphovsrätt

Upphovsrätten påverkar också andra grundläggande rättigheter såsom yttrandefriheten, vetenskapens frihet och konstens frihet. I fråga om dessa fungerar upphovsrätten som en sporre för att producera och distribuera publikationer, vetenskapliga och konstnärliga arbeten. Samtidigt inskränker upphovsrätten som en ensamrätt att dessa rättigheter kan förverkligas till fullo.

Syftet med de föreslagna bestämmelserna är att sporra till skälighet när det gäller avtal om överlåtelse av upphovsrätt, vilket är ägnat att uppmuntra upphovsmän att sammanställa publikationer, vetenskapliga och konstnärliga arbeten samt på andra sätt främja yttrandefriheten, konstens frihet och vetenskapens frihet förverkligas. För att dessa rättigheter faktiskt ska förverkligas är det väsentligt att avtalen är skäliga både från upphovsmannens och mottagarens synpunkt och att upphovsrättsbranschen som helhet fungerar som en effektiv marknadsomgivning.

Åtgärder mot olovlig fildelning över nätet

Till yttrandefriheten, som tryggas i 12 § i grundlagen, hör rätten att framföra, sprida och ta emot information, åsikter och andra meddelanden utan att någon i förväg hindrar detta. Till yttrande friheten hör således även rätten att ta emot material som är tillgängligt för allmänheten.

Avsikten med förelägganden om avbrytande är att påverka nätanvändarens möjligheter att ta emot information om tjänster som erbjuds i datanätverk. Mottagande av information kan i sådana fall innebära att man antingen får tillgång till material utan upphovsmannens lov, eller endast information, till exempel i form av en länk, om att i frågavarande material finns tillgängligt via en viss adress på nätet.

Föreläggandet kan påverka yttrandefriheten för en sådan person som via en sådan tjänst

erbjuder allmänheten information eller material. Föreläggandet om avbrytande kan också ha konsekvenser för nätanvändarens rätt till information.

Europiska domstolen för mänskliga rättigheter i Strasbourg har i ett fall, där Finland var part i målet, (K.U. v. Finland [2009] 48 EHRR 52, application no. 2872/02), ansett att även om yttrandefriheten och skyddet av konfidentiell kommunikation har högsta prioritet ur telekonsumentens synpunkt sett, kan den garanti som utgörs av dessa rättigheter inte vara så absolut, att dessa skulle undandra sig en bedömning där man även tar hänsyn till andra berättigade aspekter, såsom förebyggande av anarki och kriminalitet eller skydd av andras fri- och rättigheter. Lagstiftarens uppgift är att jämka samman motstridiga krav på rättsskydd.

Europeiska unionens domstol konstaterade vid behandlingen av målet där Österrike var part (Eugen Schmidberger, Internationale Transporte und Planzüge v Republik Österreich, C-112/00, 12.6.2003) att yttrandefriheten inte är så absolut, till exempel jämfört med förbudet mot tortyr, att den inte skulle kunna begränsas i förhållande till övriga grundläggande fri- och rättigheter. Yttrandefriheten bör bedömas i förhållande till sin samhällliga betydelse. Tillämpningen av denna rättighet kan begränsas, om begränsningarna överensstämmer med det allmänna bästa och inte medför en orimlig och oacceptabel inblandning, med tanke på det egentliga syftet med denna rättighet.

Europeiska unionens domstol konstaterade i målet Scarlet/SABAM, att upphovsrättigheterna i egenskap av grundläggande fri- och rättigheter skyddas av EU:s konvention om grundläggande fri- och rättigheter. Däremot konstaterade domstolen att ingen formulering i konventionen i sig gör en sådan grundläggande rättighet av upphovsrätten att den bör skyddas utan begränsning.

Yttrandefriheten och egendomsskyddet ska bedömas i förhållande till de grundläggande fri- och rättigheterna, varvid en begränsning av en sådan rättighet kan tillåtas i syfte att förverkliga en annan grundläggande fri- eller rättighet.

Ett föreläggande om avbrytande eller avspärning kan i princip innebära ett förhands-

avgörande, som inskränker på yttrandefriheten (för den som påstås ha kränkt upphovsrätten, serviceleverantören eller den som använder sig av tjänsten.) Föreläggandet ska dock enligt förslaget i regel riktas mot tillhandahållande av material som kränker andra personers rättigheter. Yttrandefriheten måste därför vägas mot skyddet av de rättigheter som ingår i egendomsskyddet. Man bör även beakta att ett föreläggande i allmänhet inte begränsar själva kärnan i yttrandefriheten, dit samhällelig eller politisk debatt hör.

I anknytning till olagliga tjänster kan en leverantör eventuellt också tillhandahålla material som finns där med upphovsmannens tillstånd, eller inte skyddas av upphovsrätten. I sådana fall skulle ett föreläggande om avbrytande innebära att tillgången spärras även till det lagliga materialet. När ärendet avgörs i rätten, gäller det för domstolen att i varje enskilt fall å ena sidan bedöma huruvida anslutningen använts för att förmedla upphovsrättsskyddat material till allmänheten utan upphovsmannens samtycke, och å andra sidan omfattningen och betydelsen av det material som lagligt finns tillgängligt via IP-adressen. I bedömningen bör domstolen i första hand stödja sig på det bevismaterial som tillställs av parterna i målet.

I fallet UPC Telekom Wien konstaterade Europeiska unionens domstol att de grundläggande fri- och rättigheterna inte förhindrar att man meddelar ett föreläggande, om 1) föreläggandet inte onödigt förhindrar användare från att skaffa sig tillgång till information som lagligt finns tillgänglig på internet, och 2) syftet med bestämmelserna är att spärra eller åtminstone försvåra tillgången till upphovsrättsligt skyddat material och detta avsevärt minskar användarnas intresse för att skaffa sig tillgång till material på ett sätt som kränker upphovsrätten.

De som erbjuder tjänster på nätet måste iaktta gällande lagstiftning när de utnyttjar sin yttrandefrihet. När de i enlighet med bestämmelserna i gällande direktiv och lag uppger kontaktuppgifterna till den som upprätthåller en tjänst och dennes företrädare, kan det juridiska ansvaret vid behov även omsättas i praktiken och därmed yttrandefriheten övervakas i efterskott.

De förelägganden domstolen föreslås kunna ge, ska användas då det gäller tjänster och nätsidor vars upprätthållare målmedvetet och med avsikt döljer sin identitet. Därigenom bryter de mot rättsordningen på två olika nivåer: genom att utan tillstånd använda sig av immateriell egendom som skyddas av upphovsrätten och genom att de i strid med bestämmelserna döljer sin identitet för att undgå sitt rättsliga ansvar för denna handling.

Vi avvägningen beträffande de grundläggande fri- och rättigheterna, är det skäl att

beakta att propositionen eftersträvar att skydda näringsutövningen för dem som idkar den i lagens hägn, mot dylik verksamhet.

3.6 Bedömning av lagstiftningsordning

Regeringen anser att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som ovan anförts föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag**om ändring av upphovsrättslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i upphovsrättslagen (404/1961) mellanrubrikerna,
ändras 26 och 29 §, 45 § 7 mom., 46 § 3 mom., 46 a § 3 mom., 49 § 3 mom., 49 a § 3 mom.,
 60 a—60 d § samt 64 § 2 mom., sådana de lyder, 26 §, 49 § 3 mom., 49 a § 3 mom., 60 a, 60 b
 och 60 d § i lag 821/2005, 29 § i lag 960/1982, 45 § 7 mom., 46 § 3 mom. och 46 a § 3 mom. i
 lag 763/2013, 60 c § i lagarna 679/2006 och 118/2013 samt 64 § 2 mom. i lag 446/1995, samt
fogas till lagen nya rubriker till paragraferna, med undantag för 26, 29 och 60 a—60 d §,
 samt till lagen nya 25 l och 60 e—60 g § som följer:

1 §	7 §
<i>Upphovsrättens föremål</i>	<i>Presumtion om upphovsman</i>
2 §	8 §
<i>Ekonomiska rättigheter</i>	<i>Offentliggörande och utgivande</i>
3 §	9 §
<i>Moraliska rättigheter</i>	<i>Verk utan upphovsrättsskydd</i>
4 §	10 §
<i>Bearbetning och ändring av verk</i>	<i>Andra immateriella rättigheter</i>
5 §	11 §
<i>Samlingsverk</i>	<i>Allmänna bestämmelser</i>
6 §	11 a §
<i>Gemensamt verk</i>	<i>Tillfällig framställning av exemplar</i>

12 § <i>Framställning av exemplar för enskilt bruk</i>	16 b § <i>Användning av verk i bibliotek som förvarar kulturmaterial</i>
13 § <i>Fotokopiering</i>	16 c § <i>Användning av verk vid Nationella audiovisuella institutet</i>
13 a § <i>Användning i internt informationssyfte</i>	16 d § <i>Användning av verk i arkiv, bibliotek och museer med stöd av avtalslicens</i>
14 § <i>Användning av verk inom undervisning och vetenskaplig forskning</i>	16 e § <i>Närmare bestämmelser om användning av verk i arkiv, bibliotek och museer</i>
15 § <i>Framställning av exemplar vid vissa inrättningar</i>	16 f § <i>Användning av föräldralösa verk</i>
16 § <i>Framställning av exemplar på arkiv, bibliotek och museer</i>	17 § <i>Tillgängliggörande av verk för personer med funktionshinder</i>
16 a § <i>Framställning av exemplar av verk för allmänheten och överföring av verk till allmänheten</i>	18 § <i>Samlingsverk som används i undervisning</i>

19 § <i>Spridning av exemplar av verk och rätt till ersättning för utlåning</i>	25 a § <i>Användning av konstverk i kataloger och meddelanden samt avbildning av byggnader</i>
19 a § <i>Organisation som administrerar ersättningar för utlåning</i>	25 b § <i>Återgivning av verk i nyhetssändningar</i>
20 § <i>Visning av exemplar av verk</i>	25 c § <i>Återgivning av offentliga anföranden</i>
21 § <i>Offentliga framföranden</i>	25 d § <i>Handlingars offentlighet och rättsvården</i>
22 § <i>Citat</i>	25 e § <i>Ändring av byggnader och bruksföremål</i>
23 § <i>Artiklar om dagsaktuella frågor</i>	25 f § <i>Ursprungliga radio- och televisionsutsändningar</i>
24 § <i>Konsertprogram</i>	25 g § <i>Återanvändning av arkiverade program och tidningar</i>
25 § <i>Användning av konstverk som offentliggjorts eller överlåtits</i>	25 h § <i>Vidaresändning av radio- och televisionsutsändningar</i>

25 i §

Vidaresändning av program som omfattas av distributionsskyldigheten

25 j §

Användning av datorprogram och databaser

25 k §

Samverkan mellan datorprogram

25 l §

Tjänster för nätlagring av tv-program

Den som erbjuder tjänster för nätlagring får med stöd av en avtalslicens, i och med iakttagande av 26 §, framställa ett exemplar av tv-program och verk som ingår i televisionsutsändningar och göra detta exemplar tillgängligt för allmänheten på så sätt att lagringstjänstens kunder kan se och lyssna på programmet och verket på den plats och vid den tid de själva väljer.

Bestämmelserna i 1 mom. tillämpas inte på verk vars upphovsman har överlåtit till sändarföretaget rätten att framställa exemplar och att överföra verk till allmänheten.

26 §

Avtalslicens

Bestämmelserna om avtalslicens i denna lag tillämpas på sådana avtal om användning av ett verk som skapats av upphovsmän inom ett visst område, som har ingåtts mellan användaren och en av undervisnings- och kulturministeriet godkänd organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Finland använda verk inom detta område. Den godkända organisationen anses i fråga om detta avtal ha rätt att företräda också andra upphovsmän inom samma område. En licensta-

gare som med stöd av nämnda avtal får en utvidgad kollektiv licens får i enlighet med licensvillkoren använda alla verk av upphovsmän inom detta område.

Undervisnings- och kulturministeriet godkänner på ansökan en organisation för viss tid, högst fem år. Den organisation som godkänns ska ha ekonomisk och funktionell beredskap och förmåga att sköta de uppgifter som beslutet om godkännande avser. Organisationen ska årligen lämna undervisnings- och kulturministeriet en rapport om de åtgärder den vidtagit med stöd av beslutet om godkännande. Organisationen eller, om upphovsmännens representativitet i fråga om ett visst slag av verk bara kan uppnås genom att flera organisationer godkänns, organisationerna ska företräda en betydande del av de upphovsmän till verk inom olika områden, som har rättigheter till de verk som används med stöd av en avtalslicensbestämmelse. När flera organisationer godkänns att bevilja tillstånd till en viss användning av verk ska det vid behov i beslutet om godkännande säkerställas att tillstånden beviljas samtidigt och på villkor som är förenliga med varandra. I beslutet om godkännande kan på organisationen också ställas villkor som generellt styr avtalsverksamheten.

Undervisnings- och kulturministeriets beslut ska även om det överklagas iakttas till dess ärendet avgjorts genom ett lagakraftvunnet beslut. Godkännandet kan återkallas om organisationen genom att bryta mot beslutet om godkännande och villkoren i beslutet gör sig skyldig till allvarliga eller väsentliga förseelser eller försummelser, och om de anmärkningar och varningar som getts organisationen inte lett till att bristerna i verksamheten blivit avhjälpda.

Det som en organisation som avses i 1 mom. bestämmer om fördelningen av den ersättning som upphovsmännen som företräds av organisationen ska betalas för framställning av exemplar av ett verk eller för överföring eller utsändning av verk eller om nyttjande av sådan ersättning för ändamål som är gemensamma för upphovsmännen tillämpas också på andra i 1 mom. avsedda upphovsmän inom samma område, vilka organisationen inte direkt företräder.

Om organisationens i 4 mom. avsedda föreskrifter inte ger de upphovsmän som organisationen direkt företräder rätt till individuell ersättning, har i 1 mom. avsedda upphovsmän inom samma område som inte direkt företräds av organisationen ändå rätt att kräva sådan ersättning. Ersättningen betalas av den organisation som avses i 1 mom. Rätten till individuell ersättning förfaller om inte yrkande på sådan ersättning bevisligen har framställts inom tre år efter utgången av det kalenderår under vilket framställningen av exemplaren av verket eller överföringen eller utsändningen av verket har skett.

26 a §

Kompensationsavgift

26 b §

Organisation som tar ut avgiften

26 c §

Närmare föreskrifter om administrationen av avgiften

26 d §

Granskning av att betalningsskyldigheten fullgörs

26 e §

Återbäring av avgift

26 f §

Avstående från uttag av avgift

26 h §

Bemyndigande att utfärda förordning

26 i §

Ersättning för vidareförsäljning

26 j §

Organisation som debiterar avgiften

26 k §

Ansvar för betalning av ersättning

26 l §

Tillsyn över att informations- och redovisningsskyldigheten fullgörs

27 §

Allmänna bestämmelser om överlåtelse

28 §

Förbud mot att ändra verk och överlåta rätten vidare

29 §

Jämkning av oskäligen avtalsvillkor som gäller överlåtelse av upphovsrätt

Om ett villkor i ett avtal om överlåtelse av upphovsrätt som ingåtts av den ursprungliga

upphovsmannen är oskäligt på ett sätt som strider mot rådande god avtalssed på området eller annars oskäligt eller om en tillämpning av villkoret skulle leda till oskälighet kan villkoret jämkas eller lämnas obeaktat.

Vid bedömningen av oskäligheten ska avtalets innehåll i dess helhet, parternas ställning, förhållandena då avtalet ingicks och därefter samt andra omständigheter beaktas.

Om ett villkor enligt 1 mom. är sådant att det inte är skäligt att avtalet till övriga delar förblir i kraft oförändrat efter det att villkoret har jämkats, kan avtalet jämkas även till övriga delar eller beslut fattas om att avtalet ska förfalla.

Den avtalade ersättningen för överlåtelse av en upphovsrätt betraktas också som ett avtalsvillkor.

Bestämmelser om jämkning av oskäliga villkor vid överenskommelse om överlåtelse av upphovsrätt i arbetsavtal finns i 10 kap. 2 § arbetsavtalslagen (55/2001).

Bestämmelser om jämkning av oskäliga villkor finns till övriga delar i 36 § i lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (228/1929).

29 a §

Rätt till ersättning för uthyrning av exemplar av verk som upptagits på film eller fonogram

30 §

Avtal om offentligt framförande

31 §

Förlagsavtal

32 §

Utgivning av upplaga

33 §

Skyldigheter i samband med utgivning

34 §

Försummelse av utgivning

35 §

Uppgifter om upplaga och redovisning

36 §

Ny upplaga

37 §

Upphovsmannens rätt att ge ut verk

38 §

Bidrag

39 §

Avtal om filmning

40 §

Hävning av avtal

<p>40 b §</p> <p><i>Datorprogram och databaser som skapas i ett arbetsavtals- eller tjänsteförhållande</i></p> <hr/> <p>40 c §</p> <p><i>Fotografiska porträtt</i></p> <hr/> <p>41 §</p> <p><i>Upphovsrättens övergång vid upphovsmannens död</i></p> <hr/> <p>42 §</p> <p><i>Utmätning av upphovsrätt</i></p> <hr/> <p>43 §</p> <p><i>Upphovsrättens giltighetstid</i></p> <hr/> <p>44 §</p> <p><i>Verk av okänd upphovsman</i></p> <hr/> <p>44 a §</p> <p><i>Verk som inte utgivits</i></p> <hr/> <p>45 §</p> <p><i>Utövande konstnär</i></p> <hr/> <p>På förfarande som enligt 1—5 mom. kräver den utövande konstnären samtycke tillämpas 2 § 2—4 mom., 3, 6—9, 11 och 11 a §,</p>	<p>12 § 1—3 mom., 13 a § 2 mom., 14 § 1, 3 och 4 mom., 15, 16 och 16 a—16 e §, 17 § 2, 3 och 5 mom., 19 § 1, 2 och 5 mom., 21, 22 och 25 b—25 d §, 25 f § 2 och 3 mom., 25 g § 1 och 3 mom., 25 h, 25 i, 25 l, 26, 26 a—26 f och 26 h §, 27 § 1 och 2 mom. samt 28, 29, 29 a, 41 och 42 §.</p> <p>46 §</p> <p><i>Producent av ljudupptagning</i></p> <hr/> <p>På förfarande som enligt 1 och 2 mom. kräver producentens samtycke tillämpas 2 § 2—4 mom., 6—9 §, 11 § 2—5 mom., 11 a §, 12 § 1—3 mom., 13 a § 2 mom., 14 § 1, 3 och 4 mom., 15, 16 och 16 a—16 e §, 19 § 1, 2 och 5 mom., 21, 22, 25 b och 25 d §, 25 f § 2 och 3 mom., 25 g § 1 och 3 mom., 25 l, 26, 26 a—26 f och 26 h §, 27 § 1 och 2 mom., samt 29 §.</p> <hr/> <p>46 a §</p> <p><i>Producent av bildupptagning</i></p> <hr/> <p>På förfarande som enligt 1 och 2 mom. kräver producentens samtycke tillämpas 2 § 2 och 3 mom., 6—9 §, 11 § 2—5 mom., 11 a §, 12 § 1—3 mom., 13 a § 2 mom., 14 § 1, 3 och 4 mom., 15, 16 och 16 a—16 e §, 19 § 1, 2 och 5 mom., 22, 25, b och 25 d §, 25 f § 2 och 3 mom., 25 g § 1 och 3 mom., 25 l, 26, 26 a—26 f och 26 h §, 27 § 1 och 2 mom. samt 29 §.</p> <p>46 b §</p> <p><i>Uppsägning av ett avtal om överlåtelse av rättigheterna till en ljudupptagning</i></p> <hr/> <p>46 c §</p> <p><i>Kompletterande åtgärder</i></p> <hr/>
---	---

<p style="text-align: center;">46 d §</p> <p style="text-align: center;"><i>Betalning av tilläggsersättning</i></p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/>	<p>och 5 mom., 20, 22 och 25 §, 25 a § 1 och 2 mom., 25 b, 25 d, 25 f—25 i, 25 l, 26, 26 a—26 f, 26 h, 27—29, 39, 40, 40 c, 41 och 42 §. Om ett fotografi är föremål för upphovsrätt, får denna rätt göras gällande.</p>
<p style="text-align: center;">47 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Användning av ljudupptagningar och av musikupptagningar med visuella element</i></p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/>	<p style="text-align: center;">50 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Pressmeddelanden</i></p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/>
<p style="text-align: center;">47 a §</p> <p style="text-align: center;"><i>Användningsersättning</i></p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/>	<p style="text-align: center;">50 a §</p> <p style="text-align: center;"><i>Förbud mot kringgående av tekniska åtgärder</i></p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/>
<p style="text-align: center;">48 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Radio- och televisionsföretag</i></p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/>	<p style="text-align: center;">50 b §</p> <p style="text-align: center;"><i>Förbud mot tillverkning och spridning av anordningar för kringgående av tekniska åtgärder</i></p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/>
<p style="text-align: center;">49 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Framställare av kataloger och databaser</i></p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/> <p>På arbeten som avses i 1 mom. tillämpas 2 § 2—4 mom., 7—9 §, 11 § 2—5 mom., 12 § 1, 2 och 4 mom., 13 och 13 a §, 14 § 1, 3 och 4 mom., 15, 16, 16 a—16 e, 17 och 18 §, 19 § 1, 2 och 5 mom., 22, 25 b—25 d och 25 f—25 i §, 25 j § 4 och 5 mom., 25 l, 26, och 27—29 §. Om ett sådant arbete eller en del av det är föremål för upphovsrätt, får denna rätt göras gällande.</p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/>	<p style="text-align: center;">50 c §</p> <p style="text-align: center;"><i>Användning av verk som skyddats med tekniska åtgärder</i></p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/>
<p style="text-align: center;">49 a §</p> <p style="text-align: center;"><i>Fotograf</i></p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/> <p>På fotografier som avses i denna paragraf tillämpas 2 § 2—4 mom., 3 § 1 och 2 mom., 7—9, 11 och 11 a §, 12 § 1 och 2 mom., 13 och 13 a §, 14 § 1, 3 och 4 mom., 15, 16 och 16 a—16 e §, 17 § 1 mom., 18 §, 19 § 1, 2</p>	<p style="text-align: center;">50 d §</p> <p style="text-align: center;"><i>Elektronisk information om rättighetsförvaltning</i></p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/>
<p style="text-align: center;">49 a §</p> <p style="text-align: center;"><i>Fotograf</i></p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/> <p>På fotografier som avses i denna paragraf tillämpas 2 § 2—4 mom., 3 § 1 och 2 mom., 7—9, 11 och 11 a §, 12 § 1 och 2 mom., 13 och 13 a §, 14 § 1, 3 och 4 mom., 15, 16 och 16 a—16 e §, 17 § 1 mom., 18 §, 19 § 1, 2</p>	<p style="text-align: center;">50 e §</p> <p style="text-align: center;"><i>Tekniska åtgärder och elektronisk information om rättighetsförvaltning samt närstående rättigheter</i></p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/>

51 § <i>Risk för förväxling av verk eller upphovsmän</i>	56 § <i>Strafflagens straffbestämmelser</i>
52 § <i>Upphovsmannens namn och signatur</i>	56 a § <i>Upphovsrättsförseelse</i>
52 a § <i>Rätt att få tillgång till verket</i>	56 b § <i>Brott mot tystnadsplikten</i>
53 § <i>Skydd för klassiker</i>	56 c § <i>Olovlig spridning av anordning för avlägsnande av skydd för datorprogram</i>
54 § <i>Skiljeförfarande</i>	56 d § <i>Brott mot skyldighet att lämna upplysningar</i>
54 a § <i>Undervisning i förvärvssyfte</i>	56 e § <i>Förseelse gällande kringgående av tekniska åtgärder</i>
54 b § <i>Ersättning för användning av ljudupptagningar och av musikupptagningar med visuella element</i>	56 f § <i>Förseelse gällande intrång i elektronisk information om rättighetsförvaltning</i>
55 § <i>Upphovsrättsrådet</i>	56 g § <i>Förbud mot kränkande av upphovsrätt</i>

57 §

Vederlag och ersättning

58 §

Förverkandepåföljd

59 §

Jämkning av förverkandepåföljd

59 a §

Offentliggörande av dom

60 §

Tillämpning av bestämmelser om straff och ersättningskyldighet på närstående rättigheter

60 a §

Överlämnande av kontaktuppgifter

Upphovsmannen eller dennes företrädare har på föreläggande av domstolen, trots sekretessbestämmelserna, rätt att i enskilda fall av administratören för en sändare, server eller någon annan sådan anordning eller någon annan tjänstelevererande mellanhand få kontaktuppgifter om en teleanslutning från vilken upphovsrättsligt skyddat material i betydande omfattning med tanke på det upphovsrättsliga skyddet görs tillgängligt för allmänheten utan upphovsmannens samtycke. Uppgifterna ska överlämnas utan onödigt dröjsmål. Vid behandlingen av ärenden som gäller överlämnande av uppgifter iaktas 8 kap. i rättegångsbalken. Domstolen kan med iakt-

tagande av 7 kap. i rättegångsbalken bestämma om säkringsåtgärder i fråga om kontaktuppgifterna.

Bestämmelserna om konfidentialitet och integritetsskydd, behandlingen av meddelanden och identifieringsuppgifter, dataskydd, styrning och tillsyn, tvångsmedel samt straff i 4, 5, 8 19, 31, 41 och 42 § i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation (516/2004) ska tillämpas på en upphovsman eller dennes företrädare som fått tillgång till kontaktuppgifter enligt 1 mom.

Upphovsmän och deras företrädare enligt denna paragraf ska ersätta kostnaderna för att verkställa föreläggande om överlämnande av uppgifter och eventuella skador som förorsakats av administratören för en sändare, server eller någon annan sådan anordning eller för någon annan tjänstelevererande mellanhand.

60 b §

Förbudstalan

Upphovsmannen eller dennes företrädare har, i syfte att förbjuda fortsatt kränkning av upphovsrätten, rätt att föra talan mot den som gör material som påstås kränka upphovsrätten tillgängligt för allmänheten (*den som påstås ha gjort en kränkning*). Om domstolen bifaller talan, ska den samtidigt förordna att materialet inte längre får göras tillgängligt för allmänheten. Domstolen kan förena föreläggandet med vite.

60 c §

Föreläggande om avbrytande

När domstolen behandlar en förbudstalan, kan den på yrkande av upphovsmannen eller dennes företrädare vid vite förelägga administratören för en sändare, server eller någon sådan annan sådan anordning eller någon annan tjänstelevererande mellanhand (*mellanhand*) att avbryta åtgärder genom vilka material som påstås kränka upphovsrätten görs tillgängligt för allmänheten (*föreläggande om avbrytande*).

En förutsättning för att ett avbrytande ska kunna föreläggas är, att föreläggandet inte kan anses oskäligt med beaktande av de rät-

tigheter den som påstås ha gjort en kränkning, mellanhanden, den som mottar materialet eller upphovsmannen har. Föreläggandet får inte äventyra tredje mans rätt att sända och ta emot meddelanden.

Domstolen ska ge såväl mellanhanden som den som påstås ha gjort en kränkning tillfälle att bli hörda. Delgivning till mellanhanden av en begäran om en utsaga kan ske per post, telefax eller elektronisk post. Domstolen kan, om syftet med föreläggandet annars kan äventyras, på ansökan av den sökande meddela ett interimistiskt föreläggande utan att den som påstås ha gjort en kränkning ges tillfälle att bli heard. Ett interimistiskt föreläggande är i kraft tills något annat bestäms. Den som påstås ha gjort en kränkning ska omedelbart efter att det interimistiska föreläggandet har meddelats ges tillfälle att bli heard. Efter att denne hörts ska domstolen utan dröjsmål besluta om förordnande av säkringsåtgärder.

Ett ärende som gäller föreläggande om avbrytande ska behandlas som ansökningsärende med iakttagande av bestämmelserna om förordnande av säkringsåtgärder i 7 kap. i rättegångsbalken.

Om orsaken till ett föreläggande om avbrytande inte längre föreligger, ska domstolen på ansökan av den som har del i saken återkalla föreläggandet.

60 d §

Interimistiskt föreläggande om avbrytande

Innan förbudstalan väcks, kan domstolen på ansökan av upphovsmannen eller dennes företrädare meddela ett interimistiskt föreläggande om avbrytande, om det finns förutsättningar för det enligt 60 c § och om det är uppenbart att upphovsmannens rättigheter annars allvarligt äventyras. När föreläggandet meddelas, ska bestämmelserna i 60 c § iakttas. Efter att den som påstås ha gjort en kränkning av upphovsrätten har blivit heard, ska domstolen utan dröjsmål besluta huruvida föreläggandet hålls i kraft eller återkallas.

Domstolen kan meddela ett interimistiskt föreläggande om avbrytande enligt 1 mom., även om den som påstås gjort en kränkning inte kan identifieras, om

1) ärendets brådskande natur nödvändigtvis kräver det,

2) det material som påstås kränka upphovsrätten görs tillgängligt för allmänheten i en betydande omfattning utan upphovsmannens samtycke och

3) det är uppenbart att upphovsmannens rättigheter annars allvarligt äventyras.

Den sökande ska, inom två månader efter att ett föreläggande om avbrytande meddelats, väcka förbudstalan vid domstolen. Om förbudstalan inte anhängiggörs inom denna tid, förfaller föreläggandet.

Om den som påstås ha gjort en kränkning, i en sådan situation som avses i 2 mom. har blivit oidentifierad, får den sökande ansöka om ett föreläggande om avspärning enligt 60 e §. Ett interimistiskt föreläggande enligt 2 mom. förfaller inte, om en ansökan om föreläggande om avspärning gjorts inom den tid som reserverats för väckande av förbudstalan.

60 e §

Föreläggande om avspärning

Om en förbudstalan inte kan väckas på grund av att den som påstås ha gjort en kränkning är okänd, kan domstolen på ansökan av upphovsmannen eller dennes företrädare vid vite ålägga mellanhanden att förhindra att det material som påstås kränka upphovsrätten görs tillgängligt för allmänheten (*föreläggande om avspärning*). Ett föreläggande om avspärning får meddelas under förutsättning att det material som påstås kränka upphovsrätten görs tillgängligt för allmänheten i en betydande omfattning utan upphovsmannens samtycke och det är uppenbart att upphovsmannens rättigheter annars allvarligt äventyras.

Den som ansöker om ett föreläggande om avspärning ska uppge vad han eller hon gjort i syfte att identifiera den som påstås ha gjort en kränkning.

En förutsättning för att en avspärning ska kunna föreläggas är, att föreläggandet inte kan anses oskäligt med beaktande av de rättigheter den som påstås ha gjort en kränkning, mellanhanden, den som mottar materialet, eller upphovsmannen har. Föreläggandet

får inte äventyra tredje mans rätt att sända och ta emot meddelanden. Mellanhanden ska ges tillfälle att bli hörd angående ansökan om föreläggande om avspärning.

Ett föreläggande om avspärning meddelas på viss tid, dock högst ett år i sänder. Giltighetstiden för föreläggandet kan på ansökan förlängas, om det finns grundad anledning till detta. Om orsaken till föreläggandet om avspärning inte längre föreligger, ska domstolen, på ansökan av den som har del i saken, återkalla föreläggandet.

60 f §

Ersättning för kostnader och skador

För kostnaderna för verkställigheten av ett föreläggande om avbrytande svarar i första hand den mellanhand föreläggandet riktar sig mot. Den som ansökt om föreläggandet ska dock till mellanhanden och till den som påstås ha gjort en kränkning betala en ersättning för den skada som verkställigheten av föreläggandet orsakat och för kostnaderna i ärendet, om förbudstalan förkastas eller avvisas utan prövning eller om behandlingen av ärendet avskrivs till följd av att kåranden återkallat talan eller uteblivit från domstolen. Det som föreskrivs ovan tillämpas också, om ett interimistiskt föreläggande återkallas med stöd av 60 c § 3 mom. eller 60 d § 1 mom. eller förfaller med stöd av 60 d § 3 mom.

För de kostnader som verkställigheten av ett interimistiskt föreläggande om avbrytande enligt 60 d § 2 mom. eller föreläggande om avspärning enligt 60 e § ger upphov till svarar i första hand den upphovsman som ansökt om föreläggandet eller dennes företrädare.

Vid behandlingen av en förbudstalan avgörs på yrkande av dem som har del i saken vem som slutgiltigt ska svara för de kostnader som orsakas av en ansökan om och verkställighet av ett föreläggande om avbrytande eller avspärning.

Vid väckande av talan om ersättning för skador eller kostnader ska bestämmelserna i 7 kap. 12 § i rättegångsbalken iakttas.

I ärenden som gäller föreläggande om avbrytande eller avspärning svarar de som har del i saken själva för sina rättegångskostnader, om inte domstolen av särskilda skäl

ålägger en part att helt eller delvis ersätta rättegångskostnaderna för en annan part.

60 g §

Förelägganden på basis av kränkning av upphovsrätt och närstående rättigheter

Bestämmelserna i 60 a—60 f § tillämpas också på den som innehar närstående rättigheter enligt 5 kap. och på hans eller hennes företrädare.

61 §

Forum i tvistemål och ansökningsärenden

61 a §

Forum i brottmål

61 b §

Sakkunniga vid domstolen

62 §

Åtalsrätt

63 §

Territoriell tillämpning

63 a §

Skydd av verk som inte utgivits

64 §

<i>Territoriell tillämpning av närstående rättigheter</i>	<i>Exemplar av verk som framställts före lagens ikraftträdande</i>
<p>Bestämmelserna i 46 § tillämpas på anordningar som</p> <p>1) producerats av finska medborgare eller finska företag eller som producerats av personer som är stadigvarande bosatta i Finland eller företag som har driftställe i Finland,</p> <p>2) innehåller ljud som tagits upp på anordningen i Finland.</p>	<p style="text-align: center;">68 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Användning av hjälpmedel som framställts före lagens ikraftträdande</i></p>
<p style="text-align: center;">64 a §</p> <p style="text-align: center;"><i>Satellitförmedling</i></p>	<p style="text-align: center;">69 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Upphovsrätten till verk som utgivits före lagens ikraftträdande</i></p>
<p style="text-align: center;">64 b §</p> <p style="text-align: center;"><i>Tillämpning av bestämmelserna om tekniska åtgärder och elektronisk information om rättighetsförvaltning</i></p>	<p style="text-align: center;">70 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Avtal om överlåtelse av upphovsrätt som ingåtts före lagens ikraftträdande</i></p>
<p style="text-align: center;">65 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Ömsesidighet</i></p>	<p style="text-align: center;">71 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Överlåtelse av konstverk före lagens ikraftträdande</i></p>
<p style="text-align: center;">66 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Tillämpning av lagen på verk som tillkommit före lagens ikraftträdande</i></p>	<p style="text-align: center;">72 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Tillämpning av vissa ikraftträdandebestämmelser på närstående rättigheter</i></p>
<p style="text-align: center;">67 §</p>	<p style="text-align: center;">73 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Ikraftträdande</i></p> <p style="text-align: center;">Denna lag träder i kraft den 20 .</p> <p style="text-align: center;">Ett ansökningsärende enligt 60 c och 60 d § som anhängiggjorts vid marknadsdomstolen innan denna lag trädde i kraft, ska handläggas med iakttagande av de bestämmelser som gällde vid lagens ikraftträdande.</p>

Helsingfors den 9 oktober 2014

Statsminister

ALEXANDER STUBB

Kultur- och bostadsminister *Pia Viitanen*

*Bilaga
Parallelltext*

Lag

om ändring av upphovsrättslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i upphovsrättslagen (404/1961) mellanrubrikerna,
ändras 26 och 29 §, 45 § 7 mom., 46 § 3 mom., 46 a § 3 mom., 49 § 3 mom., 49 a § 3 mom.,
60 a—60 d § samt 64 § 2 mom., sådana de lyder, 26 §, 49 § 3 mom., 49 a § 3 mom., 60 a, 60 b
och 60 d § i lag 821/2005, 29 § i lag 960/1982, 45 § 7 mom., 46 § 3 mom. och 46 a § 3 mom. i
lag 763/2013, 60 c § i lagarna 679/2006 och 118/2013 samt 64 § 2 mom. i lag 446/1995, samt
fogas till lagen nya rubriker till paragraferna, med undantag för 26, 29 och 60 a—60 d §,
samt till lagen nya 25 l och 60 e—60 g § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

1 §

Upphovsrättens föremål

2 §

2 §

Ekonomiska rättigheter

3 §

3 §

Moraliska rättigheter

4 §

4 §

Bearbetning och ändring av verk

5 §

5 §

Samlingsverk

84
Gällande lydelse

RP 181/2014 rd
Föreslagen lydelse

6 §

6 §

Gemensamt verk

7 §

7 §

Presumtion om upphovsman

8 §

8 §

Offentliggörande och utgivande

9 §

9 §

Verk utan upphovsrättsskydd

10 §

10 §

Andra immateriella rättigheter

11 §

11 §

Allmänna bestämmelser

11 a §

11 a §

Tillfällig framställning av exemplar

12 §

12 §

Framställning av exemplar för enskilt bruk

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

13 §

13 §

Fotokopiering

13 a §

13 a §

Användning i internt informationssyfte

14 §

14 §

Användning av verk inom undervisning och vetenskaplig forskning

15 §

15 §

Framställning av exemplar vid vissa inrättningar

16 §

16 §

Framställning av exemplar på arkiv, bibliotek och museer

16 a §

16 a §

Framställning av exemplar av verk för allmänheten och överföring av verk till allmänheten

16 b §

16 b §

Användning av verk i bibliotek som förvarar kulturmaterial

16 c §

16 c §

Användning av verk vid Nationella audiovisuella institutet

16 d §

16 d §

Användning av verk i arkiv, bibliotek och museer med stöd av avtalslicens

16 e §

16 e §

Närmare bestämmelser om användning av verk i arkiv, bibliotek och museer

16 f §

16 f §

Användning av föräldralösa verk

17 §

17 §

Tillgängliggörande av verk för personer med funktionshinder

18 §

18 §

Samlingsverk som används i undervisning

19 §

19 §

Spridning av exemplar av verk och rätt till ersättning för utlåning

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

19 a §

19 a §

Organisation som administrerar ersättningar för utlåning

20 §

20 §

Visning av exemplar av verk

21 §

21 §

Offentliga framföranden

22 §

22 §

Citat

23 §

23 §

Artiklar om dagsaktuella frågor

24 §

24 §

Konsertprogram

25 §

25 §

Användning av konstverk som offentliggjorts eller överlåtits

25 a §

25 a §

Användning av konstverk i kataloger och meddelanden samt avbildning av byggnader

25 b §

25 b §

Återgivning av verk i nyhetssändningar

25 c §

25 c §

Återgivning av offentliga anföranden

25 d §

25 d §

Handlingars offentlighet och rättsvården

25 e §

25 e §

Ändring av byggnader och bruksföremål

25 f §

25 f §

Ursprungliga radio- och televisionsutsändningar

25 g §

25 g §

Återanvändning av arkiverade program och tidningar

25 h §

25 h §

Vidaresändning av radio- och televisionsutsändningar

25 i §

25 i §

Vidaresändning av program som omfattas av distributionsskyldigheten

25 j §

25 j §

Användning av datorprogram och databaser

25 k §

25 k §

Samverkan mellan datorprogram

25 l §

Tjänster för nätlagring av tv-program

Den som erbjuder tjänster för nätlagring får med stöd av en avtalslicens, i och med iakttagande av 26 §, framställa ett exemplar av tv-program och verk som ingår i televisionsutskändningar och göra detta exemplar tillgängligt för allmänheten på så sätt att lagringstjänstens kunder kan se och lyssna på programmet och verket på den plats och vid den tid de själva väljer.

Bestämmelserna i 1 mom. tillämpas inte på verk vars upphovsman har överlåtit till sändarföretaget rätten att framställa exemplar och att överföra verk till allmänheten.

26 §

26 §

Avtalslicens

Bestämmelserna om avtalslicens i denna lag tillämpas när avtal om användning av ett verk har ingåtts mellan användaren och en av undervisningsministeriet godkänd organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Finland använda verk inom ett visst område. En licenstagare får med stöd av en avtalslicens i enlighet med licensvillkoren använda även sådana verk inom samma område vars upphovsmän inte företräds av organisationen.

Undervisningsministeriet godkänner på ansökan en organisation för viss tid, högst fem

Bestämmelserna om avtalslicens i denna lag tillämpas på sådana avtal om användning av ett verk som skapats av upphovsmän inom ett visst område, som har ingåtts mellan användaren och en av undervisnings- och kulturministeriet godkänd organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Finland använda verk inom detta område. Den godkända organisationen anses i fråga om detta avtal ha rätt att företräda också andra upphovsmän inom samma område. En licenstagare som med stöd av nämnda avtal får en utvidgad kollektiv licens får i enlighet med licensvillkoren använda alla verk av upphovsmän inom detta område.

Undervisnings- och kulturministeriet godkänner på ansökan en organisation för viss

år. Den organisation som godkänns skall ha ekonomisk och funktionell beredskap och förmåga att sköta de uppgifter som beslutet om godkännande avser. Organisationen skall årligen lämna undervisningsministeriet en rapport om de åtgärder den vidtagit med stöd av beslutet om godkännande. Organisationen eller, i den händelse upphovsmännens representativitet bara kan uppnås genom att flera organisationer godkänns, organisationerna skall företräda en betydande del av de upphovsmän till verk inom olika områden vars verk används med stöd av en avtalslicensbestämmelse. När flera organisationer godkänns att bevilja tillstånd till en viss användning av verk skall det i förekommande fall i beslutet om godkännande säkerställas att tillstånden beviljas samtidigt och på villkor som är förenliga med varandra. I beslutet om godkännande kan på organisationen också ställas villkor som generellt styr avtalsverksamheten.

Undervisningsministeriets beslut skall även om det överklagas iakttas till dess ärendet avgjorts genom ett lagakraftvunnet beslut. Godkännandet kan återkallas om organisationen genom att bryta mot beslutet om godkännande och villkoren i beslutet gör sig skyldig till allvarliga eller väsentliga förseelser eller försummelser, och om de anmärkningar och varningar som getts organisationen inte lett till att bristerna i verksamheten blivit avhjälpta.

Föreskrifter som en organisation som avses i 1 mom. eventuellt har gett om fördelningen av den ersättning som upphovsmännen som företräds av organisationen skall betalas för framställning av exemplar av ett verk eller för överföring eller utsändning av verk eller om nyttjande av sådan ersättning för ändamål som är gemensamma för upphovsmännen tillämpas också på upphovsmän som organisationen inte företräder.

Om organisationens i 3 mom. avsedda föreskrifter inte ger de upphovsmän som organisationen företräder rätt till individuell ersättning, har upphovsmän som inte företräds av organisationen dock rätt att kräva sådan ersättning. Ersättningen betalas av den organisation som avses i 1 mom. Rätten till indivi-

tid, högst fem år. Den organisation som godkänns ska ha ekonomisk och funktionell beredskap och förmåga att sköta de uppgifter som beslutet om godkännande avser. Organisationen ska årligen lämna *undervisnings- och kulturministeriet* en rapport om de åtgärder den vidtagit med stöd av beslutet om godkännande. Organisationen eller, om upphovsmännens representativitet i *fråga om ett visst slag av verk* bara kan uppnås genom att flera organisationer godkänns, organisationerna ska företräda en betydande del av de upphovsmän till verk inom olika områden, *som har rättigheter till de verk* som används med stöd av en avtalslicensbestämmelse. När flera organisationer godkänns att bevilja tillstånd till en viss användning av verk ska det vid behov i beslutet om godkännande säkerställas att tillstånden beviljas samtidigt och på villkor som är förenliga med varandra. I beslutet om godkännande kan på organisationen också ställas villkor som generellt styr avtalsverksamheten.

Undervisnings- och kulturministeriets beslut ska även om det överklagas iakttas till dess ärendet avgjorts genom ett lagakraftvunnet beslut. Godkännandet kan återkallas om organisationen genom att bryta mot beslutet om godkännande och villkoren i beslutet gör sig skyldig till allvarliga eller väsentliga förseelser eller försummelser, och om de anmärkningar och varningar som getts organisationen inte lett till att bristerna i verksamheten blivit avhjälpta.

Det som en organisation som avses i 1 mom. *bestämmer* om fördelningen av den ersättning som upphovsmännen som företräds av organisationen ska betalas för framställning av exemplar av ett verk eller för överföring eller utsändning av verk eller om nyttjande av sådan ersättning för ändamål som är gemensamma för upphovsmännen tillämpas också *på andra i 1 mom. avsedda* upphovsmän *inom samma område*, vilka organisationen inte *direkt* företräder.

Om organisationens i 4 mom. avsedda föreskrifter inte ger de upphovsmän som organisationen direkt företräder rätt till individuell ersättning, har *i 1 mom. avsedda* upphovsmän *inom samma område* som inte *direkt* företräds av organisationen *ändå* rätt att kräva sådan ersättning. Ersättningen betalas

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

duell ersättning förfaller om inte yrkande på sådan ersättning bevisligen har framställts inom tre år efter utgången av det kalenderår under vilket framställningen av exemplaren av verket eller överföringen eller utsändningen av verket har skett.

av den organisation som avses i 1 mom. Rätten till individuell ersättning förfaller om inte yrkande på sådan ersättning bevisligen har framställts inom tre år efter utgången av det kalenderår under vilket framställningen av exemplaren av verket eller överföringen eller utsändningen av verket har skett.

26 a §

26 a §

Kompensationsavgift

26 b §

26 b §

Organisation som tar ut avgiften

26 c §

26 c §

Närmare föreskrifter om administrationen av avgiften

26 d §

26 d §

Granskning av att betalningsskyldigheten fullgörs

26 e §

26 e §

Återbäring av avgift

26 f §

26 f §

Avstående från uttag av avgift

26 h §

26 h §

Bemyndigande att utfärda förordning

26 i §

26 i §

Ersättning för vidareförsäljning

26 j §

26 j §

Organisation som debiterar avgiften

26 k §

26 k §

Ansvar för betalning av ersättning

26 l §

26 l §

Tillsyn över att informations- och redovisningsskyldigheten fullgörs

27 §

27 §

Allmänna bestämmelser om överlåtelse

28 §

28 §

Förbud mot att ändra verk och överlåta rätten vidare

29 §

29 §

Jämkning av oskäligen avtalsvillkor som gäller överlåtelse av upphovsrätt

Om ett villkor i ett avtal om överlåtelse av upphovsrätt som ingåtts av den ursprungliga upphovsmannen är oskäligt på ett sätt som strider mot rådande god avtalssed på området eller annars oskäligt eller om en tillämpning av villkoret skulle leda till oskälighet kan villkoret jämkas eller lämnas obeaktat.

Vid bedömningen av oskäligheten ska avtalets innehåll i dess helhet, parternas ställ-

Om jämkning av oskäligt villkor i avtal om överlåtelse av upphovsrätt gäller vad som är stadgat i lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (228/29).

ning, förhållandena då avtalet ingicks och därefter samt andra omständigheter beaktas.

Om ett villkor enligt 1 mom. är sådant att det inte är skäligt att avtalet till övriga delar förblir i kraft oförändrat efter det att villkoret har jämkats, kan avtalet jämkas även till övriga delar eller beslut fattas om att avtalet ska förfalla.

Den avtalade ersättningen för överlåtelse av en upphovsrätt betraktas också som ett avtalsvillkor.

Bestämmelser om jämkning av oskäliga villkor vid överenskommelse om överlåtelse av upphovsrätt i arbetsavtal finns i 10 kap. 2 § arbetsavtalslagen (55/2001).

Bestämmelser om jämkning av oskäliga villkor finns till övriga delar i 36 § i lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (228/1929).

29 a §

29 a §

Rätt till ersättning för uthyrning av exemplar av verk som upptagits på film eller fonogram

30 §

30 §

Avtal om offentligt framförande

31 §

31 §

Förlagsavtal

32 §

32 §

Utgivning av upplaga

33 §

33 §

Skyldigheter i samband med utgivning

34 §

34 §

Försummelse av utgivning

35 §

35 §

Uppgifter om upplaga och redovisning

36 §

36 §

Ny upplaga

37 §

37 §

Upphovsmannens rätt att ge ut verk

38 §

38 §

Bidrag

39 §

39 §

Avtal om filmning

40 §

40 §

Hävning av avtal

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

40 b §

40 b §

Datorprogram och databaser som skapas i ett arbetsavtals- eller tjänsteförhållande

40 c §

40 c §

Fotografiska porträtt

41 §

41 §

Upphovsrättens övergång vid upphovsmannens död

42 §

42 §

Utmätning av upphovsrätt

43 §

43 §

Upphovsrättens giltighetstid

44 §

44 §

Verk av okänd upphovsman

44 a §

44 a §

Verk som inte utgivits

45 §

45 §

Utövande konstnär

På förfarande som enligt 1—5 mom. kräver den utövande konstnärens samtycke tillämpas

På förfarande som enligt 1—5 mom. kräver den utövande konstnärens samtycke tilläm-

på motsvarande sätt 2 § 2—4 mom., 3, 6—9, 11 och 11 a §, 12 § 1—3 mom., 13 a § 2 mom., 14 § 1, 3 och 4 mom., 15, 16 och 16 a—16 e §, 17 § 2, 3 och 5 mom., 19 § 1, 2 och 5 mom., 21, 22 och 25 b—25 d §, 25 f § 2 och 3 mom., 25 g § 1 och 3 mom., 25 h, 25 i, 26, 26 a—26 f och 26 h §, 27 § 1 och 2 mom. samt 28, 29, 29 a, 41 och 42 §.

46 §

pas 2 § 2—4 mom., 3, 6-9, 11 och 11 a §, 12 § 1-3 mom., 13 a § 2 mom., 14 § 1, 3 och 4 mom., 15,16 och 16 a—16 e §, 17 § 2, 3 och 5 mom., 19 § 1, 2 och 5 mom., 21, 22 och 25 b—25 d §, 25 f § 2 och 3 mom., 25 g § 1 och 3 mom., 25 h, 25 i, 25 l, 26, 26 a—26 f och 26 h §, 27 § 1 och 2 mom. samt 28, 29, 29 a, 41 och 42 §.

46 §

Producent av ljudupptagning

På förfarande som enligt 1 och 2 mom. kräver producentens samtycke tillämpas *på motsvarande sätt* 2 § 2—4 mom., 6—9 §, 11 § 2—5 mom., 11 a §, 12 § 1—3 mom., 13 a § 2 mom., 14 § 1, 3 och 4 mom., 15, 16 och 16 a—16 e §, 19 § 1, 2 och 5 mom., 21, 22, 25 b och 25 d §, 25 f § 2 och 3 mom., 25 g § 1 och 3 mom., 26, 26 a—26 f och 26 h §, 27 § 1 och 2 mom. samt 29 §.

46 a §

På förfarande som enligt 1 och 2 mom. kräver producentens samtycke tillämpas 2 § 2—4 mom., 6—9 §, 11 § 2—5 mom., 11 a §, 12 § 1—3 mom., 13 a § 2 mom., 14 § 1, 3 och 4 mom., 15, 16 och 16 a—16 e §, 19 § 1, 2 och 5 mom., 21, 22, 25 b och 25 d §, 25 f § 2 och 3 mom., 25 g § 1 och 3 mom., 25 l, 26, 26 a—26 f och 26 h §, 27 § 1 och 2 mom., samt 29 §.

46 a §

Producent av bildupptagning

På förfarande som enligt 1 och 2 mom. kräver producentens samtycke tillämpas *på motsvarande sätt* 2 § 2 och 3 mom., 6—9 §, 11 § 2—5 mom., 11 a §, 12 § 1—3 mom., 13 a § 2 mom., 14 § 1, 3 och 4 mom., 15, 16 och 16 a—16 e §, 19 § 1, 2 och 5 mom., 22, 25 b och 25 d §, 25 f § 2 och 3 mom., 25 g § 1 och 3 mom., 26, 26 a—26 f och 26 h §, 27 § 1 och 2 mom. samt 29 §.

46 b §

På förfarande som enligt 1 och 2 mom. kräver producentens samtycke tillämpas 2 § 2 och 3 mom., 6—9 §, 11 § 2—5 mom., 11 a §, 12 § 1—3 mom., 13 a § 2 mom., 14 § 1, 3 och 4 mom., 15, 16 och 16 a—16 e §, 19 § 1, 2 och 5 mom., 22, 25, b och 25 d §, 25 f § 2 och 3 mom., 25 g § 1 och 3 mom., 25 l, 26, 26 a—26 f och 26 h §, 27 § 1 och 2 mom. samt 29 §.

46 b §

Uppsägning av ett avtal om överlåtelse av rättigheterna till en ljudupptagning

46 c §

46 c §

Kompletterande åtgärder

46 d §

46 d §

Betalning av tilläggsersättning

47 §

47 §

Användning av ljudupptagningar och av musikupptagningar med visuella element

47 a §

47 a §

Användningsersättning

48 §

48 §

Radio- och televisionsföretag

49 §

49 §

Framställare av kataloger och databaser

På arbeten som avses i 1 mom. tillämpas *på motsvarande sätt* 2 § 2—4 mom., 7—9 §, 11—§ 2—5 mom., 12 § 1, 2 och 4 mom., 13 och 13 a §, 14 § 1, 3 och 4 mom., 15, 16, 16 a—16 e, 17 och 18 §, 19 § 1, 2 och 5 mom., 22, 25 b—25 d och 25 f—25 i §, 25 j § 4 och 5 mom., 26 och 27—29 §. Om ett sådant arbete eller en del därav är föremål för upphovsrätt, får denna rätt göras gällande.

På arbeten som avses i 1 mom. tillämpas 2 § 2—4 mom., 7—9 §, 11 § 2—5 mom., 12 § 1, 2 och 4 mom., 13 och 13 a §, 14 § 1, 3 och 4 mom., 15, 16, 16 a—16 e, 17 och 18 §, 19 § 1, 2 och 5 mom., 22, 25 b—25 d och 25 f—25 i §, 25 j § 4 och 5 mom., 25 l, 26, och 27—29 §. Om ett sådant arbete eller en del av det är föremål för upphovsrätt, får denna rätt göras gällande.

49 a §

49 a §

Fotograf

På fotografier som avses i denna paragraf tillämpas *på motsvarande sätt* 2 § 2—4 mom., 3 § 1 och 2 mom., 7—9, 11 och 11 a §, 12 § 1 och 2 mom., 13 och 13 a §, 14 § 1, 3

På fotografier som avses i denna paragraf tillämpas 2 § 2—4 mom., 3 § 1 och 2 mom., 7—9, 11 och 11 a §, 12 § 1 och 2 mom., 13 och 13 a §, 14 § 1, 3 och 4 mom., 15, 16 och

och 4 mom., 15, 16 och 16 a— 16 e §, 17 § 1 mom., 18 §, 19 § 1, 2 och 5 mom., 20, 22 och 25 §, 25 a § 1 och 2 mom., 25 b, 25 d, 25 f— 25 i, 26, 26 a—26 f, 26 h, 27—29, 39, 40, 40 c, 41 och 42 §. Om ett fotografi är föremål för upphovsrätt, får denna rätt göras gällande.

50 §

50 a §

50 b §

50 c §

50 d §

50 e §

16 a—16 e §, 17 § 1 mom., 18 §, 19 § 1, 2 och 5 mom., 20, 22 och 25 §, 25 a § 1 och 2 mom., 25 b, 25 d, 25 f—25 i, 25 l, 26, 26 a— 26 f, 26 h, 27—29, 39, 40, 40 c, 41 och 42 §. Om ett fotografi är föremål för upphovsrätt, får denna rätt göras gällande.

50 §

Pressmeddelanden

50 a §

Förbud mot kringgående av tekniska åtgärder

50 b §

Förbud mot tillverkning och spridning av anordningar för kringgående av tekniska åtgärder

50 c §

Användning av verk som skyddats med tekniska åtgärder

50 d §

Elektronisk information om rättighetsförvaltning

50 e §

Tekniska åtgärder och elektronisk information om rättighetsförvaltning samt närstående rättigheter

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

51 §

51 §

Risk för förväxling av verk eller upphovsmän

52 §

52 §

Upphovsmannens namn och signatur

52 a §

52 a §

Rätt att få tillgång till verket

53 §

53 §

Skydd för klassiker

54 §

54 §

Skiljeförfarande

54 a §

54 a §

Undervisning i förvärvssyfte

54 b §

54 b §

Ersättning för användning av ljudupptagningar och av musikupptagningar med visuella element

55 §

55 §

Upphovsrättsrådet

56 §

56 §

Strafflagens straffbestämmelser

56 a §

56 a §

Upphovsrättsförseelse

56 b §

56 b §

Brott mot tystnadsplikten

56 c §

56 c §

Olovlig spridning av anordning för avlägsnande av skydd för datorprogram

56 d §

56 d §

Brott mot skyldighet att lämna upplysningar

56 e §

56 e §

Förseelse gällande kringgående av tekniska åtgärder

56 f §

56 f §

Förseelse gällande intrång i elektronisk information om rättighetsförvaltning

56 g §

56 g §

Förbud mot kränkande av upphovsrätt

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

57 §

57 §

Vederlag och ersättning

58 §

58 §

Förverkandepåföljd

59 §

59 §

Jämkning av förverkandepåföljd

59 a §

59 a §

Offentliggörande av dom

60 §

60 §

Tillämpning av bestämmelser om straff och ersättningsskyldighet på närstående rättigheter

60 a §

60 a §

Överlämnande av kontaktuppgifter

Upphovsmannen eller dennes företrädare har på föreläggande av domstolen *och utan hinder av sekretessbestämmelserna* rätt att i enskilda fall av administratören *av* en sändare, server eller någon annan sådan anordning eller av någon annan tjänstelevererande mellanhand få kontaktuppgifter om en teleanslutning från vilken upphovsrättsligt skyddat material i betydande omfattning med tanke på det upphovsrättsliga skyddet görs tillgängligt för allmänheten utan upphovsmannens samtycke. Uppgifterna skall överlämnas utan onödigt dröjsmål. Bestämmelserna i 8 kap. i rättegångsbalken tillämpas på behandlingen av ärenden som gäller överlämnande av uppgifter.

Upphovsmannen eller dennes företrädare har på föreläggande av domstolen, *trots sekretessbestämmelserna*, rätt att i enskilda fall av administratören *för* en sändare, server eller någon annan sådan anordning eller någon annan tjänstelevererande mellanhand få kontaktuppgifter om en teleanslutning från vilken upphovsrättsligt skyddat material i betydande omfattning med tanke på det upphovsrättsliga skyddet görs tillgängligt för allmänheten utan upphovsmannens samtycke. Uppgifterna ska överlämnas utan onödigt dröjsmål. *Vid behandlingen av ärenden som gäller överlämnande av uppgifter iakttas 8 kap. i rättegångsbalken. Domstolen kan med iakttagande av 7 kap. i rättegångsbalken bestäm-*

Bestämmelserna om konfidentialitet och integritetsskydd, behandlingen av meddelanden och identifieringsuppgifter, dataskydd, styrning och tillsyn, tvångsmedel samt straff i 4, 5, 8, 19, 31, 41 och 42 § i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation (516/2004) tillämpas på en upphovsman eller dennes företrädare som fått tillgång till kontaktuppgifter enligt 1 mom.

Upphovsmän eller deras företrädare enligt denna paragraf skall ersätta kostnaderna för att verkställa föreläggande om överlämnande av uppgifter och eventuella skador för administratören av en sändare, server eller någon annan sådan anordning eller för någon annan tjänstelevererande mellanhand.

60 b §

Upphovsmannen eller dennes företrädare har för att förbjuda fortsatt kränkning rätt att föra talan mot den som gör material som påstås kränka upphovsrätten tillgängligt för allmänheten. Om domstolen bifaller talan skall den samtidigt förordna att materialet inte längre får göras tillgängligt för allmänheten. Domstolen kan förena sitt föreläggande med vite.

60 c § 1 mom.

När domstolen behandlar talan enligt 60 b § kan den på yrkande av upphovsmannen eller dennes företrädare vid vite förordna att administratören av en sändare, server eller någon annan sådan anordning eller någon annan tjänstelevererande mellanhand avbryter åtgärderna som gör material som påstås kränka upphovsrätten tillgängligt för allmänheten (*föreläggande om avbrytande*), om det inte kan anses oskäligt med hänsyn till rättigheterna för den person som gör materialet tillgängligt för allmänheten eller med hänsyn till mellanhanders eller upphovsmannens rättigheter.

ma om säkringsåtgärder i fråga om kontaktuppgifterna.

Bestämmelserna om konfidentialitet och integritetsskydd, behandlingen av meddelanden och identifieringsuppgifter, dataskydd, styrning och tillsyn, tvångsmedel samt straff i 4, 5, 8, 19, 31, 41 och 42 § i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation (516/2004) ska tillämpas på en upphovsman eller dennes företrädare som fått tillgång till kontaktuppgifter enligt 1 mom.

Upphovsmän och deras företrädare enligt denna paragraf ska ersätta kostnaderna för att verkställa föreläggande om överlämnande av uppgifter och eventuella skador som förorsakats administratören för en sändare, server eller någon annan sådan anordning eller för någon annan tjänstelevererande mellanhand.

60 b §

Förbudstalan

Upphovsmannen eller dennes företrädare har, *i syfte* att förbjuda fortsatt kränkning av upphovsrätten, rätt att föra talan mot den som gör material som påstås kränka upphovsrätten tillgängligt för allmänheten (*den som påstås ha gjort en kränkning*). Om domstolen bifaller talan, ska den samtidigt förordna att materialet inte längre får göras tillgängligt för allmänheten. Domstolen kan förena föreläggandet med vite.

60 c §

Föreläggande om avbrytande

När domstolen behandlar en *förbudstalan*, kan den på yrkande av upphovsmannen eller dennes företrädare vid vite förelägga administratören för en sändare, server eller någon annan sådan sådan anordning eller någon annan tjänstelevererande mellanhand (*mellanhand*) att avbryta åtgärder genom vilka material som påstås kränka upphovsrätten görs tillgängligt för allmänheten (*föreläggande om avbrytande*).

60 c § 4 mom. 1 satsen

Ett föreläggande om avbrytande som meddelats med stöd av denna paragraf får inte äventyra tredje mans rätt att sända och ta emot meddelanden.

En förutsättning för att ett avbrytande ska kunna föreläggas är, att föreläggandet inte kan anses oskäligt med beaktande av de rättigheter den som påstås ha gjort en kränkning, mellanhanden, den som mottar materialet eller upphovsmannen har. Föreläggandet får inte äventyra tredje mans rätt att sända och ta emot meddelanden.

60 c § 3 mom.

Domstolen kan på begäran meddela det föreläggande om avbrytande som avses i 2 mom. interimistiskt utan att höra den som påstås ha gjort en kränkning, om ärendets brådskande natur nödvändigtvis kräver det. Föreläggandet är i kraft tills något annat bestäms. Den som påstås ha gjort en kränkning skall utan dröjsmål efter att föreläggandet har meddelats beredas tillfälle att bli hörd. När denne har hörts skall domstolen utan dröjsmål besluta om föreläggandet skall vara i kraft eller återkallas.

Domstolen ska ge såväl mellanhanden som den som påstås ha gjort en kränkning tillfälle att bli hörda. Delgivning till mellanhanden av en begäran om en utsaga kan ske per post, telefax eller elektronisk post. Domstolen kan, om syftet med föreläggandet annars kan äventyras, på ansökan av den sökande meddela ett interimistiskt föreläggande utan att den som påstås ha gjort en kränkning ges tillfälle att bli hörd. Ett interimistiskt föreläggande är i kraft tills något annat bestäms. Den som påstås ha gjort en kränkning ska omedelbart efter att det interimistiska föreläggandet har meddelats ges tillfälle att bli hörd. Efter att denne hörts ska domstolen utan dröjsmål besluta om förordnande av säkringsåtgärder.

60 c § 4 mom. 2 och 3 satsen

Ett föreläggande om avbrytande träder i kraft när sökanden ställer en sådan säkerhet hos utmätningsmannen som avses i 8 kap. 2 § i utsökningsbalken (705/2007). Bestämmelser om möjligheten att befrias från att ställa säkerhet finns i 7 kap. 7 § i rättegångsbalken.

Ett ärende som gäller föreläggande om avbrytande ska behandlas som ansökningsärende med iakttagande av bestämmelserna om förordnande av säkringsåtgärder i 7 kap. i rättegångsbalken.

Om orsaken till ett föreläggande om avbrytande inte längre föreligger, ska domstolen på ansökan av den som har del i saken återkalla föreläggandet.

60 c § 2 mom.

Innan talan enligt 60 b § väcks kan domstolen på ansökan av upphovsmannen eller dennes företrädare meddela ett föreläggande om avbrytande, om det finns förutsättningar för

60 d §

Intermistiskt föreläggande om avbrytande

Innan förbudstalan väcks, kan domstolen på ansökan av upphovsmannen eller dennes företrädare meddela ett interimistiskt föreläggande om avbrytande, om det finns förut-

det enligt 1 mom. och om det är uppenbart att upphovsmannens rättigheter annars allvarligt äventyras. Domstolen ska ge den mot vilken föreläggande begärs och den som gör material som påstås kränka upphovsrätten tillgängligt för allmänheten tillfälle att bli hörda. Delgivning till den mot vilken ett föreläggande har sökts kan ske per post, telefax eller elektronisk post.

sättningar för det enligt 60 c § och om det är uppenbart att upphovsmannens rättigheter annars allvarligt äventyras. När föreläggandet meddelas, ska bestämmelserna i 60 c § iakttas. Efter att den som påstås ha gjort en kränkning av upphovsrätten har blivit hörd, ska domstolen utan dröjsmål besluta huruvida föreläggandet hålls i kraft eller återkallas.

Domstolen kan meddela ett interimistiskt föreläggande om avbrytande enligt 1 mom., även om den som påstås gjort en kränkning inte kan identifieras, om

1) ärendets brådskande natur nödvändigtvis kräver det,

2) det material som påstås kränka upphovsrätten görs tillgängligt för allmänheten i en betydande omfattning utan upphovsmannens samtycke och

3) det är uppenbart att upphovsmannens rättigheter annars allvarligt äventyras.

60 c § 4 mom. 4 satsen

Ett föreläggande om avbrytande som meddelats med stöd av 2 eller 3 mom. i denna paragraf förfaller om inte talan enligt 60 b § väcks i domstol inom *en månad* från det att föreläggandet meddelades.

Den sökande ska, inom två månader efter att ett föreläggande om avbrytande meddelats, väcka förbudstalan vid domstolen. Om förbudstalan inte anhängiggörs inom denna tid, förfaller föreläggandet.

Om den som påstås ha gjort en kränkning, i en sådan situation som avses i 2 mom. har blivit oidentifierad, får den sökande ansöka om ett föreläggande om avspärrning enligt 60 e §. Ett interimistiskt föreläggande enligt 2 mom. förfaller inte, om en ansökan om föreläggande om avspärrning gjorts inom den tid som reserverats för väckande av förbudstalan.

60 e §

Föreläggande om avspärrning

*Om en förbudstalan inte kan väckas på grund av att den som påstås ha gjort en kränkning är okänd, kan domstolen på ansökan av upphovsmannen eller dennes företrädare vid vite ålägga mellanhanden att förhindra att det material som påstås kränka upphovsrätten görs tillgängligt för allmänheten (**föreläggande om avspärrning**). Ett föreläggande om avspärrning får meddelas un-*

der förutsättning att det material som påstås kränka upphovsrätten görs tillgängligt för allmänheten i en betydande omfattning utan upphovsmannens samtycke och det är uppenbart att upphovsmannens rättigheter annars allvarligt äventyras.

Den som ansöker om ett föreläggande om avspärrning ska uppge vad han eller hon gjort i syfte att identifiera den som påstås ha gjort en kränkning.

En förutsättning för att en avspärrning ska kunna föreläggas är, att föreläggandet inte kan anses oskäligt med beaktande av de rättigheter den som påstås ha gjort en kränkning, mellanhanden, den som mottar materialet, eller upphovsmannen har. Föreläggandet får inte äventyra tredje mans rätt att sända och ta emot meddelanden. Mellanhanden ska ges tillfälle att bli hörd angående ansökan om föreläggande om avspärrning.

Ett föreläggande om avspärrning meddelas på viss tid, dock högst ett år i sänder. Giltighetstiden för föreläggandet kan på ansökan förlängas, om det finns grundad anledning till detta. Om orsaken till föreläggandet om avspärrning inte längre föreligger, ska domstolen, på ansökan av den som har del i saken, återkalla föreläggandet.

60 c § 5 mom.

60 f §

Ersättning för kostnader och skador

Den som begärt ett föreläggande om avbrytande skall ersätta den som meddelats föreläggandet liksom också den som påstås ha gjort en kränkning för den skada som orsakas av att föreläggandet verkställs samt för kostnaderna i ärendet, om talan enligt 60 b § förkastas eller avvisas utan prövning eller om behandlingen av ärendet avskrivs som en följd av att käranden återtagit talan eller uteblivit från rätten. Samma gäller om föreläggandet om avbrytande återkallas med stöd av 3 mom. eller förfaller med stöd av 4 mom. När en talan om ersättning av skada och kostnader väcks skall 7 kap. 12 § i rättegångsbalcken iakttas.

För kostnaderna för verkställigheten av ett föreläggande om avbrytande svarar i första hand den mellanhand föreläggandet riktar sig mot. Den som ansökt om föreläggandet ska dock till mellanhanden och till den som påstås ha gjort en kränkning betala en ersättning för den skada som verkställigheten av föreläggandet orsakat och för kostnaderna i ärendet, om förbudstalan förkastas eller avvisas utan prövning eller om behandlingen av ärendet avskrivs till följd av att käranden återkallat talan eller uteblivit från domstolen. Det som föreskrivs ovan tillämpas också, om ett interimistiskt föreläggande återkallas med stöd av 60 c § 3 mom. eller 60 d § 1 mom. eller förfaller med stöd av 60 d § 3 mom.

För de kostnader som verkställigheten av ett interimistiskt föreläggande om avbrytande

enligt 60 d § 2 mom. eller föreläggande om avspärrning enligt 60 e § ger upphov till svarar i första hand den upphovsman som ansökt om föreläggandet eller dennes företrädare.

Vid behandlingen av en förbudstalan avgörs på yrkande av dem som har del i saken vem som slutgiltigt ska svara för de kostnader som orsakas av en ansökan om och verkställighet av ett föreläggande om avbrytande eller avspärrning.

Vid väckande av talan om ersättning för skador eller kostnader ska bestämmelserna i 7 kap. 12 § i rättegångsbalken iakttas.

I ärenden som gäller föreläggande om avbrytande eller avspärrning svarar de som har del i saken själva för sina rättegångskostnader, om inte domstolen av särskilda skäl ålägger en part att helt eller delvis ersätta rättegångskostnaderna för en annan part.

60 d §

60 g §

Förelägganden på basis av kränkning av upphovsrätt och närstående rättigheter

Bestämmelserna i 60 a—60 c § tillämpas också på innehavaren av en närstående rättighet enligt 5 kap. och på dennes företrädare.

Bestämmelserna i 60 a—60 f § tillämpas också på den som innehar närstående rättigheter enligt 5 kap. och på hans eller hennes företrädare.

61 §

61 §

Forum i tvistemål och ansökningsärenden

61 a §

61 a §

Forum i brottmål

61 b §

61 b §

Sakkunniga vid domstolen

62 §

62 §

Åtalsrätt

63 §

63 §

Territoriell tillämpning

63 a §

63 a §

Skydd av verk som inte utgivits

64 §

64 §

Territoriell tillämpning av närstående rättigheter

Stadgandena i 46 § tillämpas på en anordning vars ljud har tagits upp på anordningen i Finland.

Bestämmelserna i 46 § tillämpas på anordningar som

1) producerats av finska medborgare eller finska företag eller som producerats av personer som är stadigvarande bosatta i Finland eller företag som har driftställe i Finland,

2) innehåller ljud som tagits upp på anordningen i Finland.

64 a §

64 a §

Satellitförmedling

64 b §

64 b §

Tillämpning av bestämmelserna om tekniska åtgärder och elektronisk information om rättighetsförvaltning

65 §

65 §

Ömsesidighet

66 §

66 §

Tillämpning av lagen på verk som tillkommit före lagens ikraftträdande

67 §

67 §

Exemplar av verk som framställts före lagens ikraftträdande

68 §

68 §

Användning av hjälpmedel som framställts före lagens ikraftträdande

69 §

69 §

Upphovsrätten till verk som utgivits före lagens ikraftträdande

70 §

70 §

Avtal om överlåtelse av upphovsrätt som ingåtts före lagens ikraftträdande

71 §

71 §

Överlåtelse av konstverk före lagens ikraftträdande

72 §

72 §

***Tillämpning av vissa ikraftträdandebe-
stämmelser på närstående rättigheter***

73 §

73 §

Ikraftträdande

*Denna lag träder i kraft den 20 .
Ett ansökningsärende enligt 60 c och
60 d § som anhängiggjorts vid marknads-
domstolen innan denna lag trädde i kraft, ska
handläggas med iakttagande av de bestäm-
melser som gällde vid lagens ikraftträdande.*